

COMUNIONE E LIBERAZIONE BROLIJOS REKOLEKCIJOS

**„Tai, kas mane stebina,
sako Dievas, yra viltis“**

RIMINI, 2024 m. BALANDŽIO 12-14 d.

„Tai, kas mane stebina, sako Dievas, yra viltis“

COMUNIONE E LIBERAZIONE
BROLIJOS REKOLEKCIJOS

RIMINI 2024

Viršelyje: Luca Della Robbia, *Apsilankymas*, detalė, glazūruota terakota, apie 1445 m.,
San Giovanni Fuorcivitas bažnyčia, Pistoja, Italija. © Foto Scala, Firenze.

„Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolijos rekolekcijų, kurių tema „Tai, kas mane stebina, sako Dievas, yra viltis“, proga, Šventasis Tėvas Pranciškus siunčia nuoširdų sveikinimą, linkėdamas, kad maldos ir apmąstymų dienos sužadintų troškimą leisti pagaunamam prisikėlusio Kristaus, kad joks pralaimėjimas, nesėkmė ar kančia negalėtų sustabdyti kelio į gyvenimo pilnatvę, atveriant širdis pasitikėjimui. To linkėdamas Jo Šventenybė patikina prisimenantis maldoje ir mielai siunčia apaštališkąjį palaiminimą, kaip visų gerų troškimų ženklą.“

Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės valstybės sekretorius,
2024 m. balandžio 3 d.

Penktadienis, balandžio 12 d., vakaras

Franz Schubert

Fantasia per pianoforte op. 15, D 760 «Wanderer-Fantasia»

Pianoforte, Alfred Brendel “Spirto Gentil” n. 34, (Philips) Universal

■ IŽANGINIS SVEIKINIMAS Davide Prospero

Pradėkime kviesdami Šventąją Dvasią, kad mus lydėtų šių dienų kelionėje, niekada nepalikdama mūsų būti pačių savęs užvaldomiems, ir su visa jėga bei nuolankumu, kiek pajėgiame, prašydami malonės būti atviriems tam kvietimui, kurį Jis atnaujina kiekviename iš mūsų, sukviestas šiandien mus visus čia, į šią mūsų Brolijos asamblėją.

Nuženk, Šventoji Dvasia

Dabar perskaitysiu Šventojo Tėvo telegramą:

„Bendrystės ir Išsilaisvinimo Brolijos rekolekcijų, kurių tema „Tai, kas mane stebina, sako Dievas, yra viltis“, proga, Šventasis Tėvas Pranciškus siunčia nuoširdų sveikinimą, linkėdamas, kad maldos ir apmąstymų dienos sužadintų troškimą leisti pagaunamam prisikėlusio Kristaus, kad joks pralaimėjimas, nesėkmė ar kančia negalėtų sustabdyti kelio į gyvenimo pilnatvę, atveriant širdis pasitikėjimui. To linkėdamas Jo Šventenybė patikina prisimenantis maldoje ir mielai siunčia apaštališkąjį palaiminimą, kaip visų gerų troškimų ženklą. Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės valstybės sekretorius.“

Ir vėl jaučiame gilų dėkingumą popiežiui Pranciškui už jo tėvišką artumą, kurį jis nuolatos rodo mūsų kelionei. Padarykime šį linkėjimą savu, kad kiekvienas mūsų galėtų išties leisti pagaunamas prisikėlusio Kristaus kiekvieną šių dienų akimirką.

Sumažėjus Covid sukeltų apribojimų, dėl kurių pastaraisiais metais negalėjome susitikti visi kartu, šiais metais nutarėme ir vėl

išgyventi rekolekcijas gyvai, čia, Rimini. Suprantama, suvokėme sunkumus ir pasiaukojimą, kurio iš daugelio mūsų poreikių toks pasirinkimas ir per šias dienas, ypač dėl keliavimo pirmyn atgal, todėl iškart labai kviečiame išgyventi šiuos momentus kaip galimybę išgyventi tylą ir įsigilinti į pateikiamą turinį. Visgi norėjome taip ryžtingai pasiūlyti. Ir tas pasiūlymas yra toks: kartą per metus išgyventi šį gestą kartu, ir, kiek tai įmanoma, fiziškai, kad tokiu būdu per likusį metų laiką dar gyviau prisimintume priklausantys šiai bendruomenei. Mus nustebino atsiliepimas ir daugybė labai gražių draugų liudijimų iš draugų, kurie daug paaukėjo, kad galėtų čia būti. Tiesa ir tai, kad tarp daug gautų laiškų buvo tokių, kurie skundėsi sunkumais, senatve, sveikatos negalavimais, logistinėmis ir ekonominėmis problemomis, dėl to, kad pirmadienį turės grįžti į darbą jau pavargę, kai kas net atkreipė dėmesį į entropiją ir aplinkos taršą... tačiau, nepaisant viso to, esame suvažiavę čia, labiau pasitikėdami mūsų draugyste, nei savo (nors ir suprantamomis) dvejonėmis. Man tai yra pirmas didelis bendruomenės, kuri auga ir nenori likti užsidariusi savo ribose, sąmoningumo ženklas. Yra daug liudijimų, kuriuose perteikiamas dėkingumas už šią galimybę, kurią atgavome po kelių metų. Leiskite man perskaityti vieną tokių laiškų, kuris padarė man įspūdį, nes aprašo pokyčio trajektoriją: „Prieš kelias dienas atėjo laiškas apie Rekolekcijas ateinantį balandį. Toje jo dalyje, kuri skirta negalintiems dalyvauti fiziškai, o aš priklausau tai grupei dėl amžiaus ir įvairių patologijų priežasčių mišinio, skaitau, kad bus prašoma trumpai paaiškinti tokio negalėjimo priežastis ir paskui, jei bus priimta, padaryti pavedimą, kuris, beje, nuo Covid laikų patrigubėjo. Pirmoji reakcija – pyktis. Kas toks, kieno įgaliotas ir kokias kompetencijas turėdamas vertins mano prašymą? Ir pagal kokius kriterijus? O privatumas? Žodžiu, didžiulė virtinė prieštaraimų, kai kurie iš jų komiški. Antroji reakcija – pasipriešinimas. „Nevažiuosiu – pasakiau sau, – paskaitysiu knygele, jei turėsiu ūpo.“

Tačiau, pamažu bėgant laikui, buvau neramus. Išsamiau nevarsčiau ir turėjau omenyje tą objektyvų faktą, kad paaiškinimas turėjo būti. Arba, galbūt, didžiausias prieštaraivimas buvau aš, jis buvo manyje. Pajutau didžiulį dėkingumą. Žinoma, rekolekcijos yra svarbu, žinoma, auka yra svarbu, žinoma, būti ir dalyvauti yra svarbu, žinoma... ir vėl grįžau prie laiško pradžios, kur buvo pa-

teiktos nuorodos dėl rekolekcijų, perskaičiau įvairius Prosperi laiškus, apie Prosperi ir Santoro susitikimą su popiežiumi, o dar prieš tai apie audienciją visam judėjimui, praėjusių metų rekolekcijas. Žodžiu, radikalumo prašymas ne kaip pareiga, o kaip didžiausias ir visiškas atsidavimas, kadangi tai yra mano gyvenimo pamatas, galintis pranokti bet kokį prieštaravimą, konformistinę kliūtį ir pasiekti širdį. To iš mūsų prašoma ir tai yra svarbu gyvenimui. Ir tai turi būti duodama su pilnutiniu džiaugsmu ir linksmumu. Po pykčio ir pasipriešinimo, apėmė džiugesys ir dėkingumas. Nors ir negalėdamas fiziškai būti Rimini, bet aukoju visą savo mažumą Dievo garbei ir judėjimo vienybei.“

Tai tiesa: kartais karštligiškas gyvenimo ritmas, patogumai, prie kurių jau esame pripratę, arba tam tikri ribotumai, galbūt sukelti amžiaus, atrodo, mus priverčia susitaikyti su tuo, kad galime tik konstatuoti praradę tą pirminę jėgą, dėl kurios visuomet idealo žavesys būdavo stipresnis už bet kokį apskaičiavimą. Kad esame praradę tą nusiteikimą, tą žmogišką laikyseną, dėl kurios, pavyzdžiui, būdavo, kad iškeliaujame į ilgą ir varginančią piligriminę kelionę per daug neskaičiuodami, prisiimdami ir rizikas, nes klausimai, kuriuos reikėjo sudėti į Viešpaties rankas, buvo ypatingai skubūs ir svarbūs. Visgi, matant mus čia šiandien, parodo, kad ta jėga, ištryškusi širdyje susitikimo su Kristumi dėka, nėra palaidota, atvirksčiai: nors ir turime galybę problemų, sunkumų, džiaugsmų ir skausmų, ta liepsna tikrai nėra užgesusi.

Gyvai Italijoje mūsų rekolekcijose dalyvauja 21 tūkstantis. Kiti draugai yra prisijungę su savo bendruomenėmis iš 21 šalių, o ateinančiomis savaitėmis daugiau nei 70 šalių išgyvens jas per netiesioginę transliaciją. Rekolekcijos sinchroniškai verčiamos į 6 kalbas. Be to, apie 3 tūkstančius žmonių dalyvauja vaizdo ryšiu iš savo namų, nes negali keliauti. Toks yra mūsų šio renginio paveikslas. Šis dalyvavimas viršija tai, kas buvo numatyta, mūsų ištis yra net daugiau, nei buvo prieš pandemiją. Netgi sekretoriato buvo prašyta dirbti papildomai, kad būtų galima suteikti galimybę visiems dalyvauti, kiek tai buvo įmanoma, iki paskutinės akimirkos. Ir už tai ačiū!

Turiu pasakyti, kad ištis esu sujaudintas. Šių metų rekolekcijų tema yra viltis: štai, tai tikrai yra pirmas vilties ženklas: bendruomenė, kuri gyvena ir trokšta gyventi, konkrečiai patirti vienybę, tą

vienybę, kurią mums minėjo Šventasis Tėvas mums praėjusio sausio 30 dieną siųstame laiške.

Kaip žinote, vilties temai bus skirtas 2025-ųjų Jubiliejus. Tad išgyvenkime šias dienas ir kaip žingsnį link to įvykio. Aš visuomet suvokiau Jėzaus žodžius turtingajam jaunuoliui „Eik, parduok viską, palik viską ir sek paskui mane“¹ būtent kaip kvietimą į viltį. Išties matome paradoksą, kad dažnai didžiausia kliūtis patirti tikrą viltį gyvenime yra tada, kai sudedame savo viltis į tai, ką turime, į tai, ką jau turime, į savo daiktus. Jeremijas sako „Prakeiktas žmogus, kuris žmonėmis pasitiki / ir ieško stiprybės trapiame žmoguje, / kai jo širdis nuo Viešpaties nusigręžia. / Toks žmogus – tarsi skurdus tyrų krūmokšnis, / be vilties sulaukti ko nors gero“.² Tad rekolekčių pavadinimas nurodo būtent į šį sunkumą: pats Dievas, išties, stebisi, nes kuo toliau, tuo išties atrodo sunkiau turėti vilties. Dėl to dažnai bandome nutildyti begalybės šauksmą savo širdyje, užpildydami jį mažyčių dalykelių laukimu, kad užpildytume tą tuštumą, tą juntamą vilties nebuvimą. Tai nėra problema tik tų, kurie neturi tikėjimo, bet tai susiję su visais, su visais mumis: tam tikru požiūriu tai dramatiškas rimčiausios mūsų laikų ligos simptomas.

Vilties tema – kaip daugelis prisimename – nėra nauja. 2021 m. nuotolinės Rekolekcijos buvo pavadintos *Ar yra viltis?*³ Tad kodėl vėl ją siūlyti po tokio neilgo laiko? Dėl dviejų priežasčių. Pirmoji – kadangi po šių metų darbo „tikėjimo“ tema, norime tęsti gilinimąsi į teologines dorybes, sekdami kun. Giussani mokymu. Antroji – nes šis klausimas tapo (jei tai įmanoma) dar dramatiškesnis. Mes nesijaučiame „lunatikais“, kaip teigia paskutinė Censis ataskaita [Ataskaita apie Italijos socialinę situaciją] apie dabartinę situaciją. Nesijaučiame geresni už kitus, tačiau matome save kelyje, kuriame esame mokomi nepasiduoti tai nepagrįstai nuostatai pabėgti nuo realybės, kuri atrodo kaip vienintelis priešnuodis vilties nebuvimui. Dėl to savęs klausiamo: ar vis dar galima turėti vilties pasaulyje, kuriame gyvename, karų, smurto ir niokojimo akivaizdoje, ir blogio vandenyne, kuriame, atrodo, mūsų plaustas sunkiai išsilaiko ant vandens?

¹ Plg. Mt 19, 21; Mk 10, 21.

² Jer 17, 5-6.

³ J. Carrón, *C'è speranza? Il fascino della scoperta* [Ar yra viltis? Atradimo žavesys], Editrice Nuovo Mondo, Milano 2021.

Tai klausimas, kurį turint omenyje esame kviečiami išgyventi šias dienas: ar yra protinga vis dar viltis?

Prieš perduodamas žodį monsinjorui Giovanni Paccosi, kuris priėmė Brolijos Diakonijos kvietimą sakyti mokymą per šias mūsų rekolekcijas (ir už tai jam dėkojame), prašau leisti man keliais žodžiais jį pristatyti tiems, kurie dar jo nepažįsta. Kun. Giovanni yra San Miniato vyskupijos Toskanoje vyskupas ir Centrinės Brolijos Diakonijos narys, atsakingas už sielovadinį Lotynų Amerikos regioną, kur, beje, būtent Peru, daugelį metų yra buvęs kunigas misionierius.

Kodėl toks pasirinkimas? Paskutiniaisiais savo gyvenimo metais kun. Giussani kasmet prašydavo skirtingų judėjimo atsakingųjų sakyti mokymus per rekolekcijas, kurios yra svarbiausias Brolijos įvykis. Tokio metodo norime laikytis ir dabar, su dideliu dėkingumu tęsdami mūsų istoriją. Tad kun. Giovanni ir po jo kalbėsiantys kiti turi atsakomybę sakyti mokymus per rekolekcijas, kaip bendruomeninio vadovavimo išraiška.

Leiskite man darskart padėkoti tėvui Mauro Lepori, kuris sakė mokymus per pastarųjų dviejų metų rekolekcijas, labai reikšmingas ypatingai jautrių mūsų kelionės momentu. Dėkoju jam, kad yra čia su mumis; neilgai trukus aukos Šv. Mišias, patvirtindamas ir toliau besitęsiančią ilgą draugystę ir bendrystę.

Galiausiai, kaip dar vieną mūsų bendrystės, pasireiškiančios vienybe su visa Bažnyčia, ženklą, norėčiau padėkoti Jo Eminencijai kardinolui Farrell, kuris šiemet vėl dalyvaus Brolijos rekolekcijose: rytoj jis bus su mumis ir aukos Šv. Mišias.

Leiskite man pasakyti dar paskutinį žodį apie su rekolekcijų pavadinimu susietą paveikslą, kurį pasiūlė kun. Giovanni. Tai detalė iš paveikslo *Visitazione* [Aplankymas], Luca Della Robbia darbas.⁴ Mergelė Marija vaizduojama kaip jauna mergaitė, kurios švelnus, ryžtingas ir tuo pat metu raminantis veidas iškart patraukia mūsų žvilgsnį. Ant keturių stiklinių mūsų kun. Giussani karsto sienų skaitome šį jo maldavimą: „O Mergele, tu esi mūsų vilties tikrumas!“

⁴ Luca Della Robbia, *La Visitazione* [Aplankymas], glazūruota terakota, apie 1445 m., San Giovanni Fuorcivitas bažnyčia, Pistoja, Italija.

Pradėdami šias rekolekcijas, prašykime Jos, gyvybingos vilties versmės, lydėti mūsų šių dienų kelionę.

Monsinjoras Giovanni Paccosi. Labas vakaras visiems! Dėkoju už kvietimą, kuris, nors ir buvo nelengva pasiruošti, dar labiau pagilino mano dėkingumą už šią istoriją. Noriu pasakyti porą žodžių dviem kalbomis. Pirmoji yra florentiečių: esu „bischerò qualunque“ [-mulkis] ir tik šios istorijos galia man – kaip, manau, ir jums visiems – viltis nėra vien žodis, o tikrovė, kurią išgyvenu kasdien. Antrą kreipiuosi ispaniškai į visus savo draugus vienoje ir kitoje pasaulio pusėje: *Quisiera saludar a mis amigos hispanohablantes porque, sin la belleza del carisma que nos ha alcanzado, no podríamos estar tan llenos de alegría y de esperanza. No podríamos estar así, con la mirada llena de gozo, en medio de un mundo que parece que se desmorona por todos los lados, pero con la alegría y la fuerza para construir un pedazo de mundo nuevo. En estos dos días tratamos de ir al origen de nuestra esperanza* [Norėčiau pasveikinti savo ispanakalbius draugus, nes be mus pasiekusios charizmos grožio negalėtume būti tokie pilni džiaugsmo ir vilties. Negalėtume būti tokie, džiaugsmo pilnomis akimis, pasaulyje, kuris, regisi, griūva iš visų pusių, patirti džiaugsmo ir turėti jėgų statyti naujo pasaulio gabalėlį. Šias dvi dienas mėginsime iš naujo eiti prie mūsų vilties ištakų].

■ ĮVADAS
Giovanni Paccosi

*Nenumaldomas siekis realizuoti save,
įgimtas laimės troškimas*

„Viltis neateina savaime. Kad viltumeisi, vaikelį mano, reikia būti labai laimingam, reikia būti gavus, būti sulaukus didelės malonės,“⁵ sakė Péguy savo knygoje *Il portico del mistero della seconda virtù* [Antrosios dorybės slėpinio prieangis], iš kurios paėmėme šių dienų pavadinimą. Būtent į viltį norime pažvelgti per šias rekolekcijas ir norime tai daryti sekdami kun. Giussani mums duotais žingsniais, ypač dviejuose tekstuose *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?] ir *Si può (veramente?!) vivere così?* [Ar (tikrai?!) galima taip gyventi?]⁶.

Knygoje *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?] kun. Giussani teigia: „Didžioji malonė išreiškia, užtikrina dabartį, į kurią įskiepijama keista sėkla, dėl kurios rytojuje pražysta viltis. „Nemirštančios dienos viltis pražysta“⁷.

Viltis mūsų varganam gyvenimui duoda nesibaigiančią, amžiną perspektyvą. Apie tai kalba inkaro simbolis, kurį krikščioniškoji ikonografinė tradicija visuomet naudojo nurodyti viltį; tai Laiške žydams pateikiamas įvaizdis, kur sakoma: „Ji [viltis] mums yra tarsi saugus ir tvirtas sielos inkaras, prasiskverbiantis pro uždangą vidun, kur už mus kaip pirmtakas įžengė Jėzus“.⁸ Jeruzalės šventykla žydams buvo vieta, kur Dievas gyveno su Savo tauta. Taigi viltis mus įveda į amžiną, nesibaigiančią Dievo dimensiją. Laiško žydams autorius naudoja ne uolos, o inkaro įvaizdį, nes viltis nepašalina audrų, bet sukuria tvirtą atramos tašką, kuris yra nepajudinamas. Nepaisant

⁵ C. Péguy, *I misteri* [Slėpiniai], Jaca Book, Milano 1997, p. 167.

⁶ L. Giussani, *Si può vivere così? Uno strano approccio all'esistenza cristiana* [Ar galima taip gyventi? Keistas požiūris į krikščionišką egzistenciją], BUR, Milano 2009; L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?* [Ar (tikrai?!) galima taip gyventi?], BUR, Milano 2011.

⁷ L. Giussani, *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?], op. cit., p. 185.

⁸ Žyd 6,19-20.

to, kad gyvenimo bangos mus mėtė į šonus, mūsų nenuneša. Popiežius homilijoje Šv. Mortos koplyčioje 2013 m. sakė: „Viltis buvo inkaras‘; į anapusbės krantą įtvirtintas inkaras. Mūsų gyvenimas yra tarsiėjimas lynu link to inkaro.“ Ir pridūrė: „O kur įtvirtintas mūsų inkaras?“⁹ Paklauskime savęs šito! Į ką atsiremia mūsų viltis? Kaip inkaras traukia ir išlaiko laivą stabilų net ir audringos jūros viduryje, taip – sakė Péguy – maža viltis traukia tikėjimą ir meilę. Ji maža, bet būtent ji veda pirmyn.

Augustinas sakė, kad žmogus nežengtų nė žingsnio, jei nebūtų įsitikinęs dėl tikslo. Viltis yra įsitvirtinusi anapusbėje ir traukia mus link to, kas mums skirta, link pilnatvės, kurios vieni negalėtume pasiekti.

Perskaitysiu Péguy eilutes, kurias pasirinkome kaip šių Rekolekcijų temą, kartu su ankstesnėmis ir paskesnėmis eilutėmis: „Bet viltis, – sako Dievas – štai tai mane stebina. / Mane patį. / Tai stulbina. // Kad tie vargšai vaikai mato, kaip einasi dalykai ir kad tikisi, kad ryt ryte eisis geriau. / Kad mato, kaip einasi dalykai šiandien ir kad tiki, kad ryt ryte eisis geriau. / Tai stulbina ir būtent tai yra didžiausias mūsų malonės nuostabumas. / Ir aš pats tuo stebiuosi. / Ir reikia, kad mano malonė išties būtų neįtikėtina jėga. / Ir kad trykštų iš šaltinio kaip neišsenkanti upė. [...] / Kokia reikia, kad būtų mano malonė ir mano malonės galia, kad ši maža viltis, syruojanti nuodėmei papūtus, drebanti nuo visų vėjų, nerimaujanti dėl bet kokio pūstelėjimo, būtų tokia nekintanti, laikytusi taip ištikimai, taip tiesiai, taip tyrai; ji nenugalima, ir nemirtinga, ir neįmanoma jos užgesinti [...]. // Tai, kas mane stulbina, – sako Dievas – yra viltis. / Negaliu to suvokti. / Ši maža viltis, kuri, atrodo, yra niekas. / Ši mergytė viltis. / Nemirtinga.“¹⁰

Leiskimės apstulbinami ir mes (jei tai stulbina Dievą!), nes išties atrodo beveik neįmanoma, kad galėtume kalbėti apie viltį be to kartėlio, kuris kaskart sakant „Tikėkimės!“ išlenda iš mūsų vidaus, kad galėtume kalbėti apie tai šiandien, šiame kariaujančiame pasaulyje, šioje visuomenėje, kuri nebežiūri į Kristų, ir suvokdami savo pačių nuodėmingumą.

⁹ Pranciškus, *La speranza, questa sconosciuta. Meditazione mattutina in Santa Marta* [Viltis, ta nepažįstamoji. Rytinė meditacija Šv. Mortos koplyčioje], 2013 m. spalio 29 d.

¹⁰ C. Péguy, *I misteri* [Slėpiniai], op. cit., pp. 164-165.

Tačiau ji nepriklauso nuo mūsų, sako Péguy, o nuo tos „šaltinio ir kaip neišsenkančios upės“ jėgos, nuo tos veržlios jėgos, kuri nėra mūsų, ji visa Jo, iš Jo malonės, kuri mus pasiekia dabar Kristuje, tai iš naujo vyksta dabar. Inkaras yra užmestas į anapusybę, bet anapusybė atėjo mūsų pasitikti, ji į mus pažvelgė ir pakvietė į šią istoriją.

Jau net įžengiant čia šįvakar, jau tai, kaip minėjo Davide, visiškai nėra savaime suprantama, kad mūsų čia tiek daug (ir turint omenyje, kiek reikėjo dėl to paaukoti), muziką, jaudinančias giesmes, per daugelį metų pažintus veidus ir naujai prisijungusius prie mūsų, ištrykšta dar vienas šaltinis („ir kaip neišsenkanti upė“), kuris nesam mes, kuris nesam aš, šaltinis, kuris atnaujina viltį dėl pokyčio, kaip naujo gyvenimo gūsis per mūsų sausus dvasios menkumo kaulus. Ar pamenate Ezechielio 37 tekstą? „Jis man tarė: „Marusis, ar gali šitie kaulai atgyti?“ Atsakiau: „Viešpatie Dieve, tik tu žinai“.¹¹ Esame čia dėl šios vilties: kad Kitas, kuris vyksta dabar, gali mus atgaivinti.

Dievas stebisi mūsų viltimi, nes tai nelengva, kaip sakėme, tai nėra akivaizdu. Skausmas ir mirtis (mūsų skaitytas tekstas eina iškart po tos dalies, kurioje Péguy kalba apie tėvų, netekusių savo nekaltų vaikų, malda) yra tai, kas labiausiai prieštarauja vilčiai. Ji yra kažkas, ko mes negalime sukurti. Dėl to vadinama „teologine dorybe“, nes kyla iš Dievo, Dievo dovanojama, tai – malonė. Tai įvyksta ir mes esame čia todėl, kad Kristus įvyko mūsų gyvenime: čia matosi ryšys su tikėjimu, kaip tai mus vedė apmąstyti tėvas Lepori praėjusiais metais.

Tai, kas mus sužavėjo, kai Kristus įvyko mūsų gyvenime pirmą kartą, kai įvyko pirmasis susitikimas ir iš naujo įvyksta dabar. Taip buvo ir taip yra dėl to, kad tuomet ir dabar mumyse iškart įvyko atpažinimas. Turim tokią širdį, kuri Jį atpažįsta! Išties, kaip sako *Katalikų Bažnyčios Katekizmas*, tai į „įgimtą laimės troškimą“ įskiepyta malonė. Toliau Katekizmas rašo: „[šio troškimo] kilmė dieviška; Dievas jį įdiegė žmogaus širdyje, kad patrauktų ją prie savęs, nes vien Dievas gali tą troškimą patenkinti“.¹² Šv. Augustinas apie tai sako taip: „Mes visi tikrai trokštame gyventi laimingai, ir nėra nė vieno

¹¹ Ez 37,3 (plg. visą skyrių).

¹² *Katalikų Bažnyčios Katekizmas*, nr. 1718.

žmogaus, kuris paneigtų savo pritarimą šiam teiginiui, net kol jis dar nėra atskleistas visa apimtimi“.¹³ Ar tai tiesa dabar man, tau? „Kur toks žmogus, kuris gyventi netrokštų, nenorėtų būti laimingas?“¹⁴ Toks buvo 2003 m. Meetingo pavadinimas, įkvėptas t. Lepori ir nurodantis į Šv. Benedikto Regulą, kur Benediktas užduoda šį klausimą kaip esminį sprendžiant tapti vienuoliu.

Kun. Giussani mums padeda nežengti iškart toliau nei šis Katekizmo ir krikščioniškosios tradicijos teiginys, tarsi tai būtų akivaizdi prielaida, kad vėliau parašytume teologinį traktatą apie viltį. Šios rekolekcijos nebus teologinis traktatas apie viltį, kuris prasidėtų nuo Šventajame Rašte ir Bažnyčios Tėvų darbuose esančios doktrinos išdėstymo ir teologinės refleksijos. Šiandien, šiose rekolekcijose, norėdami kalbėti apie viltį, pradedame nuo čia, nuo jos natūralios, žmogiškos dimensijos. Kun. Giussani pedagogiškai kalba apie viltį kaip apie kažką, ko jau skubiai reikia mūsų gyvenimui, apie natūraliai mus kaip žmones sudarantį troškimą, apie tą „įgimtą laimės troškimą“, kaip jį vadina Katekizmas.

Tą troškimą būti laimingiems randame savyje: tai mūsų prigimties moto, tokios prigimties, kuri trokšta ir laukia išsipildymo, nors pati viena sau jo negali suteikti. Taigi pasižiūrėkime į šią „pažado sandarą“, kuri palaiko mūsų buvimą pasaulyje čia ir dabar.

Žmogaus širdis yra pažadėta

Trumpame 1961 m. tekste, perspausdintame *Porta la speranza* [Nešk viltį],¹⁵ pavadintame «Dalla speranza alla pienezza della gioia» [Nuo vilties į džiaugsmo pilnatvę], lydėsiančio mus per šių dienų kelionę, kun. Giussani pristato vilties temą tokiais žodžiais: „Būtent iš fakto, iš savo egzistencijos fakto žmogus semiasi žinių apie save ir savo likimą [šis teiginys mums labai gerai pažįstamas per šiuos *Religinio jausmo*]¹⁶ apmąstymų mėnesius: būtent patirtyje atrandame, kas esa-

¹³ Šv. Augustinas, *De moribus Ecclesiae catholicae*, 1, 3, 4: CSEL 90, 6 (PL 32, 1312).

¹⁴ Plg. Ps 33,13. RB Prologas, 15.

¹⁵ L. Giussani, «Dalla speranza alla pienezza della gioia (1961)» [Nuo vilties į džiaugsmo pilnatvę], dabar Id., *Porta la speranza. Primi scritti* [Nešk viltį. Pirmieji raštai], Marietti 1820, Genova 1997, pp. 155-162. Taip pat L. Giussani, *Realtà e giovinezza. La sfida* [Tikrovė ir jaunystė. Iššūkis], Rizzoli, Milano 2018, pp. 139-146.

¹⁶ L. Giussani, *Religinis jausmas*, Vilnius, Tyto alba 2000.

me]. Pirmasis pastebėjimas apie žmogaus faktą yra toks: jis gimsta kaip nenumaldomas siekis realizuoti save“.¹⁷

Iš patirties kaip objektyvios duotybės kiekvienas mūsų suvokia esąs gimęs, esąs paleistas į gyvenimą „kaip nenumaldomas siekis realizuoti save“. Tai pirmas pastebėjimas, pirmasis akcentas apie žmogiškąjį faktą: šis siekis žmogų apibūdina, kiekvienas gestas turi šį motyvą. Vėliau priduria: „Nuo audringiausių instinktų ir patogių išvedžiojimų banalumo iki kilniausių sąžinės raginimų ir aukščiausių minties nuotykių – „veikli jėga mus gena nuo judesio prie judesio“ (Foscolo), „beveik mus žeidžiantis akstinas“ (Leopardi), kad įvykdytume savo pirminį pradą, intensyviai atskleisdami prasmę ir veiksmingumą. „Realizuoti save““.¹⁸

Net ir mažiau sąmoningi gestai, net tie, kurių nė nevadintume gestais, varomi to paties „akstino“. Kaip dažnai matome pirmuosiuose jo raštuose, kun. Giussani kalba ypatingai glaustai ir tai sužavi. Posakis „audringiausi instinktai“ apima visą sąmoningų ar dažnai beveik nesąmoningų bandymų realizuoti save per instinktyvumo proveržį gamą.

„Patogių išvedžiojimų banalumas“, jei pagalvosime, reiškia linksmybių bet kokia kaina ieškojimą, poreikį jaustis gerai, nerimą dėl gero įvaizdžio, pasireiškiantį, pavyzdžiui, per nenumaldomą norą skelbti socialiniuose tinkluose savo kelionių ir valgomo maisto nuotraukas, tarsi jos būtų trokštamos ir, beje, tokios laikinos, laimės išraiška.

Kaip tik šiomis dienomis skaičiau porą straipsnių apie vieną knygą¹⁹ (nemanau, kad verta minėti pavadinimą), kuri siekia paaiškinti, kodėl taip lengva pasiduoti internetinių žaidimų vilionėms, net ir išleidžiant jiems visus turimus pinigus, arba daug laiko praleisti socialiniuose tinkluose, ir ten kalbama apie „uždarą stygiaus ratą“. Ten remiamasi vieno tokio Si Redd (William Redd), amerikiečių verslininko, pirmiausia išradusio pinbolo mašinas ir automatinį patefoną (jukebox), o vėliau pradėjusio lošimo automatų žaidimus internete. Si Redd nustatė, sakoma viename iš šių straipsnių, „galingą žmogiškojo mąstymo ypatybę. Poelgiai, kuriuos atliekame greita seka,

¹⁷ L. Giussani, *Porta la speranza...*, op. cit., p. 155.

¹⁸ *Ten pat.*

¹⁹ M. Easter, *Mai abbastanza* [Niekad negana], Roi Edizioni, Milano 2024.

nuo azartinių žaidimų iki prisirijimo, [...] yra dėl „uždaro stygiaus rato“ atsirandančios apraiškos.²⁰ Kitame straipsnyje komentuojama, kad „šis užburtas ratas yra tikrasis triggeris [katalizatorius, stimulus], sužadinantis stygiaus mąstymą [*mindset*], kuris mus suvilioja mažomis greito pasitenkinimo jausmo akimirkomis, kaip tos, kurios pasireiškia socialiniuose tinkluose: kiekvienas gautas pranešimas – ar tai būtų „patiktukas“, komentaras ar tiesioginė žinutė – atsiņešą emociją, kurią galima palyginti su lošimo automate besisukančių rutuliukų neužtikrintumu. Paprastas socialinio tinklo naujienų [slenkanti skirtingo turinio seka] žiūrėjimo veiksmas įtraukia mus į nuolatinę emocijų paieškos ciklą [tas mūsų troškimas, kuris norėtų eiti link begalybės, lieka uždarytas]: laimė, liūdesys, susierzinimas, pasipiktinimas, pavydas ar nustebimas. Tas kompulsyvus skrolinimo [slinkimo vertikaliai] elgesys be pabaigos suaktyvina greitą ir praktiškai nesibaigiantį kartojimą, kuris laiko mus prikaustytus prie ekrano belaukiant kitos emociinių stimulų bangos. Tokiu būdu socialinė medija sukuria pasikartojantį laukimo ir reakcijos ratą, kuris pats save maitina, laikydamas vartotojus nuolatinio lūkesčio ir socialinio patvirtinimo troškimo būsenoje.“²¹

Užsiminiau apie šį reiškinį, nes man atrodo, tai gali padėti mums suprasti, kaip lengvai ir mes užsidarome į tam tikrus uždarus ratus, kurie prasideda nuo tikro troškimo, tačiau niekur nenuveda, vėl grįžta į save, palikdami mus tuštesnius nei pirma. Tai nutinka ne tik su žaidimais internete ar socialiniais tinklais. Argi šiose eilutėse visi šiek tiek savęs neatpažįstame?

Kun. Giussani padeda mums atpažinti, kad šie uždari ratai, su kuriais, reikia pripažinti, visiems tenka dorotis savyje ir kituose, yra riboti – ir pavojingi – būdai, kuriais vis tiek išreiškiame savo žmogiškumą, yra skatinami to paties troškimo realizuoti save, dėl kurio išjudinamos ir aukščiausios mintys ar, kaip jis sakydavo, patys kilniausi mūsų širdies dalykai. Tokie esame, nuolatiniam judesyje link įgyvendinimo. Man tai atrodo svarbu, nes žmogus leidžiasi į paieš-

²⁰ A.D. Signorelli, «Mai Abbastanza, il libro che spiega come la tecnologia ci faccia desiderare sempre di più» [Niekad negana, knyga, paaiškinanti, kaip technologijos verčia mus vis daugiau trokšti], *repubblica.it*, 2 aprile 2024.

²¹ L. Tedesco, «Cos'è il loop della scarsità, che ci fa desiderare ciò che non ci serve» [Kas yra uždaras stygiaus ratas, dėl kurio norime to, ko mums nereikia], *wired.it*, 22 marzo 2024.

kas, kurias įkvepia Dievas, kad pasiektume Jį. Ir neturime to neigti. Pamatysime tai geriau rytoj.

1961 m. tekste kun. Giussani teigia: „Ši pirminį siekį išreiškia pamatinis reiškiny – *troškimas, geismas*. Pamatinis reiškiny kiekvienam mūsų gestui, kurį jis įžiebia ir paleidžia į tikrovės tėkmę. Toks dovanai gaunamas ir neišvengiamas, troškimo reiškiny yra [...] *išsipildymo pažadas*. Pažadas taip pat yra faktas, o troškimas liudija, kad pažadas yra faktas, slypintis viso žmogiškojo įvykio ištakose.“²² Troškimas įžiebia kiekvieną gestą. Koks gražus šis pasakymas! Įžiebia reiškia, kad jį pradeda, jį pripildo šviesos ir šilumos, ir jį paleidžia į *tikrovės tėkmę*, stumia jį į išsipildymo paieškų nuotyki. Troškimas, prideda, yra „*išsipildymo pažadas*“, o pažadas yra faktas, netgi „faktas, slypintis viso žmogiškojo įvykio ištakose“. Jį atrandame savyje. Esame pažadas. Prisiminkime penktąjį *Religinio jausmo* skyrių, kurį skaitėme šias pastarąsias savaites:

„Kokia didi mintis yra ta, kad iš tiesų *niekas mums nieko nėra neskolingas*. Ar kas nors kada mums ką nors žadėjo? Tad kodėl laukiame?‘ Galbūt jis [Pavese] nepagalvojo, kad laukimas yra pati mūsų prigimties struktūra, mūsų sielos esmė. Laukimas kyla ne iš apskaičiavimo: jis duotas. *Pažadas* yra pradžioje, pačioje mūsų sukūrimo pradžioje. Tas, kas sukūrė žmogų, sukūrė jį kaip „pažadą“. Žmogus *iš prigimties* yra laukimas; iš prigimties jis yra elgeta: gyvenimas iš prigimties yra pažadas“.²³

Gerai žinome, tai mums priminė Davide per paskaitą prieš kelias savaites Rekanatyje,²⁴ kokią gilią simpatiją jautė kun. Giussani Leopardžiui, būtent dėl to, kad jį visiškai apibrėžė nenumaldomas visiško pasitenkinimo troškimas, kurio dalykų nepakankamumas nesustabdo, o, priešingai, pagilina.

Knygoje *Si può (veramente?) vivere così?* [Ar (tikrai?!) galima taip gyventi?], būtent toje dalyje apie viltį, kun. Giussani Leopardžiui skyrė labai gražius puslapius, pavadinimu «Già similmente mi strin-

²² L. Giussani, *Porta la speranza* [Nešk viltį], op. cit., p. 155.

²³ L. Giussani, *Religinis jausmas*, op. cit., p. 71.

²⁴ «Cara beltà. Un pensiero sorgivo in Leopardi e Giussani», Dialogo con Davide Prospero, Presidente della Fraternità di CL, organizzato dal Centro Culturale Giacomo Leopardi, Recanati, 23 marzo 2024, *clonline*.

geva il core» [Jau panašiai spaudė man širdį]²⁵ ir, manau, būtų svarbu vėl juos perskaityti jų visumoje. Jis sako: „Noriu paminėti atvejį, kai aiškiai matyti, kad viltis yra žmogiškas žodis, ir ji yra ten, kur yra troškimas ir tikimasi jį įgyvendinti. [...] Kalbu apie Leopardžio patirtį [...] dėl jo žmogiškojo liudijimo matmens. [...] Leopardžio gyvenimas yra dokumentas, patvirtinantis, kad krikščioniškoji viltis [...] yra žmogiškas žodis.“²⁶ Pažvelkime tiesiai į tai, kad esame suverti su begaliniu troškimu.

Tai Leopardžio patirtis, kuris rašė: „Negalėti pasitenkinti jokiais žemiškais daiktais ar tarsi visa žeme, galvoti apie neišmatuojamą erdvę, nuostabų pasaulių skaičių ir dydį, ir suvokti, kad visa yra maža ir menka mūsų sielos galimybės; įsivaizduoti begalinį pasaulių skaičių ir begalinę visatą, ir jausti, kad mūsų protas ir troškimas dar didesni už tą visatą; ir nuolat kaltinti daiktus nepakankamumu ir nereikšmingumu, kentėti stoką ir tuštumą, ir dar nuobodulį [sakytum, kad šis nuobodulys yra bjauriausias dalykas, o vis tik...] man atrodo didžiausias didybės ir kilnumo požymis, kurį galima įžvelgti žmogaus prigimtyje.“²⁷ Žmogaus kilnumas lyginant su visais kitais kūrniais Leopardžiui būtent yra šiame prieštaravime. Tame išgyvenime, kai niekuomet nerandama nieko, kas atlieptų troškimo platumą, dėl ko „visa yra maža ir menka mūsų sielos galimybės“. Iš to kyla jausmo didingumas, „amžina mūsų būties paslaptis“²⁸, nes net „kasdienio prieštaravimo tragizmas yra tarsi žemė, kurioje kyla žmogaus išaukštinimas: žmogus išaukština save“.²⁹

O šio kilnumo viršūnę Leopardis pasiekia, kai net ir ideologiškai teigdamas nebūtį kaip galutinį tašką, visgi negali nutildyti troškimo kancios.

Užbaigsiu nuorodą į Leopardį šiais kitais kun. Giussani žodžiais: „Net ir prieštaringoje patirtyje, kurią ji sukelia, tikrovė išaukština žmogaus sielą, ir šiame išaukštiniame gimsta svajingas dvelksmas, už-

²⁵ L. Giussani, «Già similmente mi stringeva il core» in Id., *Si può (veramente?) vivere così?*, op. cit., pp. 323-340.

²⁶ *Ten pat*, p. 324.

²⁷ G. Leopardi, «Pensiero LXVIII», in Id., *Poesie e prose*, vol. II, Mondadori, Milano 1980, p. 321.

²⁸ G. Leopardi, «Sopra il ritratto di una bella donna scolpito nel monumento sepolcrale della medesima», vv. 22-23, in Id., *Cara beltà...*, BUR, Milano 2010, p. 96.

²⁹ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, op. cit., p. 330.

valdantis visą jo gyvenimą. Tai, kas gimsta iš prieštaravimo, tas „ne“ yra galvos atsakymas, tačiau širdis yra troškimas, o ne „ne“.³⁰

1961 m. tekste kun. Giussani baigia teigdamas, kad atpažinti pažado struktūrą mūsų gyvenime, dinamiškai pasireiškiančią troškime, pasitikėti ja, „sukuria nenumaldomą prielankumą savo būčiai ir gyvenimui – taip daro įmanomą savęs suvokimą – sukuria „savęs pajautimą“, kuris nėra vien suvokimas, bet kažkas intensyvesnio: meilės kupinas vertingo likimo atpažinimas.“³¹

Iš prielankumo sau kyla elgetos malda

Kaip tik vakar mane pasiekė vienas liudijimas, kurio kelias eilutes noriu jums paskaityti. Tai mokytojas, kuris pasakoja, kad per metų pabaigos vakarienę su mokiniais, viena mergina, kuri jam buvo atrodžiusi atitolusi, išklausiusi Šopeno „Lašo“ ir mokytojo perskaityto kun. Giussani komentaro, jam tarė: „Visuomet, nuo pat mažens galvojau, kad mano viduje kažkas ne taip, kažkoks nerimas, diegyls. Buvau uždara, dažnai verkdavau, o naktimis vis neužmigdavau. O po tos paskaitos, nerimas, kurį jaučiau, nebebuvo skaudus, manęs nebegąsdino, nes buvo kažkas, kas taip jį apibūdino, kas taip jį išgyveno. Tas lašas, tas, regis, sielvartavimas, nebuvo nemalonė, tai buvo laimės troškimas. Nuo to karto visą laiką miegojau ramiai.“ Tada, mokytojas rašo, „pasakė man pasidariusi lašo tatuiruotę ant kūno, kad visuomet primintų tą momentą.“

Toks kupinas orumo ir likimo sąmoningumo žmogus, suvokiantis savo troškimo, besiveržiančio į beribį horizontą, platumą, man primena itin gražią XVII a. statulą, galbūt sukurtą Sevilijos skulptoriaus Juan Martínez Montañés, stovinčią nuostabioje jėzuitų bažnyčios Limoje, kur daugelį metų gyvenau, zakristijoje. Ji vaizduoja Šv. Ignacą Lojolą: į ją žvelgiantysis pribloškiamas į tolimą horizontą nukreipto Ignaco žvilgsnio, virš visko, bet tuo pat metu ryžtingos nuotykių ieškojo, o ne svajotojo, išraiškos. Kai pamačiau ją, pagalvoju: „Tai tikrai krikščionio, žvelgiančio į beribį horizontą, įvaizdis“. Įspūdį daro šis taip anapusiųs troškimu užsidedęs ir tuo pat metu

³⁰ *Ten pat.*

³¹ L. Giussani, *Porta la speranza*, op. cit., p. 155.

pilnas konkretumo, beveik kaip kario, žvilgsnis. Tas žvilgsnis neatsieja jo nuo realybės, o priešingai, pripildo jį energijos ir valios padaryti viską, kad tą anapusybę pasiektų. Bet kas galėtų išlikti tokia tyrumė ir konkretumė be didžios malonės, neatrasdamas, kaip tą padarė Šv. Ignacas sutikdamas Kristų, kad yra atsakymas į tą pilną didelių dalykų laukimo širdį?

Mes šiandien, čia, pradėdami šias rekolekcijas, esame dėkingi, nes Jėzus atėjo mūsų pasitikti ir prikėlė mūsų viltį, jis ištraukia mus iš tų uždarų ratų, į kuriuos pabėgame ir, kaip šventasis Ignacas, galime žvelgti į savo realizacijos siekiantį žmogiškumą su prielankumu, su didžio likimo „meilingu atpažinimu“, kaip sakydavo Giussani, kuriam Dievas mus pašaukė, duodamas gyvenimą ir tokią troškimu degančią širdį.

Ir visgi esame tokie silpni. Nežinau, ar perskaitėte kun. Giussani frazes, rodytas ant ekranų kaip komentarą prie Šuberto kūrinio, kurio klausėmės įeidami į salę. Jos kalba būtent apie mus, kurie esame tokie silpni. Viltis yra vargšo viltis, jis sako. Mes gerai žinome, kad vos bent per milimetrą atsitraukę nuo Kristaus, vos per milimetrą atsitraukę nuo Jo buvimo Bažnyčioje, nuo šios iš kun. Giussani charizmos kilusios draugijos, iškart tapsime to subtilaus nihilizmo – apie tai pakalbėsime rytoj – aukomis. To nihilizmo, kuris skverbiasi į mus kaip užterštas oras, supurvindamas troškimo tyrumą, kaip balastas, dėl kurio iš mūsų lieka „audringi instinktai“ ar „patogių išvedžiojimų banalumas“, ir kuris pradeda tą subtilų pasitikėjimą savimi, pradžioje atrodantį kaip netikrumas ar abejonė apie save pačius ir – dar blogiau – apie žmogiškąją Kristaus tikrovę. Ima atrodyti, kad mums to daugiau nebereikia, kad tai nebegeba atliepti į mūsų laukimą.

Tarp pasidalijimų, kurie mane pasiekė, buvo kalbančių apie vilties sudėjimą į Dievą, bet tokia prasme, kuri šiek tiek vedė link skepticizmo, tarsi sakytų: „Aš to labai trokštu, bet kada gi Dievas man atsakys?“. Tarsi Dievo matas būtų mūsų matas. Taip vertiname ir Dievą. Tokiu būdu galime ir atsitraukti, vertindami pagal mūsų matą supaprastintą troškimą: galime netgi – galbūt to nė nepastebėdami – atsitraukti nuo konkretaus ir dabar aktualaus pasiūlymo, taigi ir nuo šios mūsų draugijos, nuo judėjimo ar net nuo popiežiaus, vedančio Bažnyčią. Taip nutinka! Bet taip darydami prarandame tą

didžią gautą malonę ir liekame su sumenkusiu troškimu, nebeturėdami galimybės vėl atverti horizontų. Nebesitapatiname su vedančiuoju ir tokiu būdu – milimetras po milimetro – atsiskiriame nuo konkretaus, istorinio, objektyvaus Jėzaus buvimo. Malonė plūsta iš šio šaltinio, kuris mus pasiekia dabar Bažnyčioje, bet kai susiauriname patys save, savo poreikio platybės suvokimą, tai nebeleidžia mums paprasčiausiai būti ištikimiams.

Savo kaip atsakingojo už Lotynų Ameriką patirtyje matau, kad tie, kas gyvena labiau rizikuodami dėl savo situacijos, kas turi daug apribojimų, turi tyresnį pilnatvės troškimą, nedarydami įvairiausių išlygų, neturi laiko nei noro imtis vertinti popiežiaus ar judėjimo, myli jį paprastai ir su dėkingumu. Ne iš naivumo, o dėl gilaus suvokimo, kad patys neišspręs savo poreikio. Prisišlieja prie didžios malonės ir jos maldauja kasdien, seka tarsi tai būtų malda, išties seka melddamiesi, nes to jiems reikia, kad išgyventų. Ir tokiu būdu patiria viltį, kuri skleidžiasi, regis, neįmanomose aplinkybėse. Išties viltis kasdien prasideda iš naujo kaip malda.

Kai su paprastumu pripažįstame esantys pilni neriboto troškimo, mummyse ištrykšta malda kaip žmogiškiausia laukimo, kad Kitas įvykdys pažadą, išraiška. Malda, nusimetusi pretenziją nustatyti, kaip Slėpinys turėtų atsakyti į mūsų šauksmą. Tai elgetos, turinčio vargdienio dvasią, malda. Kai 2008 m. išėjo CL universiteto studentų komandos knyga pavadinimu *Uomini senza patria* [Žmonės be tėvynės], man išties įstrigo vienas puslapis, kuriame kun. Giusani per įvaizdį parodo, kas yra turinčio vargdienio dvasią malda. Noriu jums jį paskaityti, kad mus lydėtų ši vakarą ir padėtų mums pradėti šias dienas su tinkamu nusiteikimu, tuo vieninteliu tikru: elgetaujančiojo. Jis sako: „Turintis vargdienio dvasią – turite jį įsivaizduoti kaip tokį, kurio burna atvira, o akys išplėtos žiūrėti į dangų ir žemę su nuostaba, apstulbęs: todėl ir fiziškai akivaizdu, kad jis viskam atviras – tai tas, kuris nieko neturi. [...] Turintis vargdienio dvasią yra tas, kuris neturi nieko, išskyrus vieną dalyką, dėl kurio ir iš ko yra padarytas, kitaip tariant, begalinį siekį. Tai yra atvirumas ir pasirengimas: beribis laukimas. Laukimas nėra beribis dėl to, kad beribė yra eilė dalykų, kurių laukia [skrolinimas mūsų mobiliuosiuose ir mūsų projektuose]; ne, nesitiki nieko, o gyvena beribį atvirumą – ir nieko nelaukia! [...] Tai tarsi [ir šis yra tas man įstrigęs įvaizdis]

ant tos pievos [ten buvo CLU vadovų komanda Dolomituose] įsivaizduotume turintįjį vargdienio dvasią. Turėtume jį įsivaizduoti ten sėdintį, išsižergusį, pakeltu aukštyn veidu, žiūrinčiu į dangų, žemę, kalnus ir visa, su tokia visiškai išplėsta širdimi, kad nėra įsikibęs jokio įvaizdžio: „Na va, norėčiau stogo, norėčiau namų, norėčiau moters, norėčiau vaikų, norėčiau pinigų“. Nieko, nėra nieko! Tai yra žmogaus originalumas, išties, žmogaus originalumas yra begalybės laukimas“,³² nesusikuriant apie ją jokio įvaizdžio. Tas neturtėlis esame mes!

Šįvakar turime šauktis, maldauti šio absoliutaus paprastumo, kad vėl suvoktume save kaip tyrą laukimą, kad esame sukurti iš begalinio troškimo, tikri ir laimingi, kad malonės dėka atsidūrėme ant slenksčio, leidžiančio mums viltis, užtikrinti neapgaunančią viltimi, tokie vargšai ir elgetos Jo akivaizdoje. Todėl šį vakarą ir šių dienų valandomis ieškokime tylos. Pasinaudokime mums suteikta puikia galimybe prašyti To, kuris taip myli mūsų žmogiškumą, kad privertė mus trokšti, kad Jis pripildytų mus savo malonės.

---

³² L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)* [Žmonės be tėvynės (1982-1983)], BUR, Milano 2008, p. 298.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šv. Mišių liturgija: Apd 5,34-42, Ps 26 (27); Jn 6,1-15

**T. MAURO-GIUSEPPE LEPORI,
GENERALINIO CISTERSŲ ORDINO ABATO, HOMILIJA**

„Jėzus užkopė į kalną ir ten atsisėdo kartu su mokiniais.“

Ir mes visi, jei esame čia, tai todėl, kad kažkokiu būdu Jėzus patraukė mus paskui save į iškilią vietą nuošaliai atsisėsti su Juo, jo klausytis, skonėtis jo buvimu, jo draugyste, pastebėti, kaip Jam malonu būti su mumis ir kaip malonu mums būti su Juo. Gražu sustoti ir susitelkti į Jėzų, į jo tokį paprastą buvimą su mumis, tokį paprastą, kaip sėdėti kartu su grupe draugų. Gražu sustoti ir jo klausytis, girdėti jį kalbant, klausytis jo amžinojo gyvenimo žodžių, kurie mumyse iš naujo įžiebia pilnatvės troškimą, apstaus gyvenimo, kaip Dievo gyvenimas. Gražu ir pastebėti vieniems kitus, kurie taip pat yra Jo patraukti, jausti, kaip Kristaus meilė leidžia mums jaustis gerai tarpusavyje, padaro mus draugais, mus suvienija. Visi Jo ir būtent dėl to visi priklausantys vieni kitiems, stipriausiu ryšiu, net amžinesniu už bet kokią draugystę ar giminybę. Bet toje grupelėje buvo mokinių, kurie buvo draugai prieš sutikdami Jėzų. Ten buvo broliai, kaip Petras ir Andriejus, Jokūbas ir Jonas. Ir šita draugystė, ir šita giminybė, viskas būtent ten aplink Jėzų suintensyvėjo, buvo naujai atrasta, ištrūko iš tiek daug instinktyvumo, iš tiek daug nuspėjamumo, iš tiek daug mūsų ribotumo nuovargio.

Tačiau kur juos vedė tas džiaugsmas būti vieniems su Juo ir kartu su Juo, kokia buvo to prasmė? Kur veda mus, kokia yra mūsų buvimo čia šalia Kristaus prasmė, žvelgimas į Kristų, klausymasis Kristaus, meilė Kristui? Kur mus veda prisirišimas prie Jėzaus?

Suprantame tai su tuo pačiu paprastumu, kuriuo paklusniai sekėme jį, atsitolinantį nuo minios ir besivedantį mus nuošaliau. Suprantame tai su tuo pačiu paprastumu, su kuriuo susėdome ratu su Juo. Suprantame tai jo klausydami, suprantame tai į jį žiūrėdami, suprantame tai neturtinga širdimi, tai yra su dėkingumu, atsiverdami įvykiui, kad Jis yra, kad jo asmuo yra, kad jo žodis yra. Suprantame tai žvelgdami į jo Veidą. „Pakėlęs akis ir pamatęs, kokia daugybė pas jį atėjusi.“

Žiūrėjome į jį, palaiminti jo grožio, to Veido atitikimo mūsų grožio troškimui ir mūsų širdies gerumui. Ir štai matome, kaip jo žvilgsnis pakyla, virš mūsų galvų, link horizonto. Instinktyviai pasisukame pažiūrėti kartu su juo virš savo grupelės, virš mūsų gražaus buvimo su Juo ir tarpusavyje. Su Juo pamatome minią.

Tuomet gali kilti pagunda pasijusti, kad mums trukdo, susierzinti. Ką bendro turi šita minia su tuo, kaip mums čia gerai būti su Kristumi? Ką bendro turi tas triukšmas su mūsų buvimu tyloje jo besiklausant? Ką bendro turi visas tas žmogiškas vargingumas su Viešpaties kontempliavimo malonumu?

Tačiau jo žvilgsnis nepermaldaujamas, nes jo gailėstingumas nepermaldaujamas. Kaip ir gailėstingumas, kuris pasiekė mus, kuris vieną dieną pažvelgė į mus taip, kaip dabar žvelgia į ateinančią minią, visą žmoniją.

Visas mūsų buvimas su Juo, visas grožis, kurį su Juo patiriame, nėra panaikinamas, jo nėra atsisakoma, o turi prasmę, turi kryptį, kurią nustato Jo žvilgsnis. Niekas iš draugystės ir Jo suteikiamo prisirišimo, į kurį Jis mus kviečia, nėra panaikinama, bet ta draugystė ir prisirišimas yra beribio platumo, apglėbia viską, apglėbia visus. Ir tame mums duota pajusti, patirti šiek tiek Dievo širdies, patirti to, kas yra, kokia yra Dievo širdis. Tai širdis, kurios giliausias artumas yra visuotinis apkabinimas. Man teikiamas Kristaus artumas yra tuo tikresnis, tuo gilesnis ir realesnis, kuo jis labiau apglėbia viską, visus. Būtent todėl, kad Jis mane glaudžia prie Savęs, prie savo širdies, neišeinu iš pasaulio, bet įsismelkiu į jį iki galo, iki pačių žemės pakraščių. Kristaus širdis, Dievo širdis, kurią atskleidžia Kristaus žvilgsnis, yra Gailėstingumas, kuris glaudamas mus prie Savęs mus visus priglaudžia tokiu aistros už žmoniją judesiu, kuris nebeturi ribų, mano ribų.

Bet mūsų širdis nemoka, negali išsiplėsti pati tiek daug be ribų. Jai reikia Dvasios, kaip Mergelei Marijai. Jai reikia pasiaukoti Dievo dovanai, kuri yra Globėja, įsikūnijusi Paguoda, Dvasia, padaranti Sūnų to paties kūno su mumis, buvimu mūsų buvime, žmogiškumu mūsų žmogiškume.

Kaip tai gali įvykti? Įvyksta kaip Mergelei Marijai, kaip penkis duonos kepalėlius ir dvi žuvis turėjusiam berniukui: paaukojant visą tą nieką, kurį turime, paaukojant visą tą nieką, kas esame. Tai mūsų viltis. Viskas mumyse ir tarp mūsų tuomet pasidaugina, viskas malšina tą žmonijos alkį, nes viskas išties tampa Kristaus Kūnu ir Krauju, pasaulio Atpirkėju!

Šeštadienis, balandžio 13 d., rytas

Wolfgang Amadeus Mozart

*Concerto per pianoforte in re minore n. 20, K 466 Pianoforte, Clara Haskil
Orchestre des Concerts Lamoureux – Igor Markevitch “Spirto Gentil” n. 32, (Philips) Universal*

Viešpaties angelas

Rytmetinė

Daive Prosperi

Ir šiais metais su mumis pasisveikinti ir suteikti savo palaiminimą atvyko Jo Ekscelencija monsinjoras Nicolò Anselmi, Rimini vyskupas. Ačiū.

Monsinjoras Nicolò Anselmi

Ačiū už pakvietimą, dėkoju, kad galiu čia būti, bet atrodo, kad jūs Rimini jaučiatės pakankamai kaip namuose. Dėkoju jums už visą tą gėrį, kurį darote Bažnyčioje, už visa gėrį, kurį darote mūsų bendruomenėse, visuomenėje. Šiais metais, kuriuos Šventasis Tėvas norėjo dedikuoti maldai ruošiantis kitų metų Jubiliejui *Vilties pilgrimai*, tai, kad jūsų čia taip gausiai susirinko man leidžia širdyje jausti, kad maldos, buvimo su Viešpačiu poreikis, leistis vedamiems Jo Dvasios poreikis yra aktualus mums, kurie esame tikintieji, bet, manau, kad ir pasaulis turi didžiulį troškimą patirti gilumą, iš naujo atrasti Dievo ir Viešpaties Jėzaus buvimą konkrečiame gyvenime – kaip girdėsime rytojaus Evangelijoje – tokio Jėzaus, kuris ima valgyti žuvį, eina vandeniui, išlaisvina ir atneša šviesą į tamsybes.

Tikrai dėkoju, jauskimės vieningi; yra ir mūsų vyskupijos dalis, kuri meldžiasi su jumis ir už jus. Gerų šventų rekolekcijų, gero Šv. Velykų laiko ir geros misijos pasaulyje ir jūsų bendruomenėse. Darkart ačiū.

Palaiminimas

Prosperi

Ačiū.

■ PIRMOJI MEDITACIJA
Giovanni Paccosi

Nuo troškimo prie krikščioniškosios vilties

Visos giesmės, kurias ką tik girdėjome, mums padėjo grįžti prie to taško, kur sustojome vakar. *Imposibile*³³ [Neįmanoma] yra skausmo pilnas šauksmas, nes visa tai, ko trokštama, neatliepia į širdies troškimą. Atrodo neįmanoma, atrodytų neįmanoma, jei neįvyktų tai, ką girdėjome pirmojoje giesmėje šįryt *Il mio volto* [Mano veidas]: «Mio Dio, mi guardo ed ecco scopro / che non ho volto; / guardo il mio fondo e vedo il buio / senza fine».³⁴ Suvokimas, kad negebu realizuoti savo gyvenimo, įgyvendinti pažado apie gerį, kurio nežinau, kurio negaliu įsivaizduoti, leidžia man suprasti, kad galiu tik nuoširdžiai prašyti, maldauti šio „laukimo be ribų“, kaip matėme Įvado pabaigoje. Šio vis dar neapibrėžto laukimo akivaizdoje, be jokio mano nuopelno įvyksta faktas, kurį suvokiu, įvyksta naujas dalykas. «Solo quando mi accorgo che tu sei, / come un'eco risento la mia voce / e rinasco come il tempo dal ricordo.» [Tik pastebėjęs, kad tu esi, / kaip aidą išgirstu savo balsą / ir atgimstu tarsi laikas iš prisiminimo].³⁵

Tad balsas ir akys nėra beverčiai, nes yra, kas atsiliepia į balso šauksmą, į akių troškimą. Atpažindamas Jį atgimsta manasis aš, jau nebe kaip neapibrėžtas ar, kaip matėme vakar, supaprastintas iki mano susikurto įvaizdžio ar nekantraus prašymo, bet kaip laukimas. Kaip neturtėlio, elgetos laukimas. Ir viltis Tame, kuris pažada išsipildymą, slėpiningą, bet realų.

Nuodėmės prieš viltį (vietoj ženklų, svajonių)

Grįžkime prie mūsų refleksijos ir kun. Giussani 1961 m. teksto. Parodęs, kad viltis kaip išsipildymo pažadas, yra žmogaus esmė net

³³ Atahualpa Yupanqui, «Vidala del imposible», iš albumo *Mi tierra, te están cambiando*, 1973, © Odeon.

³⁴ Mano Dieve, pažvelgiu į save ir pamatau / kad neturiu veido; / žvelgiu į savo vidų ir matau tamsą / kurios pabaigos nėra.

³⁵ A. Mascagni, «Il mio volto» [Mano veidas], in *Canti*, Società Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milano 2014, p. 196.

ir tada, kai pasiduodame instinktyvumui ar patogumui (kun. Giussani sako, kad net tai paradoksaliai rodo, jog esame troškimas, laukimas ir pažadas), jis pabrėžia, kad esama „nuodėmių prieš viltį“: „Tačiau atrodo, kad žmogaus genialumas [žodį „genialumas“ vartoja kiek ironiškai] pasireiškia būtent tuo, kad jis suvokia bejėgiškumą kaip galutinį patirties patarimą. Todėl šiai vilties dorybei įnirtingai priešinasi *liūdesys* (šv. Pauliaus *tristitia saeculi*) arba *akedija* (*acoedia*, apie kurią kalba šv. Tomas), kurių rezultatas – *atvirumo trūkumas* pozityviai prasmei, su kuria prigimtis mus supažindina nuo pat pradžių. Būtent iš šio atvirumo trūkumo kyla vilčiai prieštaraujanti nuostatos, nuodėmės prieš viltį.“³⁶

Atvirumo likti laukime trūkumą lemia tai, kad nesusitaikome su tuo, kad esame kūriniai, kad esame sukurti kaip išsipildymo pažadas, kuris įvyks ne pagal mūsų būdą ir kaip mes norime, bet per Tų veikimą, per tokį Tų, kuris yra labiau aš už mane patį. Tokiu būdu, kad net vienatvė, kaip apmąstėme būtent šiuo pastaruoju metu Bendruomenės mokykloje, yra pilna draugijos: „Pirma nei vienatvė“, išties rašoma *Religiniame jausme*, „yra draugija, apglėbianti mano vienatvę, dėl to ji nebėra tikra vienatvė, bet šauksmas, kuriuo kreipiamasi į neregimą draugiją.“³⁷

Bet to neatpažįstame. Ir tas neatpažinimas, tas nebuvimas atviram laukimui iš dalies yra nuodėmės vaisius, bet tai taip pat iš paskutiniųjų amžių istorijos kylantis nusistatymas, kuomet pasireiškė didėjančios žmogaus autonomijos pretenzija, padariusi žmogų vis mažiau atvirą atpažinti šią neregimą draugiją. Ši pretenzija, kurią jaučiame ir išgyvendami krikščioniškąjį tikėjimą, skatina mus pasiduoti liūdnai pagundai patiemis nustatyti, koks turėtų būti atsakas į troškimą ir kada jis turėtų ateiti, todėl nesame atviri laukimui.

Apie šio neatvirumo ištakas ir apie tai, kaip Vakaruose susiformavo šis uždarumas Tam, kas yra labiau aš už mane patį, tam „tu, kuris mane kuri“,³⁸ kviečiu jus dar kartą paskaityti Benedikto XVI *Spe salvi*³⁹ nuo 16 iki 23 skyrelio, labai gražius nuo 101 iki 121

³⁶ L. Giussani, *Porta la speranza* [Nešk viltį], op. cit., p. 156.

³⁷ L. Giussani, *Religinis jausmas*, op. cit., p. 80.

³⁸ *Ten pat*, p. 146.

³⁹ Plg. Benediktas XVI, Enciklika *Spe salvi*, Roma 2007, nr. 16-23.

popiežiaus Pranciškaus enciklikos *Laudato si'*⁴⁰ skyrelius, puslapius iš *La coscienza religiosa nell'uomo moderno*⁴¹ [Modernaus žmogaus religinė sąmonė] ir *Kodėl Bažnyčia*,⁴² kurie padeda geriau suprasti, kaip pasireiškė ši pretenzija į autonomiją pereinant iš viduramžiško mentaliteto į modernų būdą galvoti, kad esame autonomiški. Tai istorija, kuri atsispindi kiekvieno iš mūsų istorijoje.

Įdomu pasigilinti į iš šio neatvirumo kylančią laikyseną, kaip tai vadina kun. Giussani 1961 m. tekste.

„Pirmoji ir lengviausia yra *evagatio mentis*. Tai išsiblaškyimas pačia įprasčiausia prasme, sutampantis su daugumos atsitraukimu į melancholišką vidutiniškumą – leidimasis būti supančiotam puikiai pažįstamų jausmelyčių arba nuolat persmelktam banalių aplinkos balsų.“⁴³

Evagatio mentis verčia mus sutikti (net ir iš anksto žinant, kad nepasitenkinsime) mėgautis mažais pasitenkinimais, einančiais vienas po kito savaitgaliais ar laisvalaikiu, ieškant prasiblaškyimo, kad kasdienėje darbo, santykių, laiko ir pinigų naudojimo rutinoje lengvai atsisakytume visko, kas mus kvieštų grįžti prie idealo: maldos, tam tikrų draugiškų veidų, bendruomenės mokyklos, Mišių (kas gi kasdien vaikšto į Mišias?).

Čia kiek nukrypsiu į šoną. Ar suprantate, kad nuodėmės prieš viltį, apie kurias kalba kun. Giussani nėra tam tikrų taisyklių laužymas, o atsitraukimas nuo mūsų žmogiškumo, tai sumenkinimas, dusinantis didingumą to šauksmo, kuris dainą *Imposible* išgarsinusį dainininką Atahualpa Yupanqui verčia sakyti: „Tad kodėl padarei man akis? Ir kodėl turiu akis, jei negaliu matyti?“⁴⁴ Neišvengiamas nepasitenkinimas būtų *ženklas*, galintis mus vėl išjudinti, tačiau viskas baigiasi *evagatio mentis*. Vietoj to, kad nepasitenkinimą suvoktume kaip pradžią atsiverti kitam, lengvai užsidarome po gaubtu, ar gal tiksliau, svajonių be begalybės kvėpavimo *muilo burbulė*.

⁴⁰ Plg. Pranciškus, Enciklika *Laudato si'*, Roma 2015, nr. 101-121.

⁴¹ Perspausdinta L. Giussani, *Il senso di Dio e l'uomo moderno. La «questione umana» e la novità del cristianesimo* [Dievo prasmė ir modernus žmogus. „Žmogiškasis klausimas“ ir krikščionybės naujovė], BUR, Milano 2010, pp. 79-137.

⁴² L. Giussani, *Kodėl Bažnyčia*, Katalikų pasaulio leidiniai, Vilnius 2007, pp. 34-72.

⁴³ L. Giussani, *Porta la speranza* [Nešk viltį], op. cit., pp. 156-157.

⁴⁴ ¿Para que quiero mis ojos? / ¿Mi ojos para sirven? « (A. Yupanqui, «Vidala del imposible», op. cit.).

Taip išivyrauja netikrumas, pateisinamas visokios *jeigu* ir *bet, galbūt, patinka* ir *nepatinka* painiavos, kuri susiaurina mūsų širdį, įkalina ją liūdnoje migloje. Šiuo požiūriu kai kurie kun. Giussani tekstai įspūdingi. Pavyzdžiui, *Uomini senza patria* [Žmonės be tėvynės]: „Tie ‚bet‘, ‚jeigu‘, ‚galbūt‘, ‚tačiau‘, susidūrę su nuojauta, išvalga, intuityva, tiesos išvelgimu, yra gėda, drąsos trūkumas, atsidavimo trūkumas. Tai tarsi kam nors paduodant draugiškai tau paspausti ranką, tu ją laikai suglebusią, nuleistais pirštais, nė nepasiekdamas nykščiu jos suimti. [...] Tai štai gyvenimo akivaizdoje šie ‚bet‘, ‚jeigu‘, ‚galbūt‘, ‚tačiau‘ yra dviprasmiškas vangumas, net ne liūdnas [...], o niekingas, neveiklus, purvinas; ne, iš tiesų [jis sako], ne purvinas, o, panašiai kaip tas tam tikram vandeniui būdingas klampumas, pelkėtas; štai ‚pelkėta‘ ranka“.⁴⁵

Kaip šlykštu! Klampus, pelkėtas buvimas per dienas... Koks įspūdingas šis mūsų žmogiškumo sumenkėjimo aprašymas, į kurį, patys to nesuvokdami, esame vedami kiekvieną dieną. Šis mūsų aplaidumas (išpuikęs, nes neprąšo) parodo mūsų pasidavimą blogio jėgai, tai tikrajai blogio jėgai, velniui, kuris stengiasi atplėšti mus nuo Kristaus, atplėsdamas mus nuo mūsų pačių žmogiškumo, skandindamas mus slankiame paviršutiniškumo, tampančio abejone, smėlyje, kaip sakoma *Religioniame jausme* „ugninga ‚bet‘, ‚jei‘ [...] papliūpa, yra tarsi ugnies užtvara, kuri pridengia atsitraukimą nuo savojo išipareigojimo paslapčiai.“⁴⁶

Šį atsitraukimą nuo išipareigojimo radau aprašytą praėjusio sausio 6-osios straipsnyje apie Coop studijų skyriaus tyrimą, kur buvo kalbama apie Italiją kaip apie „sustabdytą šalį“ (vakar vakare Davide citavo Censis ataskaitą, pateikiančią Italijos kaip „lunatikės“ įvaizdį). „Noras keistis yra, bet niekas juo netiki. Ir už tai kenčia būtent didieji projektai [...]. Dėl atidėliojimų ir atsisakymų italai pasitenkina gyvenimu, susidedančiu iš mažų dalykų, jie gyvena labiau atimdami nei pridėdami, o šalies ateitis susitraukia laiko dinamikoje, kurioje dominuoja dabartis.“⁴⁷ Taip, bet toji dabartis be praeities ir be ateities, be vilties; būtent, mažų dalykų, kuriais galima mėgautis, dabartis.

⁴⁵ L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, op. cit., p. 123.

⁴⁶ L. Giussani, *Religinis jausmas*, op. cit., p. 179.

⁴⁷ I. Scalise, «Un Paese in pausa e con poche speranze: gli italiani si rifugiano nei piccoli sfizi» [Sustabdyta šalis ir nedaug vilčių: italai ieško prieglobsčio mažuose malonuose], *la Repubblica*, 2024 m. sausio 6 d., p. 7.

Antroji kun. Giussani nurodyta nuodėmė prieš viltį yra *stoicizmas* kaip bandymas nebetroškėti didžiųjų dalykų: „Iš esmės tai yra apsimestinis siekis visumą palyginti su savo energija, pagal savo valią išmatuoti visumos svorį ir su juo susidoroti. [...] Tai pasipūtimas, apribojantis žmogaus dimensiją, atkakliai bandant įsitvirtinti. Norėtuši pacituoti Šekspyra: „Danguje ir žemėje yra daugiau dalykų, Horacijau, nei tavo filosofijoje“.⁴⁸ Tokia laikysena tapatina troškimo išsipildymą su mūsų sukuriama įvaizdžiais: būsiu laimingas, jei turėsiu moterį ar vyrą, jei uždirbsiu pakankamai, jei turėsiu vaikų ir gerų vaikų, jei... jei... 1961 m. Giussani matė, kaip ši ideologija, iš esmės nihilistiška, buvo užmaskuota kaip *viltis dėl visuomenės pokyčių pagal kolektyvinį projektą*, tačiau šiandien galime suvokti, kad (išskyrus šalis, kur ši ideologinė iliuzija ir toliau maitina diktatoriškas jėgas, liūdnais ir karčiais paverčiančias ištisų tautų gyvenimus) utopinė galios iliuzija, „pasipūtimas, apribojantis žmogaus dimensiją, atkakliai bandant įsitvirtinti“, mūsų visuomenėje pavirto iškilmingais pareiškimais apie taip vadinamas *individualias teises*, bet kokio objektyvaus fakto neigimu, jei tai nėra individo pasirinkimas (jei manyje yra šauksmas, kaip girdėjome dainoje *Anyone*: „Ar kas nors yra?“⁴⁹, va, toks klausimas vertinamas kaip absurdiškas), *nestabilumu* visais lygmenimis, nuo nuomonės ar vėliavos pakeitimo priklausomai nuo momento iki lyčių skirtumų kaip objektyvaus fakto neigimo įvairiomis *gender ideologijos* formomis – kurią popiežius Pranciškus daugelį kartų⁵⁰ nurodo kaip toliausiai pažengusį

⁴⁸ L. Giussani, *Porta la speranza* [Nešk viltį], op. cit., pp. 157-158.

⁴⁹ „...is there anyone? / I need someone, oh / Anyone, please send me anyone / Lord, is there anyone? / I need someone (...ar kas nors yra? / Man reikia kokio nors žmogaus / Ko nors, prašau, atsiųskite man kokį žmogų / Viešpatie, ar kas nors yra? / Man reikia kokio nors žmogaus)» (Demi Lovato, *Anyone*, iš albumo *Dancing with the Devil... the Art of Starting Over*, 2021, © Island).

⁵⁰ Viena pastarųjų progų buvo *Discorso ai partecipanti al Convegno Internazionale “Uomo-Donna immagine di Dio. Per una antropologia delle vocazioni”* [Kalba tarptautinės konferencijos “Vyras-Moteris Dievo atvaizdas. Apie pašaukimų antropologiją” dalyviams] (2024 m. kovo 1 d.), kurioje, tarp kitų dalykų, popiežius Pranciškus sako: „Labai svarbu, kad vyksta šis susitikimas, šis susitikimas tarp vyrų ir moterų, nes šiandien baisiausias pavojus yra *gender* ideologija, naikinanti skirtumus. Prašiau išstudijuoti šią baisią mūsų laikų ideologiją, kuri naikina skirtumus ir visą daro vienodą; panaikinti skirtumus reiškia panaikinti žmogiškumą. O vyras ir moteris gyvena vaisingoje „įtampoje“. Pamenu skaitęs dvidešimto amžiaus pradžios romaną, prašytą Kenterberio arkivyskupo sūnaus: *The Lord of the World* [Pasaulio Viešpats]. Romanas futuristinis ir pranašiškas, nes parodo šią tendenciją panaikinti visus skirtumus. Įdomu jį skaityti, jei turite laiko, paskaitykite, nes ten aprašytos šios šiandienos problemos; tas žmogus buvo pranašas.“

vykstančios „ideologinės kolonizacijos“ tašką. Paskutinis Tikėjimo mokymo kongregacijos dokumentas *Dignitas infinita* yra išties didelė pagalba – paskaitykite jį – suprasti šio dalyko esmę. Iš pradžių pateikia skirtį tarp ontologinio orumo, kurį turi kiekvienas asmuo, ir kitų apsimestinių orumų, kurie išties yra mūsų orumo dėl to, kokie esame sukurti, paneigimas. Popiežius ne kartą palygino šią ideologinę kolonizaciją su aprašytąja Roberto Hugh Bensono romane *The Lord of the World* [Pasaulio Viešpats]⁵¹ – kurį gerai žinome – kur nueinama iki eutanazijos ir neįtikėtinos netolerancijos turintiems gilų žvilgsnį į žmogų ir tikrovę.

Tačiau ir karų, kurie šiuo metu mums kelia tiek siaubo, giluminis motyvas yra šis išsipildymo *laukimo* supaprastinimas iki savo projekto, kurio objektyvus vaisius – kasdien tai galime patvirtinti – yra griuvėsiai, žmogaus pavertimas nieku, desperacija. Čia matome, kad *svajonė* apie žmogaus savęs įtvirtinimą, apie savarankišką atsaką į savo troškimus iš tikrųjų tampa košmaru.

Daug jaunų žmonių, kurių širdis, nepaisant nieko, vis dar yra gyva, dėl to troškimo sumenkinimo iki laisvės patiems nuspręsti, kas jį gali patenkinti, *svajonė*, o ne *ženklas*, yra neužtikrinti savimi, savo verte ir vieta pasaulyje, kadangi niekada nebuvo ugdomi mylėti savo širdies jos begalybės maldavime. Vieną dieną lankiausi tarptautinio lygio neurologinių, psichiatrinių ir psichologinių vaikų ir paauglių tyrimų ir gydymo centre. Ir tam tikru metu, įėjęs į kambarį, priešais pamačiau maždaug dešimt mitybos sutrikimų turinčių mergaičių. Mane šokiravo jų akys: užgesusios ir baisiai liūdnos; jos tikrai man įstrigo į širdį! Vėliau gydytojai man pasakojo, kaip eksponentiškai didėja tokius ir daugelį kitų psichinių sutrikimų turinčių jaunuolių skaičius. Tos akys atrodė išties be vilties. Lankydamasis kitoje psichiatrinėje gydymo įstaigoje paaugliams mačiau vieną merginą, kuri man atrodė normali, bet vėliau gydytoja man papasakojo jos istoriją, sudarytą iš daugelio situacijų, kuriose ji nebeturi nieko, kas jai pasakytų „Tu esi mylima, tu esi norima“. Žmogus gali manyti „Aš pats renkuosi, kas būsiu“, bet iš tiesų, be santykio su kitu, realizuojančiu manąjį „aš“, lieka be vilties ir praranda žmogiškumą. Žvelgiant į tuos vaikus ir merginas man pasirodė akivaizdu, kad, nukirpus visiško

⁵¹ R.H. Benson, *Lord of the World* (įvairūs leidimai anglų kalba).

išsipildymo vilties sparnus, kaip jie galėtų skristi? Kokia čia laisvė, kai esi pasmerktas privalėti pats nuspręsti, kas esi ir tada suvokti, kad to negana? O kai trūksta vilties, kai pasiduodama niekiui, desperacijai, didėja smurtas prieš save ir prieš kitus. Man rodos, kad pretenzija sumažinti troškimo lygį, sumenkinant jį iki kažko, dėl ko sprendžiu aš, yra akivaizdi žmogiškumo naikinimo forma.

Bet jei būsime nuoširdūs savo prigimties siekio atžvilgiu, mus sudarančio troškimo atžvilgiu, kiekvienas trokštamas dalykas kaip ženklas mus atveda prie viso ko šaltinio, prie Dievo. Leiskite man pacituoti Dantę: jis tikrai be galo brangina troškimą kaip kelią į Dievą, nors ir pastebi, kad vieni, be Jo pagalbos, pasiklystume! Vienoje labai gražioje ištraukoje iš Skaistyklos šitaip kalba apie sielą, kitaip tariant, apie kiekvieną iš mūsų, taip mums visiems pažįstamais ir tikrai nuostabiais žodžiais: „Iš rankų rūpestingojo kūrėjo / It kūdikis, kursai tuo pat laiku / Ir juokiasi, ir verkia, siela skrieja [siela išeina iš Dievo rankos, kuris, regis, leidžia jai skristi kaip drugeliui, kuris žiūri į ją žavėdamasis, su Tėvo meile, tarsi žavisi ja dar prieš jai atsirandant, galvoja apie ją ir sukuria savo meilėje. Siela juokiasi ir verkia kaip nekalta mergaitė], Pasaulin nepažįstamu taku, / Kur viskas dar atrodo jai taip nauja, / Kur viskas taip žavinga ir puiku [kadangi yra išjudinta šio Kūrėjo, begalybės, Dievo, pilno džiaugsmo jos atžvilgiu. Siela dar nepatyrusi, nieko nemoka, tik, sujaudinta To, kuris džiaugsmingai ją kuria, moka mielai atsisukti į tai, kas jai teikia džiaugsmo, kitaip tariant, norėtų grįžti į tą džiaugsmą, kuris vienintelis gali pripildyti visą jos į tikrovę paleistą būties erdvę]. Ji malonumo skonio paragauja / Ir į žabangas nejučia įklius, / Nebent kažkas sutramdys pagaliau ją [paprastutė siela ateina į pasaulį ir randa kažką, kas ją patraukia. Iškart jaučia mažo gėrio skonį ir iškart būtų apgauta, vydamosi pirmą ją patraukiantį dalyką, jei nebūtų ko nors, kas ją vestų ir sustabdytų, ir parodytų jai kelią tolyn, dar toliau, jo meilę].“⁵²

Kitame labai gražiamame tekste Dantė sako, kad iš tiesų žmogus yra tarsi priešais piramidę: pradžioje yra mažas gėris, jis tarsi vai-

⁵² Dante Alighieri, *Dieviškoji komedija, Skaistykla*, XVI giesmė, (eil. 85-93,) Vaga, Vilnius 1970, p. 117. Originalus tekstas: «Esce di mano a Lui che la vagheggia / prima che sia, a guisa di fanciulla / che piangendo e ridendo pargoleggia, / l'anima semplicetta che sa nulla, / salvo che, mossa da lieto Fattore, / volentier torna a ciò che la trastulla. / Di picciol bene in pria sente sapore; / quivi s'inganna, e dietro ad esso corre, / se guida o fren non torce suo amore.»

kas, kuris pamato riešutėlius ir juos įsimyli, tačiau po kurio laiko riešutėlių jam nebepakanka ir tuomet jis pamato žaidimą, ir to nebepakanka, tuomet pamato arklį, vėliau merginą, tada pamato pinigų ir tuomet – sako Dantė labai realistiškai – nori daugiau pinigų ir po to nori dar daugiau pinigų. Bet visi šie dalykai – komentuoja poetas – nėra prieš mūsų žmogiškumo struktūrą, nėra nuo Dievo mus nukreipiantys troškimai, jei tik pastebime, kad mums jų nepakanka ir kad jie yra kelio etapai, padedantys mums galiausiai atpažinti, kas yra Vienintelis gėris, kurio mums pakanka. Pasak Dantės, troškimas yra geras, nereikia jo panaikinti, nes tai žingsnis link likimo.

Bet man padarė išpūdį tai, ką sako norvegų vyskupas Erik Varden interviu, pasirodžiusiame praėjusio mėnesio *Tracce* žurnale, manau, kad ir jūs skaitėte. Perskaitysiu dar kartą: „Troškimas yra mūsų kaip Dievo kūrinių išraiška. Tai būdinga pačiai žmogaus prigimčiai. Mumyse gyvena aidas, kvietimas. Tai Viešpats sužadina mumyse panašumo į Jį giesmę. Troškimas yra mano gyvenimo variklis, nes kreipia jį link pilnatvės, kuri yra bendrystė su Dievu, išgyvenama ir santykiuose su kitais. Mūsų nuodėmė yra troškimo sabotžas [matote? Nuodėmė nėra taisyklės sulaužymas, bet mūsų pačių naikinimas], skylantis į daugelį skirtingų objektų. Bet jei pažvelgsime, kur mus veda tas gilus troškimas, pastebėsime visų nepakankamų jam išpildyti dalykų reliatyvumą. Ir tuo pat metu atpažįstame tikrąją jų vertę, nes tik to, kas numalšina gyvenimo troškulį [Dievas], šviesoje ir kiekvienas mažas dalykas atskleidžia savo reikšmę.“⁵³

Didžioji malonė

Kaip gražu! Susidūrėme su šia patirtimi vertinti visą mūsų žmogiškąją būtį.

Šiandien labiau nei anksčiau mūsų gyvenamame pasaulyje, konkrečioje šių dienų situacijoje išties norint turėti vilties reikia būti gavus *didžiąją malonę*. Dėl to peržvelgsiu tas vietas, kuriose Giusani mums padeda suprasti, ką susitikimas su Jėzumi sužadina mus sudarančio troškimo struktūroje, jos nepanaikindamas, o ją išpildy-

⁵³ E. Varden, «Allargare il desiderio» [Išplėsti troškimą], A. Leonardi interviu, *Tracce*, n. 3/2024, p. 18.

damas. Knygos *Si può (veramente?!) vivere così?* [Ar (tikrai?!) galima taip gyventi?] skyriaus apie viltį pradžioje, kad apibendrintų savo apmąstymą, naudoja ištrauką iš *Alla ricerca del volto umano* [Žmogaus veido beiškant], kuri buvo pateikta ir 1996 m. Velykų plakate: „Viltis – tai užtikrintumas dėl ateities, kliaujantis dabartine tikrove. Todėl būtent Kristaus buvimas, apie kurį sužinome iš atminimo, daro mus tikrus dėl ateities. Ir tada galima eiti nesustojant, plėstis be ribų, pradėdant nuo užtikrintumo, kad kadangi istorija yra Jo nuosavybė, Jis joje apsireikš.“⁵⁴

1. Esatis

Komentuodamas šį *Si può (veramente?!) vivere così?* [Ar (tikrai?!) galima taip gyventi?] tekstą Giussani teigia: „*Pirma*. Yra esatis, žmogaus gyvenime yra esatis, jis turi esatį savyje: žmonių ir daiktų buvimą. Šios esatys traukia, todėl žmogaus siela prasideda troškimais, kurie yra viso jo dinamizmo šaltinis. Žmogus nėra kaip „kelmas“. Šios esaties trauka sužadina gyvenimo idealus: grožį, tiesą, kūrybingumą, darbą (kūrybingumas yra darbas). Visas prisirišimas prie šių idealų – žmogus šių idealų laikosi – tad ir pagarba, kurią jis teikia savo troškimams, [vis dėlto] padaro jį aklą jų laikinumui: žmogus nemato, kad visa tai yra ženklai, ženklai kelyje.“⁵⁵ Giussani žodžiai tarsi apibendrina visą nuo vakar vakaro iki dabar mūsų nueitą kelią. Ir būtent dabar, dėl to nueito kelio, šiek tiek geriau tai suprantame.

Pradinis taškas kalbėti apie viltį – kaip matėme vakar – yra tikrovė, esatis, troškimo pozityvumas, bet ir apgaulė, į kurią taip lengvai patenkame. Troškimą suvirpinanti esatis sukelia mus išjudinančią trauką. Tačiau šis pozityvus išjudinimas iškart sumenksta, prisirišdamas prie šalia esančių buvimų, kurie sukelia troškimus, o ne leidžia juos išgyventi kaip dovaną ir ženklą, nurodantį į kažką daugiau. Taip atsiranda tas *neatvirumas laukti*, kuris troškimus paverčia svajonėmis ir uždariais ratais, kurie, užuot nukreipę mus į kelią, mus uždaro.

2. Idealas įvyksta

⁵⁴ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?* [Ar (tikrai?!) galima taip gyventi?], op. cit., p. 265. Plg. Id., *Alla ricerca del volto umano* [Žmogaus veido beiškant], BUR, Milano 2007, p. 92.

⁵⁵ *Ten pat*, pp. 265-266.

Čia Giussani žengia žingsnį toliau: „*Antra*. Įvyksta esatis [tarp daugelio esąčių], žmogumi Marijos išciose tapusio Dievo Žodžio esatis. Tai esatis To, iš kurio yra padaryti visi žmonės ir visi dalykai, tai Tas, kuris sukūrė pasaulį, todėl visos sukurtosios tikrovės yra Jo ženklas ir savo tiesą (nes kitaip jos yra melas) bei savo išsipildymą (kitaip jos yra tuščios) randa Jame. Visi einant keliu sužadinti idealai yra skirti Jam, Idealui [iš didžiosios I raidės]; žmogaus troškimai yra tikri ir veiksmingi tik tuomet, jei yra išgyvenami trokštant Jo. Meilės, tiesos paieškų, vaisingumo, konstruktyvumo patirtys yra būdai įžengti į Jo slėpinio patirtį: tai yra žmogaus gyvenimo idealas po to, kai Jis atėjo pasilikti iki Savo šlovės dienos. Gyventi šiuo laukimu yra bet kokios vilties viltis.“⁵⁶

Taigi Kristaus buvimas, apie kurį sužinome iš atminimo – tam tikri gestai, santykiai, momentai kaip Rytmetinė šįryt, sakramentas ir Šv. Mišios, yra šio atminimo įrankiai, kurie padeda mums iš karto atpažinti Esatį, dėl kurios išties yra sukurta mūsų širdis. Sudeda dalykus į savo vietas: viskas yra gera, viskas yra malonu, nes visa tai yra ženklas, tai žingsnis įeiti į santykį su Juo.

a. Šuolį nuo troškimo iki laukimo atneša Kristus

Būtent Jėzus savo atėjimu perkeičia mūsų troškimą, kelionėje kylančius idealus į kvietimą laukti Jo su tikrumu, kad ateina Tas, kurio laukiame. Tai kaip transformacija, kaip žingsnis į mūsų ontologiją, tikrosios mūsų ontologijos atgavimas. Įsimintiname Velyknakčio pamoksle Benediktas XVI kalbėjo apie „kokybinį šuolį „evoliucijos“ istorijoje [įvykusį su Jėzaus prisikėlimu] ir apskritai gyvenimo istorijoje, apie kokybinį šuolį į naują būsimą gyvenimą, į naują pasaulį, kuris, pradedant nuo Kristaus, nepalaujamai skverbiasi į mūsų pasaulį, jį keičia bei traukia prie savęs.“⁵⁷

Darkart grįžtu prie 1961 m. teksto, nuo kurio pradėjome vakar. Giussani šitaip kalba apie šį tam tikrą žmogaus *upgrade*’ą, leidžiantį pereiti nuo troškimo, nuo žmogiškos vilties – apgaubtos netikrumo ir taip lengvai supainiojamos su svajonėmis, kurios neretai virsta košmarais – prie krikščioniškos vilties, kuri savyje talpina visą žmo-

⁵⁶ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, op. cit., p. 266.

⁵⁷ Benediktas XVI, *Velyknakčio Šv. Mišių homilija*, 2006 m. balandžio 15 d.

gišką viltį, tačiau atveria nenumatomai ir neišmatuojamai platesnį horizontą, be ribų, kurio galime laukti su tikrumu. Tame tekste jis sakė: „Įvykis, naujas faktas iš esmės pakeičia uždavinio sąlygą. Dievas asmeniškai įsitraukė į šią dramatišką žmogaus situaciją: Jis įsitraukė per Kristų. Pirmiausia Kristus atskleidžia neįtikėtiną žmogaus likimo platumą [...]. Kristus atskleidžia, kaip egzistencijos prasmė glūdi asmeninio ir antgamtinio santykio su Dievu likime [...]. Antra, Kristus mums savyje siūlo konkrečią galimybę pasiekti tą nenuspėjamą ir slėpiningą likimą. [...] Aš tampu tavo keliu, Aš esu sprendimo įžadas, taip pat ir kelias į jį. *Gratia Dei*: žmogaus išsipildymas yra dovana, daug didesnė dovana nei nenumatyta ir nenuspėjama paties žmogaus kilmė.“⁵⁸ Mes esame taip sukurti: viltis, begalybei atviras laukimas ir Kristaus buvimas, siūlantis save patį kaip kelią, leidžiantį mums pasiekti troškimo, iš kurio esame sukurti, išsipildymą.

Grįžkime prie to, ką kun. Giussani įvardija kaip aukščiausią ir giliausią Leopardžio žmogiškųjų ir poetinių vingių momentą, kaip komentuoja knygoje *Si può (veramente?) vivere così?* [Ar (tikrai?) galima taip gyventi?]: „Kristus atėjo paaiškinti, kaip tai veikia: ‚Viskas yra mano ženklas. Viskas kalba apie mane.‘ Visa, kas didinga žmogaus gyvenime, yra Jo pranašystė. [...] Kai žmogus tai nujaučia – kaip tai nujautė Leopardis savo žmogiškosios trajektorijos kulminacijoje himne *Alla sua donna* [Jo moteriai] – siela iškart nuolankiai palinksta laukti kito dalyko: net galėdama ranka pasiekti tai, ką gali pačiuoti, laukia kito dalyko. Siela čiumpa tai, ką gali pačiuoti, bet laukia kito dalyko. Viltis yra ne tame, ką gali pačiuoti, bet kažkame kitame. kažkas kitas... [...]. Taigi viltis, kurią žadina ir maitina Kristus, yra žmogiškoji viltis, iš kurios malonė atima iš visų daiktų kylančią iliuziją; ne todėl, kad jie patys savaime yra neigiami, bet todėl, kad jų pozityvumas turi nurodyti į kažką kita, kitaip jie tampa stabais. Krikščioniškoji viltis yra žmogiškojo troškimo viltis, tačiau savo turiniu ji atneša kitokį pasaulį.“⁵⁹

Taigi kas išgyvena susitikimą su Kristumi, nėra „peržengę“ žmogiškosios vilties, kuri ir toliau yra „drąsus būsimo gėrio laukimas, sunkus ir sudėtingas dabarties akims“,⁶⁰ sako Giussani tame tekste.

⁵⁸ L. Giussani, *Porta la speranza*, op. cit., p. 159.

⁵⁹ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, op. cit., pp. 337-338.

⁶⁰ L. Giussani, *Porta la speranza*, op. cit., p. 156.

Kas išgyvena susitikimą su Kristumi, atrado, kad būsimasis gėris, kuris visgi išlieka Slėpinys – nes jo niekaip negalime apibrėžti – turi dabarties veidą, tai yra, patį Kristų.

Kai suprantame, kad įprastinis dalykas yra Kristaus ženklas, tai padaro jį amžinu, visiems laikams. Kai kas nors iš meilės padovanoja rožę, su laiku ji nuvysta ir miršta, tačiau jos nešama reikšmė kaip ženklas – dovanojančiojo meilė – išlieka visam ir tam tikru būdu, net jau nuvytusi, ji dalyvauja amžinoje reikšmėje to, ką buvo panaudota perteikti. Įsimylėjėliui ta rožė niekad nenustoja būti rože, tačiau dar igauna nepalyginamai didesnę reikšmę. Galbūt mergina ją išsaugos, išdžiovins ją ir įsiremins. To nedarytų su bet kuria gėle, ji taip daro, nes „ta“ gėlė tapo ženklu, ji nurodo į reikšmę.

Mes tuo gyvename. Religinėje žmonijos istorijoje religingas žmogus tai vadina *šventa* tikrove. Jei tam tikroje grotuje ar ant tam tikro akmens apsiereiškė Slėpinys (pagalvokite apie Mergelės Marijos apsiereiškimus arba apie degantį krūmą), tas akmuo lieka akmeniu, tačiau niekad nebus toks akmuo kaip kiti, nes visiems laikams išlieka faktas, kad jis buvo tarpininkas, būtent to Amžino, Slėpinio, Begalinio, o jo vertė tampa neišmatuojama ir amžina, *šventa*. Tai labai gerai žinome mes kunigai, kurie dažna bažnyčiose randame statulėlių arba šventų paveikslėlių, kuriuos kažkas paliko norėdamas atsikratyti, bet nenorėdamas išmesti į šiukšles, kadangi tai šventi paveikslai. „Tegu tai padaro kunigas...“ tarsi norint pasakyti, kad būdamas pašventintas kunigas gali nuspręsti. Tai, kas „neša“ tikrovės reikšmę, viršija normalių daiktų vulgarumą, visiems laikams remiasi amžinybe. Tai nėra tik prietarai, bet parodo, kad esame sukurti kiekvieną dalyką atpažinti kaip To, kuris jį sukūrė, ženklą.

Pagalvokime, koks turi būti žvilgsnis į kitus, į kūrinių, į pasaulį, to, kuris mato ir atpažįsta *kiekvieną daiktą, kiekvieną žmogų*, kaip kylantį iš Slėpinio, kurio reikšmė jis yra ir todėl yra *šventas*. Nebėra skirties tarp *švento* ir *profaniško*, nes kadangi viskas yra santykis su Kristumi, tam tikru būdu viskas tampa *šventa*. Tad su mumis Jėzujė komunikuojančioje Begalybės perspektyvoje galima suprasti, kad ir dalykai, kuriuos suvokiame kaip didelius prieštaravimus vilčiai, tai yra, nuodėmė, skausmas ir mirtis, yra paliesti suvokimo, kad tik Jame yra jų prasmė, kurios galbūt dar nežinome, nepažįstame. Taigi beveik galėtume pasakyti, kad jie padaromi šventais ta prasme, kad

nurodo į Jį, kaip prasmės ir atleidimo klausimas, ir šia prasme jie yra Jo nugalėti, kaip visa kupina džiugesio skelbia šio Velykų laikotarpio liturgija. Kadangi Jėzus prisikėlė, viskas yra įtraukiama į šį galutinumą; net mirtis yra nugalėta, jau dabar ir per amžius.

b. Tikėjime atpažintas Jo buvimas perkeičia dabartį ir ateitį

Ši dabartis, kurioje Jis yra kaip Esatis, aplink kurią viskas tvarkosi nauja ir šventa prasme, padaro mus tikrus dėl rytojaus. Štai koks skirtumas tarp žvilgsnio į ateitį žmogaus, kuris turi šią troškimo struktūrą, tačiau nesutiko Kristaus, ir to, kuris gavo *didžiąją malonę*. Kun. Giussani sako: „Ką padaro krikščioniškas gyvenimas? Jis tau leidžia dabartį išgyventi su tokiu dėmesiu visiems dabarties dalykams, jog tu, dėmesingai žvelgdamas ir į priešais tave plytinčią jūrą, tolimiausiame jūros horizonte matai taškelį, ir tai nėra nuplaukiantis laivas, šis laivas artėja. Tai likimas artinasi prie tavęs. Ir ta diena, kai tu pastebėsi tą taškelį – tavo besiantartį likimą – bus tokia pat kaip Kristupui Kolumbui: ta diena, kai jis pamatė mažytį žemės lopinėlį, jam buvo didi diena.“⁶¹ Dėl to ateities laukimas nėra neužtikrintas: net jei dar jo nepažįsti, žinai, kad likimas yra tikras ir geras, nes jis rankose To, kuris tave myli.

3. Jo buvimas šimteriopai padaugina mūsų pastangas

Grižkime prie *Si può (veramente?) vivere così?* [Ar (tikrai?) galima taip gyventi?] santraukos, kuri tęsiama taip: „*Trečia*. Todėl Jis turi imtis apibrėžti visas pastangas, kuriose žmogiška viltis (viltis yra variklis!) siekia aukščiausios, galutinės patirties, kuri tą paragavimą, t. y. įprastines žmogiškąsias patirtis, padaro šimtą kartų kilnesnes. To pasekmės yra mokėjimas būti artimam ar mylėti Kristų, darbo vertės padidėjimas, meilės išaukštinimas, veikimas istorijoje kaip Dievo tautos kūrimas.“⁶²

Dėl to gali būti atidus visiems dabarties dalykams ir atviras tam, kas ateina iš Slėpinio. Kad ir kokia būtų to forma, nes gilumoje žinai, kad tai gėris tau. Jam priklauso istorija, o ir mums priklauso dabartis, kurios nuosavybė mums duota. Akcentas būtent į šį principą:

⁶¹ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., p. 185.

⁶² L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, op. cit., p. 266.

duota. Kristus leidžia man turėti nuosavybėje dabartį, nes dabartyje yra Jis, taigi gaudamas dabarties turinį kaip Jo dovaną, tikrai turiu šią nuosavybę (viskas tampa šventa) ir esu užtikrintas dėl rytojaus, kad ir koks jis būtų.

Jėzus pažada apaštalams, kad dabarties ir ateities tikrovė bus jų nuosavybė pilnatvėje kaip ir Jo, kad išties jie darys dar didesnius dalykus nei Jis, kai gaus Šventąją Dvasią, kaip teigia 14 Evangelijos pagal Joną skyrius: „Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: kas mane tiki, darys darbus, kuriuos aš darau, ir dar už juos didesnių [suprantate? Darys dar už juos didesnių!], nes aš keliauju pas Tėvą. Ir ko tik prašysite mano vardu, aš padarysiu, kad Tėvas būtų pašlovintas Sūnuje. Jei ko prašysite manęs mano vardu, aš padarysiu.“⁶³ Būdami užtikrinti Juo, tampame pagrindiniais naujovės, kuri susijusi su viskuo, veikėjais, tačiau mūsų viltis yra visada ir vien tik Jis. Knygoje *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?] kun. Giussani cituoja epizodą apie apaštalus iš 6 Evangelijos pagal Joną skyriaus, kai Kafarnaumo sinagogoje Jėzus sako, kad jie turės valgyti jo kūną ir gerti jo kraują ir visi jį palieka laikydami pamišusiu. Tuomet jis saviškių, kurie pasiliko, nors nesupranta, klausia: „Gal ir jūs norite pasitraukti?“, Petras imasi išreikšti jų mintis ir atsako: „Bet jei pasitrauksime nuo tavęs, kur mes eisime?“⁶⁴ Giussani komentuoja: „Kuo rėmėsi ta viltis, kurią turėjo Petras, Jonas, Andriejus Jėzuje? Jėzus jiems buvo žmogus, kuriam jie sakė „tu“, jis buvo Esatis: [...] tai buvo žmogus, kuriam priklausyti jie sutiko, jis pagrindė jų tikrumą dėl ateities.“⁶⁵ Būtent Jo buvimo didingumas padaro užtikrintus dėl ateities.

Šia tema galėčiau papasakoti kai ką iš savo patirties, apie tai, kaip prieš dvidešimt trejus metus išvykau į Peru arba kaip buvau pernai paskirtas vyskupu. Abiem atvejais tai dideli pasirinkimai, kurie reiškė „sudeginti laivus“ – jei galiu pavartoti tinkamą įvaizdį, nes taip darė Hernán Cortés, kai atvyko į Ameriką, kaip įžadą nebegrįžti atgal – kadangi tai reiškė sakyti „taip“ visiškam gyvenimo pasikeitimui. Tai nebuvo mano projektas, atvirkščiai, nuoširdžiai nebuvo apie tai galvojęs iki dienos prieš tai, kai manęs paklausė, ar būčiau nusiteikęs vykti. Aš priėmiau šį projektą ne dėl to, kad būčiau žino-

⁶³ Jn 14,12-14.

⁶⁴ Plg. Jn 6.

⁶⁵ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., p. 186.

jęs, kas įvyks, bet todėl, kad atpažinau, kad tas žingsnis buvo ir yra dovana, ateinanti iš Jėzaus, todėl galiu neabejoti, rizikuoti. Žinai, Kuo pasikliauji ir Kam patiki savo ateitį, kurios nepažįsti ir nė negali įsivaizduoti, bet žinai, kad tai būdas, kuriuo Jis tave veda link pilnatvės, link likimo.

Dieną prieš gaunant pasiūlymą vykti į Peru – buvau neseniai paskirtas klebonu Coverciano (garsus Florencijos rajonas; tarp kitko, kai arkivyskupas man pasakė: „Siunčiu tave klebonu į Coverciano“, beveik susigėdau, nes pirmas dalykas, kuris atėjo man į galvą, buvo: „Parapija už penkių šimtų metrų nuo stadiono!“) – man atrodė, kad mano gyvenimas išsipildęs ir geras. Vėliau žvelgdamas į jį atgal, kai jau buvau Limoje, koks kokybinis šuolis Kristaus suvokime, taigi savęs suvokime! Ir kokia malonė suprasti šimteriopai padidėjusią charizmą, kuriai jau priklausiau (aš sutikau judėjimą būdamas šešiolikos metų), bet kurios mačiau tik *ledkalnio viršūnę!* Kokią naujumo ir gyvenimo intensyvumo galią man padovanos didžioje judėjimo Lotynų Amerikoje istorijoje, kuri iki tol beveik niekaip nebuvo su manimi susijusi, išskyrus, kad dainuodavau „Rossa sera, Belo Horizonte, i miei occhi mai t’han guardato...“ [Raudonas vakare, gražus horizonte, niekad mano akys į tave nežiūrėjo...].⁶⁶ Visada galvojau, kad negalėčiau gyventi vietoje, iš kurios nesimatyty Florencijos katedros kupolo, taip buvau prisirišęs prie savo miesto. O vietoj to, vis dar tęsiasi nuotykis, dėl kurio kyla iššūkių ir judesio mano tikėjime.

Tas pats įvyko ir praeitais metais: jau jaučiau kylančius iššūkius, bet kartu ir tam tikru būdu buvau patenkintas savo nauja būseną. Buvau klebonas Florencijoje, neseniai buvau palikęs įvairias pareigas vyskupijoje, kurios man buvo patikėtos ankstesniais metais (ir kurios, jei nuoširdžiai, mane jau slėgė), nes mano arkivyskupas, kardinolas Betori, paliko mane laisvą naujai užduočiai – paskirtai man 2022 m. rugpjūtį – būti mūsų Brolijos atsakinguoju už Lotynų Amerikos regioną. Tai buvo dar vienas didžiulis iššūkis. Pamenu, kad buvau susitaręs dėl susitikimo su Davide, nes po kelionės į Argentiną, kur buvo galimybė gauti labai konkrečią bažnytinę tarnystę, galvojau, kad būtų buvę naudinga vykti gyventi ten. Tarp kitko, per paskutinį mūsų su juo pokalbį, mano arkivyskupas man buvo pasakęs: „Jei

⁶⁶ R. Ronza, «Rossa sera», in *Canti*, op. cit., p. 266.

gali, lik klebonu čia...“ . Savaiame suprantama, tą „jei gali, lik“, aš buvau supratęs kaip „jei nori, gali važiuoti“.

Bet atėjo diena, pirmadienis prieš 2022 m. Kalėdas: matydamas į telefoną ateinantį skambutį iš Romos, maniau, kad tai reklaminiai skambučiai ir du kartus išjungiau telefoną. Į trečią skambutį atsiliesčiau ir tai buvo apaštališkasis nuncijus! Jis manęs ieškojo pranešti apie paskyrimą San Miniato vyskupu. Dar vienas šuolis, kurį priėmiau puikiai suprasdamas, kad tai mane gąsdinanti atsakomybė dėl mano bjaurumo ir objektyvaus menkumo. Bet kaip galėjau atsisakyti? Nors ir esu „bischero qualunque“ [-mulkis] (tiems, kurie florentietišškai nesupranta, tai reiškia „eilinis žioplys“), pasitikėjau. Iš kitos pusės, nuncijus manęs paklausė: „Ką atsakysi popiežiui?“. Argi galėjau popiežiui pasakyti ne? Ir vėl pasitikėjau Juo. Bet šiuo atveju „upgrade“ nebuvo vien tik sakramento dovana, visiškai Jo malone, bet išsiplėtė raginimu – kurių nuo tada išgyvenu kasdien – suvokti Kristų, tapatintis su Juo, į kurių esu nedviprasmiškai kviečiamas. Beje, mano santykis su Lotynų Amerika tęsėsi – tai man taip pat buvo neįsivaizduojama – po paskyrimo vyskupu. Aš iškart kaip savaiame suprantamą dalyką priėmiau, kad mano įsipareigojimas su Lotynų Amerika baigėsi. Bet per jau iš anksto sutartą pokalbį su Davide, kur jau tuomet kalbėjome apie kitus dalykus, savaiame suprantama, jis tarė man: „Kodėl negali tęsti?“ Aš iškart sustabdžiau ir atsakiau: „Turiu paklausti apaštališkojo nuncijaus, savo vyskupo ir CEI [Vyskupų konferencijos] pirmininko, kardinolo Zuppi“. Nelaukta visi trys – dar nebuvo pašventintas vyskupu – man pasakė tęsti. Taigi priėmiau, nes esu turėjęs patirties, kad atvirumas atlyginamas šimteriopai. Vėliau tai pasireiškė kaip bendruomeniškas vadovavimas, nes aš negalėjau dažnai vykti į Lotynų Ameriką, kartu su Fernandu iš Argentinos, Stefania iš Ekvadoro, Oliverio iš Meksikos ir kitais. Prasidėjo naujas būdas lydėti judėjimo patirtį dėl padidėjusios jų atsakomybės. Bendruomeniškas vadovavimas, kuris, pavyzdžiui, pasireiškė per asamblėją kovo mėnesį Brazilijoje su visais Lotynų Amerikos atsakingaisiais ir kuri buvo nuostabus dalykas. Šis labai gražus žingsnis neįvyko dėl ideologinio projekto, bet paklūstant esamoms sąlygoms. Taigi tai viso gyvenimo patirtis (didi malonė) patvirtinti, kad sakant taip Jėzui, kuriam priklauso istorija, pažadas pildosi ir likimas vis artėja, artinasi prie mūsų.

4. „Vien tik Jis yra“

Kun. Giussani tęsia taip: „*Ketvirta*. Klaida lieka kaip skausmas, tai nėra prieštaravimas [ir cituoja garsiąją *Miguel Mañara* frazę]: „Visa tai niekad neegzistavo: vien tik Jis yra“. Iš tikrųjų, mintis, širdis... visas mūsų santykio gebėjimas, beveik neįjuntamai, susitelkia į Kristų“. Tai nėra, kaip sakant, pigus pasiteisinimas. „Vien tik Jis yra“⁶⁷ reiškia, kad net ir nuodėmė nebėra prieštaravimas. Išties Giussani sako „Vien tik Jis yra“. Ne tik nėra mano tėvo ir mano motinos atstūmimas, bet tai mano tėvo ir mano motinos priėmimas Kristaus išaukštinime; mano tėvas ir mano motina įžengia į Jį, į jo asmenį; pats mylimiausias žmogus įžengia į jo asmenį, į širdį, į jo asmens centrą“⁶⁸, taigi tampa ženklų, kelių. Viską galime atrasti Jo visaapimančio buvimo unikalume.

Kun. Giussani neslepia, kad ši išgyvenama viltis yra daug jėgų reikalaujantis kelias, kad pasiektume gerį. Ir tas *Miguel Mañara* „Vien tik Jis yra“ nereiškia nekreipti dėmesio į mūsų brolių jo nepasmerkiant, į mūsų nuodėmę, kuri prieštarauja Kristui (išties, prisimenate *Miguel Mañara* tokį užsidariusį savigraužoje už padarytą blogį, suvokiantį savyje glūdintį blogį, kad negeba pajusti, jog jam atleista? Jam tai buvo pasakyta, kadangi nepajėgia išsivaduoti iš sielvarto dėl padaryto blogio), bet pažadas, kad skausmas ir atgaila už nuodėmę yra įvadas į dėkingumą, kuris vėliau mus nuveda prie atradimo, kad Kristus yra viskas ir kad visą galime atrasti Jo visaapimančio buvimo unikalume.

Nuodėmė lieka ir skauda, tačiau ji taip pat tampa šauksmu į Jo neišsenkantį gailestingumą.

Tai, mums primena kun. Giussani, reiškia būti kantriems. „Savo ištverme jūs išlaikysite savo gyvybę“, sako Jėzus Evangelijoje pagal Luką.⁶⁹ Ir taip apibūdina ištvermę: „Ištvermė yra gebėjimas pakelti viską su protinga drąsa, nieko neneigti, nieko nepamiršti ir – dėmesio! – nieko neatmesti.“⁷⁰ Ir ištvermė yra likti tame kelyje, kurį mums dovanoja Kristus, draugijoje, kurioje patiriame jo buvimą:

⁶⁷ Plg. O.V. Milosz, *Miguel Mañara*, Jaca Book, Milano 2010, p. 49.

⁶⁸ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, op. cit., pp. 266-267.

⁶⁹ Plg. Lk 21,19.

⁷⁰ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., p. 204.

„Pasilikite manyje“.⁷¹ Ištvėrmė yra tas buvimas prisirišus prie Jo, grįžimas pas Jį padarius klaidą, prašymas Jo atleidimo ir leidimasis iš naujo į kelią sekant Juo. Todėl svarbu būti prisirišus prie Jo buvimo ženklų, kurie mus keičia, prie šios draugijos, prie sakramentų, prie dažnos išpažinties, kurioje gauname Jo atleidimą, prie Mišių ir Eucharistijos, kurioje mums dovanuoja Save patį.

„Pasilikite manyje.“ Išlieka nuovargis, nuodėmė, išdavystė, tačiau tai praranda gebėjimą menkinti, žeminti, atitolinti mus nuo Kristaus. Mes vis dar nupuolame, vis dar atsitoliname, vis dar patikime iliuzija, kad tai, ką mes įsivaizduojame, tai, kas mums atrodo, tai, ką mes galvojame, užpildys mūsų širdies troškimą. Nuodėmė lieka nuodėme, tačiau, kad iš naujo žvelgtume į Jį, kad šauktumėmės Jo, kad grįžtume pas Jį. Viltis turi paslaptį ir tai yra Tėvo, Jo gailėstingumo, mus atgimdančio Jo atleidimo paslaptis. Paklauskite, kokiais gražiais žodžiais tai sako Péguy: „Savęs klausime, sau sakome: Bet kaip nutinka / Kad ši versmė Viltis teka amžinai, / Kad amžinai plūsta, kad amžinai trykšta. [...] / Joje turi slypėti paslaptis. / Kažkoks slėpinys. [...] / „Gerieji žmonės, sako Dievas, nereikia daug.“ / Jos slėpinys nėra sudėtingas. / O jos paslaptis nesunki. [...] / Bet būtent iš nešvaraus vandens ji padaro savo tyro vandens šaltinius. / Ir dėl to jokie netruksta. // Bet ir dėl to ji yra Viltis. [...] // Naujas vanduo iš naudoto vandens. // Šaltiniai iš seno vandens. / Atgijusios sielos iš senų sielų. [...] // Kaip jai pavyksta, kaip tai padaro, / Tai, vaikai, mano paslaptis. / Nes aš esu jos Tėvas“.⁷²

Kun. Giussani šį tekstą komentuoja taip: „Imti iš naujo viltis po padarytos klaidos yra toks didelis įvykis, kad poetas Péguy ją vadina „paslaptinguoju vilties slėpiniu“, nes blogio atleidimas išties yra slėpinys. „Paslaptingas vilties slėpinys, kuris iš nešvaraus vandens padaro tyrą vandenį, o atgijusias sielas iš senų sielų“: tai atgimimas. Krikštas yra šio atgimimo pradžia, pradžia, kuri veikia šimtą metų, jei žmogus gyvena šimtą metų, 103 metus, jei gyvena 103 metus, kuri veikia 1299 kartus, jei žmogus padarė 1299 nuodėmes, ir kuri veikia 10 003 kartus, jei žmogus padarė 10 003 nuodėmes“.⁷³ Jo gailėstingumas, didžioji malonė.

⁷¹ Jn 15,4.

⁷² C. Péguy, *I misteri*, op. cit., pp. 254-255.

⁷³ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., p. 207.

5. Vilties namai

Bet tas gailėstingumas, tas ištyrintas vanduo, tas vilties atgimimas turi vietą, namus, gyvą draugiją, kurioje žydi, kaip Claudio Chieffo dainuoja *Canzone del melograno* [Granato daina].⁷⁴

Kun. Giussani apibūdina ją tokiais žodžiais: „*Penkta*. Šio įvykio vieta yra bažnytinė draugija; bažnytinė reiškia žmones, kurie kartu sueina dėl to – dėl Kristaus. Mūsų draugija yra tik draugystė. Mūsų draugija yra tik draugystė ir, linkint, kad vis labiau susidraugautume, eikime valgyti!“⁷⁵ Taip baigėsi *Si può (veramente?!) vivere così?* [Ar (tikrai?) galima taip gyventi?] apibendrinimas, tačiau mes dar kai ką turime pasakyti prieš eidami valgyti.

Bažnyčia yra ta vieta, namai, kuriuose nepaliaujamai atgimsta viltis, Jėzaus sukurta vieta, kad mes nuolatos atsistotume sunkiame kelyje link likimo, vieta, kurioje į mus žvelgia Dievo žvilgsniu, kuris mūsų ilgisi dar anksčiau nei mes atsiradome. Tai vieta, kurioje Jis mus myli mūsų silpnume ir kurioje mes vėl pastatomi ant kojų per sakramentų malonę ir kasdienę mus supančią „gausybės liudytojų“⁷⁶ draugiją. Bažnyčioje, mūsų draugijoje, sukurtoje per Jo malonę iš mūsų vargingo ir nuodėmingo žmogiškumo, yra Dievo Esatis, atperkanti mus iš blogio ir iš mirties.

Dėl to turime žiūrėti į mūsų draugystę kaip į *šventą* dalyką, kuriuo Kristus nori pasinaudoti, kad parodytų visiems Savo veidą. Taip į ją žiūri popiežius, kuris praėjusio sausio 30 d. laiške mums parašė: „Esu dėkingas Viešpačiui už gyvybingumą, kurį judėjimas nuolat palaiko evangelizacijos ir meilės artimui darbuose, skirtuose šiandienos vyrams ir moterims.“ Ir dar mums pasakė, kad šiam gyvybingumui reikia mūsų vienybės, kurią pavadino „charizmos vaisingumo sergėtoja“.⁷⁷ Vienybė yra dovana, nes Kitas mus padarė vientisu dalyku. Jis padarė mus „viena“. Knygoje *Kodėl Bažnyčia?*⁷⁸ kun. Giussani nagrinėja tris Šv. Pauliaus tekstus, kuriuos leisiu sau pacituoti: „Juk jūs visi tikėjimu esate Dievo vaikai Kristuje Jėzuje. Ir visi, kurie esate pa-

⁷⁴ C. Chieffo «Canzone del melograno», in P. Scaglione, *La mia voce e le Tue parole* [Mano balsas ir Tavo žodžiai], Ares, Milano 2006, p. 268.

⁷⁵ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, op. cit., p. 267.

⁷⁶ Plg. M-G. Lepori, *Gli occhi fissi su Gesù, origine e compimento della fede* [Akys nukreiptos į Jėzų, tikėjimo pradžią ir išsipildymą], *Tracce* priedas, n. 5/2023, pp. 27-28.

⁷⁷ Pranciškus, „Laiškas Davide Prosperī“, 2024 m. sausio 30 d.

⁷⁸ Plg. L. Giussani, *Kodėl Bažnyčia?*, op. cit., pp. 86-87.

krikštyti Kristuje, apsilvokite Kristumi. Nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyro, nei moters: visi jūs esate viena Kristuje Jėzuje! O jei priklausote Kristui, tai esate ir Abraomo palikuonys bei paveldėtojai pagal pažadą.⁷⁹ Kiek kartų kun. Giussani būtent tai pabrėžė: „Visi jūs esate viena“, tai yra vientisas dalykas, vientisas asmuo, „Kristuje Jėzuje“. „Čia jau nebėra nei graiko nei žydo, nei apipjaustyto nei neapipjaustyto, nei barbaro nei skito, nei vergo nei laisvojo, bet visa ir visuose – Kristus.“⁸⁰ „Mes visi buvome pakrikštyti vienoje Dvasioje, kad sudarytume vieną kūną, visi – žydai ir graikai, vergai ir laisvieji; ir visi buvome pagirdyti viena Dvasia.“⁸¹

Mūsų vienybė, didžiojoje Bažnyčios vienybėje, yra kelias, yra kaip upės vaga, tekanti link likimo, link žiočių, link Kristaus, link To, kuris išpildo laukimą ir viltį. Ištryškusi naujo gyvenimo srovė, kuri per kun. Giussani mus pasiekė ir nuolatos kuria, iš grynos Viešpaties malonės, yra ši konkreti vieta, šie *vilties namai*. Bažnyčioje, judėjime yra namai, buveinės: *Memores Domini* namai, mūsų šeimų namai, namai, kurie yra mūsų brolijos grupės, pašaukti būti vienintelės Bažnyčios atspindžiu sakramentine prasme: kaip kiekvienoje konsekruotoje ostijoje yra tas pats Jėzus, taip esame kartu, kad atpažintume Jo buvimą tarp mūsų ir padėtume vienas kitam jį sekti, likti neatitrūkusiems nuo šaltinio, tekėti šia vienybės vaga, kuri yra dovanota, bet jos taip pat ieškota ir prašyta.

Knygoje *Kodėl Bažnyčia* kun. Giussani taip kalba apie visuotinės Bažnyčios ir konkrečios bendruomenės, kurioje žmogus sutinka ir išgyvena tikėjimą, santykį: „[S]užinoti, kas yra visuotinė Bažnyčia, galima iki galo išgyvenant bažnytinę patirtį, [...] jei tik ši patirtis turi tikrojo bažnytiškumo ypatybių. Todėl klusnumas visuotinei Bažnyčiai, priklausymas nuo jos, susijungimas su ja, savęs atpažinimas kituose krikščioniškojo gyvenimo sferos veikniuose – tai vis aspektai, nusakantys pasirinkimo vertę. Antraip susibūrimas bus vertinamas ne dėl istorijai ir pasauliui apsireiškiančio Jėzaus Kristaus slėpinio, bet dėl ko nors, kas susiaurino to susibūrimo svarbą. Kita vertus, visuotinė Bažnyčia gali istoriškai reikštis tik laikinai, tam tikroje vietoje, tam tikroje aplinkoje. Kaip kitaip galima skelbti Jėzų Kristų

⁷⁹ Gal 3,26-29.

⁸⁰ Kol 3,11.

⁸¹ 1Kor 12,13.

tam tikroje aplinkoje, jei ne per grupę krikščionių, sąmoningai suvokiančių savo autentišką priklausomybę tai pačiai Bažnyčiai? Be jų visuotinė Bažnyčia toje aplinkoje tarsi ir neegzistuoti; vietinė Bažnyčia vertinga dėl to, kad ji yra visuotinės Bažnyčios, kuri be šios neišgyventų savo istorinio konkretumo, apraiška.⁸²

Šiame santykiyje kaip konkreti kiekvieno dalyvaujančiojo elgsena dominuoja meilė vienybei, o ją maitina sekimas: paklusti ganytojams, sako popiežius, ir „atvirai bei ištikimai bendradarbiauti su tais, kurie yra pašaukti vadovauti judėjimui. Tik šis nuolat iš naujo atrandamas bei stiprinamas paklusnumas galės užtikrinti tarp jūsų vis turtingesnę krikščioniško gyvenimo patirtį ir jūsų buvimo pasaulyje atnaujinimą, visos Bažnyčios labui.“⁸³ Kun. Giussani pasakoja, kad judėjimas prasidėjo tuo momentu, kai pasijuto vienybė su tais Lamarmora gatvėje prie mokyklos išėjimo sutiktais jaunuoliais, kuria jis nutarė sekti: ne jais, bet vienybe su jais, Tą, kuris joje pasireiškė. „Judėjimas buvo visa ko šaltinis, nes reikalavo mano priklausymo. Kitaip tariant, pradėdamas judėjimą, pirmasis išitraukęs buvau aš. Taigi, kai po pirmos valandos mokykloje, po pirmos dėstymo Berchet vidurinėje mokykloje dienos, gatvėje susidūriau su pirmaisiais trimis jaunuoliais, namo grįžau susirūpinęs dėl savęs: su kokia atsakomybe, su kokia savimone, su koku savęs įprasminimu turėjau atsakyti ir atsiliepti į tai, ką pradėjau suvokti jiems kalbėdamas! Supratau, kad kitą dieną negalėsiu jų vėl sutikti neturėdamas aiškios pozicijos šiuo klausimo praplėtimu: aš priklausiau tiems trimis jaunuoliams; priklausiau ne jiems, bet vienybei su jais. kažkas buvo įvykę.“⁸⁴

Sekimas meldžiant Kristaus yra kelionė. Kaip sakėme vakar vakare, seka elgetos, kitaip tariant tie, kurie neturi jokių pretenzijų, nieko, ką reikėtų ginti. Tai mus pripildo tos *naivos drąsos*, dėl kurios tampame liudytojais. Tai daro mus stiprius liudijant ir kartu neturinčius pretenzijų, gebančius priimti bet kokią tiesos akcentą kiekviename sutinkamame žmoguje, kad Jis, Jėzus, būtų pažintas ir pamiltas ir galėtų išgelbėti mus ir pasaulį. Kaip vėl pasakytų Péguy, esame

⁸² L. Giussani, *Kodėl Bažnyčia?*, op. cit., p. 98-99.

⁸³ Pranciškus, „Laiškas Davide Properi“, p. 1.

⁸⁴ L. Giussani, «Appartenenza alla dimora come movimento verso l'unità della vita» [Priklausymas gyvenamai vietai kaip judėjimas link gyvenimo vienybės], in *Litterae Communionis-Tracce*, 1/1997, p. III. Tai labai įdomus tekstas, kuriame kun. Giussani pasakoja apie tai, kaip jame gimė judėjimas.

pašaukti „maitinti [...] / Savo kūnu ir savo krauju, / Savo širdimi, / Kūniškus žodžius, / Amžinus Žodžius, laikinai, kūniškai išstartus [...] išlaikyti gyvus laike / Tuos išstartus žodžius gyvus laike“.⁸⁵

„Tu – gyvoji vilties versmė“: Marija ir Bažnyčia

Norėčiau užbaigti akcentuodamas analogiją, kurią pabrėžia visa Tradicija, tarp Bažnyčios (ir mūsų draugijos) ir Švč. Mergelės. Pirmiausia tai darau remdamasis visu tuo, ką teigia Péguy apie Mergelę Mariją. Viename mūsų draugo Rafael Gerez parengtame interviu 2021 m. leidinyje *Encuentro Madrid*, Fabrice Hadjadj pasiūlo tokią interpretaciją: „Teologiniu požiūriu viltis neabejotinai yra dorybė, gimstanti, kai susipina tikėjimas ir meilė, kai susipina dangus ir žemė, nusidėjęs ir šventasis, kūniškumas ir tyrumas. Štai kodėl už kiekvieno savo apmąstymo apie viltį Péguy įpina nuostabų apmąstymą apie Švč. Mergelę Mariją, kūnišką ir tyrą. Čia iš tiesų slypi sunkumas. Labai lengva būti tik danguje arba tik žemėje. Tačiau sunku yra būti abiejuose poliuose ir gręžtis į dangų nebėgant nuo žemės, nes priešingu atveju atsidurtume religijoje, kuri tampa liaudies opiumu. Tačiau taip pat nereikia būti tik žemėje, kad, pavyzdžiui, vardan vien žmogiško teisingumo įgyvendinimo būtų siekiama viską sunaikinti, viską išrauti, gerus kviečius ir rauges; reikia palikti erdvės galutiniam teismui.“⁸⁶

Bet štai ką rašo Péguy: „Visiems kūriniams kažko trūksta. [...] / Kūniškiesiems trūksta būtent tyrumo. [...] / Bet tiems, kurie yra tyri, trūksta būtent buvimo kūniškais. [...] // O jai, priešingai, netrūksta nieko. / Nebent būti pačiu Dievu. [...] / (Bet tokia yra dalykų tvarka.) // Nes būdama kūniška, ji yra tyra. / Bet būdama tyra, ji yra ir kūniška.“⁸⁷

Šioje paradoksioje vienybėje Péguy mato Marijos užduotį kaip „mūsų vilties tikrumą“. Tačiau jei galioja Marijos-Bažnyčios analogija, Bažnyčioje ir mūsų draugijoje tai pat paradoksaliai drauge sugyvena tyrumas ir kūniškumas. Kaip Luca della Robbia skulptū-

⁸⁵ C. Péguy, *I misteri*, op. cit., p. 211.

⁸⁶ Fabrice Hadjadj. *Una vida en clave de esperanza. Diálogo con Rafael Gerez Kraemer*, a cura di Carmen Giussani, Bookman, Madrid 2021, p. 65.

⁸⁷ C. Péguy, *I misteri*, op. cit., p. 200.

roje *Marija aplanko Elzbietą*, sukurtoje 1445 m., ir kuri yra pirmoji žinoma glazūruotos terakotos statula. Senyva moteris suklumpa ant kelių prieš Mariją, kuri tokia jauna, beveik mergaitė, nes ji yra malonės pilnoji, malonės, kuri jau ją pripildo. Kristaus buvimas rodosi šiame vaikiškame ir brandžiam jaunume, ji visiškai suvokia Slėpinį ir yra labai graži: tai ji yra mergaitė viltis. Malonės pilnoji: būtent tai yra įvaizdis, kas yra Bažnyčia, kas esame mes, mūsų judėjimas. Giussani taip meldėsi įsimintinoje trumpoje žinutėje (vienoje iš paskutiniųjų) Piligrimystės į Loreto minint 50-ies judėjimo metų sukaktį proga: „O Švč. Mergele, tu esi mūsų vilties tikrumas! Tai svarbiausia frazė visai Bažnyčios istorijai. Joje išreiškiama visa krikščionybė. „Tu esi mūsų vilties tikrumas“ rodo dalykų žydėjimą. Be Švč. Mergelės negalėtume būti tikri ateitimi, nes tikrumas dėl ateities mums ateina iš Kristaus: Dievo Slėpinio, kuris tampa žmogumi. [...] Tokiu būdu malda į Kristų mums tampa vis panašesnė į maldą į Švč. Mergele.“⁸⁸

Pabaigsiu tuo sveikinimu, kuriuo kun. Giussani kreipėsi į Rimini Meeting'o dalyvius 2002-iais. Tais paskutiniaisiais savo metais, kai kiekviena proga kalbėdavo apie Mariją.⁸⁹ „Esi gyvoji vilties versmė: viltis yra vienintelė stotis, kurioje didysis amžinybės traukinys akimirkai sustoja. Esi gyvoji vilties versmė. Išties, be vilties nėra galimybės gyventi. [...] Tegul ši gyvoji vilties versmė kasryt – kiekvieną rytą – būna labiausiai jaudinanti ir tvirčiausia gyvenimo prasmė, kokia tik gali būti. Dėl to esame draugai. Išlikime draugais. Kaip galime išlikti draugais? [...] Esi gyvoji vilties versmė. Linkiu jums, kad būtume bičiuliai, kad iki širdies gelmių jaustumėmės draugais, net jei tiesiogiai vienas kito nepažįstame. Mes pažįstame vienas kitą netiesiogiai, bet dar labiau nei tai būtų tiesiogiai. Gyvoji versmė, Mergelė Motina, amžinojo patarimo išsipildymas. Kokie dalykai!

⁸⁸ L. Giussani, «Pellegrinaggio a Loreto, 16 ottobre 2004. Nel cinquantesimo anniversario della nascita di Comunione e Liberazione» [Piligriminė kelionė į Loreta, 2004 m. spalio 16 d. Bendrystės ir išsilaisvinimo 50-ųjų metų proga], *Tracce*, n. 10/2004.

⁸⁹ Prisiminkime, kaip naujajame *Kodėl Bažnyčia* 2003 m. leidime norėjo pridėti baigiamąjį skyrių apie Mariją, Bažnyčios ir mūsų draugijos pradininkę ir pavyzdį, kur tarp kitų dalykų skaitome „Švč. Mergelė įveda mus į Slėpinį, t. y. į mūsų dienų prasmę, į tekancio laiko reikšmę; kelyje mus veda jos žvilgsnis, ugdo jos pavyzdys, ji mūsų ketinimų planas. Dosnioji Motina mums gimdo didžiąją Kristaus Esatį. Mus guodžia, mums atleidžia, mus drąsina, maitina, praturtina ir džiugina ta iš Švč. Mergelės kūno atgimstanti Esatis. Todėl kasdien prašome ją įgalinti mus dalyvauti jos laisvėje, jos palankume, jos kelyje“ (L. Giussani, *Kodėl Bažnyčia*, op. cit., p. 259).

Pasakyti tai po septyniasdešimties metų išties įspūdinga. Akivaizdu, kad pasaulyje nėra nieko tikro, išskyrus tai. Iki ir atleiskite už įžūlumą.⁹⁰ Mano taip pat!

Regina coeli

---

⁹⁰ L. Giussani, «Fontana vivace» [Gyvoji versmė], *Tracce*, n. 8/2002, pp. 2-3.

Šeštadienis, balandžio 13 d., popietė

Wolfgang Amadeus Mozart

Concerto per pianoforte in do minore n. 24, K 491 Pianoforte, Clara Haskil

Orchestre des Concerts Lamoureux – Igor Markevitch “Spirto Gentil” n. 32, (Philips) Universal

■ ANTROJI MEDITACIJA

Giovanni Paccosi

Neturtėlio džiaugsmas

Šią popietę vėl imsime kun. Giussani teksto, kurį jau ne kartą citavome šįryt, *Porta la speranza* [Nešk viltį]. Paskutinio šio teksto skyrelio pavadinimas yra „Didingumas kasdienybėje“.

„Kiekvienas, kuris dalyvauja Bažnyčios bendruomenėje [t. y. dalyvauja toje vietoje, kur Kristus apsieiškia, įgalindamas mūsų viltį] ir gyvena jos liturgijoje, patiria du konkrečius patirties veiksnius: *užtikrintumą* ir *veiklumą*. Giliai nuolankų užtikrintumą, nes jo pamatas yra ne manyje, bet Tame, iš kurio viskas padaroma. „In spem contra spem. Spes autem non confundit“ [Viliantis prieš be kokią viltį. Tuomet viltis nenuvilia]. Veiklumas, kuris nesusiaurinamas iki tam tikro laiko ir netapatinamas tik su tam tikrais užmojais, bet investuoja į kiekvieną akimirką ir kilnios užduoties naudingumu atperka kiekvieną trumpiausią gestą. Veiklumas, įgyvendinantis didingumą tame, kas atrodo kaip pati paprasčiausia gyvenimo banalybė.“ Ir tada yra viena labai graži frazė: „Argi didingumas negali būti kasdieniškas, kaip vynas ir vanduo?“⁹¹

Kiek entuziazmo kelianti perspektyva! Tai mus gražina prie viso to, apie ką meditavome šįryt, prie užtikrintumo, numatomo ateičiai būtent dėl šio familiaraus ryšio su *didingumu*, su Slėpiniu, kuris tapo esatimi, investuojančia į paprastus dalykus ir padarančiu juos paties didingumo ženklais, suteikdamas jiems *šventą* vertę. Kun. Giussani baigia skyrių primindamas, kad reikia ugdyti viltį: „Šioje žemėje ne-

⁹¹ L. Giussani, *Porta la speranza*, op. cit., pp. 161-162.

priklausoma Kristui kitaip, kaip per viltį. Todėl į atpirkimo patirtį žmogus išiskverbia ugdydamasis viltimi.⁹² Bet kaip jai ugdytis?

Prieš einant prie atsakymo, padarysiu trumpą nukrypimą. Kai užsiminiau apie šios popietės temą, buvo tokių, kurie man priminė, kad knygoje *L'attrattiva Gesù* [Jėzaus patrauklumas] kun. Giussani mus kviečia turėti omenyje du dalykus.⁹³ Viena vertus, nuostabą dėl tikrovės, dalykų patrauklumo, kurie išjudina mūsų troškimą. Kita vertus, pasiaukojimą, reikalingą ugdyti mūsų viltį. Pasiaukojimą ta prasme, kuria kalbėjome šįryt, kad kiekvienas dalykas taptų *šventu*, atpažįstamu ženklu to, kas traukia labiau nei pats dalykas. Šįryt sakiau, pagalvokite, koks turi būti žvilgsnis to, kuris mato visus dalykus, visus santykius, visus žmones kaip šventus, nes atpažįstamus kaip vietą, kurioje pasireiškia Slėpinys.

Taigi, kaip ugdytis vilčiai? Grįžkime prie *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?], kad suvoktume, kaip atpirkimo patirtis gali tapti akimirkos sąmoningumu, pažįstamu kaip duona ir vynas.

Viltimi gyvenančiame žmoguje kylantis jausmas yra *pasitikėjimas*, bet – teigia kun. Giussani – yra perėjimas, kai reikia įveikti kliūtį, kad gyventum šiame pažįstamame santykiyje dabartyje, visiškai pasitikėdamas ateitimi. „Einant nuo vilties iki pasitikėjimo, galinti iškilti kliūtis yra priskirti tikrumą dėl ateities tam tikriems dalykams, kurie jau yra mūsų: pavyzdžiui pinigams, plaukams, auksiniams akiniams, draugams, didžiųjų žmonių teikiamai apsaugai, mokėjimui dainuoti, raumenims... pagal įvairiausius variantus. Kas galėtų sukliudyti pasitikėjimui [...]? kažkas, ką savinamės, į ką esame sudėję savo pasitikėjimą; kažkas, ką jau turime. Bet tuomet reikia nesisavinti, bent jau tuo būdu tai reikštų nesisavinimą, o su nesisavinimu susijusi dorybė yra neturto dorybė.“⁹⁴

Galimas daiktas, kad kalbėdamas tokia pamatine ir prieštaringa tema kaip *neturtas* kun. Giussani mini kaip kliūtį pasitikėjimui išgyvenamus tokius mažičius, beveik juokingai mažus dalykus, sakytume? Argi gali būti kliūtis *vilčiai* ir gyvybę teikiančiam jausmui, kuris iš jos kyla, *pasitikėjimui*, tokie dalykai kaip plaukai, auksiniai

⁹² *Ibidem*, p. 162.

⁹³ Plg. L. Giussani, *L'attrattiva Gesù* [Jėzaus patrauklumas], BUR, Milano 1999, pp. 34-37.

⁹⁴ L. Giussani, *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?], op. cit., pp. 255-256.

akiniai, mokėjimas dainuoti, raumenys? Bet būtent tokius pavyzdžius jis pateikia. Tai geri dalykai, atrodytų, juokingai maži, iš kurių susideda mūsų kasdienybė. Beveik gąsdina mintis, prie kiek dalykų mes galime prisirišti, kaip galime sudėti savo saugumo jausmą į tam tikrus gerus dabarties dalykus, kad žvelgtume į ateitį, o ne į tikrumą apie Jo buvimą dabartyje. Mūsų užtikrintumas „konkrečiu“ dabartiniu turėjimu yra prieštaravimas vilčiai: „*Konkretus* reiškia mūsų nustatytas, mūsų numatytas, pasirinktas tarp to, kas yra patogu mums, pasirinktas iš to, kas mus įtikina, pasirinktas iš to, kas mums teikia turtą, taigi, ekonominį užtikrintumą.“⁹⁵ Viltis kaip užtikrintumas dėl ateities kyla iš Kristaus turėjimo, dabar. Tikėjimas leidžia man atpažinti dabar esantį Kristų ir dėl to esu tikras dėl ateities. O grįsti tikrumą tam tikru turėjimu, tam tikro daikto turėjimu, yra kliūtis. Turime tą arba aną ir tuomet esame užtikrinti. Ir taip pat dėl ateities, norime to ar ano ir viltis pasidaro vien tai. Čia susiduriame su tuo, kad nėra *et-et* [ir-ir] (kaip: „Galiu viltis Kristumi ir taip pat viltis ekonomine gerove“. „Galiu viltis Kristumi ir taip pat viltis sėkmės“), bet *aut-aut* [arba-arba]. Gerai prisimename, kaip Jėzus kalba apie pasirinkimą, kam tarnauti, Dievui ar Mamonai.⁹⁶ Dar ir dėl to, prideda kun. Giussani, bet koks dalykas, kuriam tu patiki savo užtikrintumą, jei jis nėra tikėjimas, nėra ilgalaikis, jį nuneša laikas.

Norėčiau atkreipti dėmesį į vieną dalyką apie tai, kaip galime tokiu savavališku būdu sumažinti net savo priklausymą Bažnyčiai ir charizmai. Išties galime pavesti savo tikrumą dėl ateities mūsų draugijos įvaizdžiui, kurį susikuriame patys, savo interpretacijai to, ką susitikome, o ne objektyviam Kristaus buvimui konkrečioje charizmos istorijoje, būtent taip, kaip ji mus pasiekia dabar, realiam keliui, kurį Bažnyčia mums patvirtina kaip neabejotiną Kristaus buvimą. Taip ir šią istoriją galime vertinti pagal „plaukus, auksinius akinius, mokėjimą dainuoti“ arba pagal tai, ar jaučiame tam tikrus dalykus, ar jų nejaučiame, ar mums instinktyviai sukelia simpatiją, ar ne. Vietoj to, kad turėtume kažką, kas mums nuolatos yra duodama, ką gau name, kas nėra mūsų valioje, patikime savo užtikrintumą kažkam, ką suspaudžiame ir valdome, „*konkrečiam* dalykui“, taip, kaip mes to

⁹⁵ *Ibidem*, p. 257.

⁹⁶ Plg. Lk 16,13.

norime. Sąlyga išvengti tokio tikėjimo ir vilties sumenkinimo šantažo yra neturtas.

Nuo šios prieigos *iš išorės*, nuo neturto laikymo sąlyga tam, kad nesumenktume iki dalykų, kuriems pasivedame, Giussani pereina prie neturto vertės pamatų aptarimo: „Taigi kuo remiasi neturto vertė? Tikrumu, kad Dievas išpildo; Kristus išpildo troškimą, kurį tavyje pažadina: „Tas, kuris jumyse pradėjo šį gerą darbą, jį ir pabaigs iki Kristaus Jėzaus dienos.“⁹⁷

Todėl tikrumas, kad Jis įvykdys pažadą, mus padaro laisvus nuo dalykų: štai iškart turime tiesioginį neturto vaisių: *laisvę*. „Niekam nevergauji, prie nieko nesi prisirišęs, prie nieko nesi prirakintas [...]: esi laisvas. [...] Nevergauji tam, ką naudoji, nes esi vergas *vien* To, kuris tau suteikia tikrumą dėl tavo laimės.“⁹⁸

Vakar vakare Davide citavo jaunojo turtuolio epizodą, ar ne? Toje dramoje, kai turi pasirinkti, prie ko išties yra prisirišusi širdis, atsiduriame šiek tiek ir mes. Ir visgi būtent atpažinimas, kad tik Kristus yra šio tikrumo šaltinis, mus išlaisvina. Bet kiek mums kainuoja šitas neturtas! Kaip visada bandome jo atsikratyti, reliatyvizuoti, leisdami, kad prisirišimas prie daiktų padarytų mus vergais, ir taip – kaip nutinka visada, kai leidžiame įsiterpti atstumui, net mažyčiam, net milimetro, nuo to, kas mums siūloma – prarandame geriausiąją dalį.

Vasario mėnesio judėjimo pasiūlytoje knygoje, tai yra toje tokioje originalioje Chestertono parašytoje Šv. Pranciškaus biografijoje⁹⁹, jis aprašo Pranciškaus neturtą paradoksaliais, bet kaip visada labai veiksmingais posakiais.

Jis pradeda aprašymą apibrėžimu, kaip Pranciškus save vadino „*Dievo žonglieriumi*“. Ir sako, kad visiškai pasikeitusią perspektyvą, iš kurios tam tikru metu Pranciškus ėmė žiūrėti į pasaulį, galima palyginti su tuo, kaip jį mato ant rankų vaikstantis akrobatas. „[Kiekvieną sceną, kaip ir kiekvieną] peizažą – sako Chestertonas – galima pamatyti tiksliau ir aiškiau, jei jį apversime.“¹⁰⁰ O mistinis apšviertimas, įvykęs Pranciškaus gyvenime apkabinant Neturtystę kaip nuotaką, išties gali būti apibūdintas šiuo aukštyn kojom apversto pasaulio

⁹⁷ L. Giussani, *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?], op. cit., p. 258.

⁹⁸ *Ibidem*, p. 259.

⁹⁹ G.K. Chesterton, *Šventasis Pranciškus iš Asyžiaus*, Aštuntoji diena, Vilnius 2014.

¹⁰⁰ *Ten pat*, p. 76.

vaizdiniu. Pasižiūrėkime, ką tai reiškia, nes galbūt akrobato įvaizdis mus kiek trikdo: „Jei žmogus išvysta pasaulį aukštyn kojomis – visus medžius ir bokštus viršūnėmis žemyn kaip atspindžius tvenkinyje – jis aiškiau pajunta, kas yra priklausymas. Išties yra lotyniška etimologija, pabrėžianti žodžio „priklausomas“ reikšmę „pakabintas“. [...] Įprastai akiai sunkios sienos ir bokštų dydis bylojo apie tvirtovės stiprumą, tačiau tam, kuris išvydo miestą aukštyn kojomis, jis atrodė beginklis ir bejėgis. [...] Užuoat didžiavęsis miesto, kuris niekam nėra pasidavęs, stiprumu, šv. Pranciškus dėkojo Visagaliui, kad miestas nenupuola į nebūties prarają. Jis dėkojo už tai, kad visa Visata, tarsi didžiulis varveklis nenukrenta, nesuyra į milijardus žvaigždžių.“ Ir čia priduria jaudinantį dalyką: „Galbūt viską taip matė ir šv. Petras, kai kabėjo ant kryžiaus žemyn galva.“¹⁰¹

Matyti viską, pakabintą ant meilės To, kuris mums tai dovanoja, kuris mums tai dovanoja šiuo metu. Taigi neturtas yra visko priėmimas su dėkingumu, be pretenzijos. Šįryt sakėme, kad niekas neturi vertės, išskyrus kaip Vienintelio būtino – Kristaus – dovana ir ženklas. Chestertono įvaizdis yra nuostabus: žmogus, kuris supranta, kad visa tikrovė – įskaitant viską apie mus – šiuo momentu išeina iš Dievo, kuris ją kuria, yra pakabinta ant Jo. Tolesniuose puslapiuose Chestertonas plėtoja šiuos apmąstymus, parodydamas, kad „mistiko“ žvilgsnis mato dalykus išeinančius iš Dievo, o Dievas ištraukia juos į būtį. Pavyzdžiui, sako: „Tas, kuris matė pasaulį, kabantį ant Dievo malonės plauko, matė tiesą, jei pageidaujate, vien tik tiesą. Tas, kuris matė savo miestą, apverstą aukštyn kojom, matė jį teisingai.“¹⁰²

Taip Chestertonas nujaučia ir mums parodo pranciškoniškojo *džiaugsmo* šaknį, o tai savybė, kurią pabrėžia ir kun. Giussani, kaip gražiausią išgyvento neturto vaisių: „Galbūt tai skambės paradoksaliai, tačiau žmogus tampa tikrai laisvas tada, kai sužino, kiek neišivaizduojamai daug yra skolingas [...]. Skolintojas dalinasi džiaugsmu su skolininku, tiksliau, kur abu yra ir skolintojai, ir skolininkai. Skola ir priklausymas nuo kito tampa džiaugsmu, kai kalbama apie nesuteptą meilę.“¹⁰³

¹⁰¹ *Ten pat*, p. 79-80.

¹⁰² *Ten pat*, p. 83.

¹⁰³ *Ten pat*, p. 85.

Pranciškaus džiaugsmas ir linksmumas plūsta iš žinojimo, kad viskas yra malonė, dovana, išeinanti iš nesuteptos Dievo meilės, kuriai paveda save be išlygų. Šiuo klausimu kun. Giussani pastebi: „Iš laisvės nuo dalykų, kuriuos atneša neturtas, kyla jausmas, kurio neturi niekas kitas, tik neturtėlis, kitaip tariant tas, kuris nesieja savo gyvenimo vilties su savo paties pasirinktais dalykais. [...] Iš šios laisvės nuo daiktų, kylančios iš tikrumo, kad tai Dievas viską įvykdo, kyla kita neturtėlio sielos savybė – džiaugsmas, o šv. Pranciškus yra tarsi jo emblema krikščionybės istorijoje.“¹⁰⁴

Kai nereikia nieko ginti, kai viskas čia pat gaunama Kristaus tikrume, tampame džiaugsmingi. „Iš tikėjimo gimsta viltis, o viltyje glūdi džiaugsmas, nes džiaugsmas negali būti kitaip gaunamas ir išgyvenamas, kaip tik užtikrintume dėl ateities.“¹⁰⁵ Džiaugsmas, nes pripažindamas, kad viskas yra dovana (o be šio suvokimo liktų tik pagrindo neturėjimas visame kame, nes viskas subyrėtų, jei nesuvokčiau, kad šiuo momentu būtent Dievas juos palaiko ir palaiko mane), esu tikras, kad ateitis yra gera, kad *geriausia dar laukia*, nes tai bus kaip Dievas atsakys į mane sudarantį troškimą ir laukimą. Ir tai padarys, atsakys nenumatomomis, vis naujomis formomis ir esu tikras, nebijodamas neišvengiamos aukos, kad tai bus sąlyga dar aiškesniam suvokimui, kad vien Dievo gana. „*Quid animo satis?*“

„Kaip rašiau pirmoje Bendruomenės mokyklos knygoje, perskaičiau knygą apie pranciškonizmą, kurioje kiekvienas skyrius prasidėdavo miniatiūra papuošta raide. Vienos tokios miniatiūros pradžioje buvo raidė Q – „Quando“ [kada], taip prasidėjo skyrius. Ant tos raidės Q uodegėlės buvo paukštelis, o Q ovalo viduje buvo pavaizduotas Šv. Pranciškaus siluetas priešais tekančią saulę: žmonių, mūsų padermės jautrumo susiduriant su gražiausiu gamtos dalyku simbolis: tai yra džiaugsmas. Ir ta Q buvo pradedamas sakinyš prie Pranciškaus kojų. „*Quid animo satis?*“, kas pasotina sielą? Būtent šis klausimas išreiškia džiaugsmą: „Kas pasotina sielą?“, nes santykis tarp šventojo Pranciškaus ir gražiausio gamtos reiškinių turėjo amžiną perspektyvą, amžinybės perspektyvą, buvo amžinybės ženklas. Šitaip tikroje meilėje glūdi tuo didesnis džiaugsmas, kuo mažesnis

¹⁰⁴ L. Giussani, *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?], op. cit., pp. 259-260.

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 260.

yra savinimasis. Ne veltui kalbėdami apie skaistumą pasakysime, kad tai neturtas, aukščiausią lygį pasiekęs neturtas, todėl atsiduodami Dievui skaistumu, turime duoti ir pinigų, nes be neturto atsidavimas nėra grynas. [Kažkas man sakė, kad tai, kas Jungtinės Valstijose daro didžiausią įspūdį apie mūsų *Memores Domini*, yra ne tiek yra jų gyvenimas skaisčiai, kiek tai, kad jie bendrai sudeda pinigų. Amerikoje, regis, neįmanoma, kad taip būtų. Galbūt kartais tai atrodo neįmanoma ir mūsų šeimose.] Tik amžinybės perspektyva padaro meilės, prisirišimo ryšį džiaugsmingą, o padarydama jį džiaugsmingą, išlaisvina jį iš sąlygotumo: kuo didesnis šis vidinis atsitraukimas nuo dalykų, tuo žmogus džiaugsmingesnis. Tuo nenorima išsemti pastabų ir visų momentų aprašymo: iš pradžių gali būti didesnio pasitenkinimo laikotarpis, bet kalbama apie pasitenkinimą, ne apie džiaugsmą; džiaugsmas išlieka.¹⁰⁶

Trečioji neturtą laisvai išgyvenančio žmogaus savybė yra ta, kad jam nieko netrūksta, nieko tau netrūksta. „*Neturtėlis yra tas, kuris yra tikras kai kuriais didžiais dalykais*“ ir todėl jam nieko netrūksta, net priešingai, tai, ką turi, turi tik tam, kad atiduotų. Kun. Giussani netgi sako: „Kito kaip savasties prasmės teigimas nereiškia duoti penkiasdešimt centų į bendrą fondą, o duoti viską, duoti visą save į bendrą fondą.“¹⁰⁷ Kito, tai reiškia didžiosios Esaties, teigimas „leis kurti didžius santykius su moterimi ar su vyru; tikrumas dėl kai kurių didžiųjų dalykų leis tinkamai ištraukti į visuomenę, leis tavo darbui pasirodyti tavo akyse kaip gražiam, naudingam dalykui.“¹⁰⁸ Jei ne dėl to, tai dėl ko verta gyventi?

Paskutinis pastebėjimas, kuriuo Giussani gilinaisi į neturto kaip pasitikėjimo sąlygos temą – kuri yra iš vilties gimstančio gyvenimo jausmas – patikslina, kad neturtas taip pat yra sąlyga tam atsitraukimui, kuris būtinas pažinimui.

Manau, kad gerai pamename, pavyzdžiui, *Religinio jausmo* 12-ame skyriuje esantį pavyzdį, kuriame kalbama apie atstumą, reikalingą pamatyti paveikslą. Žvelgiant į paveikslą iš labai arti, jis atro-

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 263.

¹⁰⁷ *Ibidem*, pp. 264-265.

¹⁰⁸ L. Giussani, *Certi di alcune grandi cose (1979-1981)* [Užtikrinti kai kuriais didžiais dalykais], BUR, Milano 2007, p. 386.

dytų tik dėmių visuma, o žvelgiant iš tinkamo atstumo, atgyja grožiu ir harmonija.¹⁰⁹

Čia taip pat Giussani grįžta prie šv. Pranciškaus ir prie įspūdingosios jo frazės: „Po Dievo ir dangaus skliauto, Klara“. Komentuoja ją taip: „Didesnį meilės išaukštinimą už šį sunku įsivaizduoti. Bet pagalvokite, koks atsitraukimas ten buvo išmatuojamo atstumo pozitūriu. Iš tikrųjų tai ne atstumo klausimas, bet galiausiai draugijos tam tikrame kontekste klausimas: objektas, Klara, Pranciškaus akyse atsiduria didžiojoje visatos [t. y. Dievo] draugijoje – tai ne atstumo, o draugystės ir galiausiai meilės, t. y. savęs atsižadėjimo, savęs dovanojimo, klausimas. Geriau sakyti savęs atsižadėjimo, nes tai paaiškina dovanos principą. Dovanodamas žmogus visada pasilieka teisę būti gerbiamas, nes davė, pasilieka teisę į dėkingumą, ir dėl to viskas prarandama. O savęs atsižadėjimas – ne, jis yra tyras. Savęs atsižadėjimas: kuo labiau žmogus myli, tuo labiau atsižada savęs, jis tik patvirtina kitą.“¹¹⁰ Atsitraukdamas neturto laikysenoje žmogus pažįsta ir myli.

Taigi neturto laikysena padaro tave nebeprisirišusį prie dalykų, prie žmonių dėl savo užtikrintumo, o tik dėl jų likimo, tai reiškia dėl jų gerovės ir jų tiesos. „Kuo labiau myli, tuo paprastesnis, lengvesnis, laisvesnis tampa santykis“,¹¹¹ be pretenzijų. Neturtas tave įgalina turėti ir naudotis dalyku taip, tarsi jo neturėtum, tarsi jo nenaudotum. Šis neturto apibūdinimas yra šv. Pauliaus laiške Korintiečiams: „Sakau jums, broliai: laikas trumpas! Belineka tiems, kurie turi žmonas, gyventi, tarsi jų neturėtų, ir kurie verkia, tarsi neverktų, ir kurie džiaugiasi, tarsi nesidžiaugtų, ir kurie perka, tarsi neįsigytų, ir kurie užsiėmę pasaulio reikalais, – kaip neužiėmę. Nes šio pasaulio pavidalas praeina.“¹¹²

Pasitikėjimas: būti pakibus virš pilnatvės

Čia kun. Giussani knygoje *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?] pavartoja įspūdingą įvaizdį, kuris iškart mums primena jau mi-

¹⁰⁹ Plg. L. Giussani, *Religinis jausmas*, op. cit., pp. 170-171.

¹¹⁰ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., p. 269.

¹¹¹ *Ibidem*, p. 277.

¹¹² 1 Kor 7,29-31.

nėtus Chestertono posakius. Tas atsisakymas, kurį reiškia neturtas, regis, mus palieka kybančius virš prarajos, prie nieko neprišliejus, o visgi: „Neturtas nėra skirtas palikti mus pakibusius virš tuštumos, bet iš vilties gimstantis neturtas skirtas įtvirtinti, išaukštinti, išdidinti, pripildyti pasitikėjimu visą pasaulį, kurį godžiai mato mūsų akys. Iš vilties gimusio neturto rezultatas vadinamas pasitikėjimu, kuris yra priešingas kybojimui virš tuštumos. Pasitikėjimas – tai priešingybė kybojimui virš tuštumos: tai buvimas *pakibus virš pilnatvės*.“¹¹³

Tikėjime atrasta Esatis palaiko gyvybę, dabar ir per amžius, todėl galime žiūrėti į ateitį pasitikėdami (pasitikėjimas kyla iš *fidere se alicui* – patikėti save kitam, pasitikėti) Kitu, Juo, be baimės, iki likimo išsipildymo.

a. Atsidavimas

Pasitikėjimas, tęsia kun. Giussani, yra *atsidavimas* kaip vaiko motinos glėbyje. Kaip apibūdino Péguy, žvelgiant iš Dievo pusės atsidavimas yra būdingas vilčiai ir jis yra žmogaus stiprybė: atsiduodama ir tai sujaudina patį Dievą. *Mergaitė viltis* gauna visko, ko nori, kaip vaikai. „O, jie šaunūs, apsimeta, kad nieko nedaro, / Šelmiai, / Gerai žino, ką daro, / Nekaltieji. [...] / Savo nekalta išraiška; / Tokia išraiškia, tarsi nieko nežinojų; / Nežinojimo.“¹¹⁴ Paolo Prosperi tekste *Mistero dei misteri. La speranza in Péguy* [Slėpinių slėpinys. Viltis Péguy tekstuose] pastebi: „Savo nieko nežinojime vaikai žino tai, ką suaugęs irgi kadaise žinojo, bet pamiršo. Jis žino apie paradoksią gryno laukimo galią, apie tą prašymą, kuris gauna impulsą ne iš savo nuopelnų jausmo, bet iš nuogo ir nepagražinto pasitikėjimo meilės, kuri yra pirmesnė už visus nuopelnus, neatlygintinumą.“¹¹⁵

Dievas žiūri į mus, mūsų „ilgisi“, sakėme šįryt, kaip tėvas savo vaiko, mūsų pasitikėjimo Juo, beveik su pretenzija, kuri nėra pretenzija, nes ją maitina ne mūsų įvaizdis, o tik pasitikėjimas Juo. Tai tarsi vaikų gudrumas, kurie žino neturintys jokių nuopelnų, kuriuos galėtų pareikšti, ir gali tik atsiduoti. Dar paklauskime Péguy: „Vaikai yra nauji kūriniai. / Jie taip pat, ypač jie, jie pirmieji paima

¹¹³ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op. cit., p. 278.

¹¹⁴ C. Péguy, *I misteri*, op. cit., p. 179.

¹¹⁵ P. Prosperi, *Mistero dei misteri. La speranza secondo Péguy* [Slėpinių slėpinys. Viltis pagal Péguy], Scholè-Morcelliana, Brescia 2023, p. 137.

dangų jėga. / *Rapiunt*, pagrobia. / Ir kokia maloni jėga, koks jėgos švelnumas. / Kaip mielai pakenčia tėvas / Kaip jam patinka pakęsti šios jėgos nuožnumą. / Šio švelnumo apkabinimus. / Bent aš, sako Dievas, pasaulyje nepažįstu nieko tokio gražaus / Kaip padauža vaikas, besišnekučiuojantis su geruoju Dievu / Sodo gilumoje. [...] / Mažas vyrukas, pasakojantis savo bėdas gerajam Dievui / rimčiausiu pasaulyje būdu.¹¹⁶ „Palaiminta vaikystė. Visas jų mažas kūnas, visas jų mažas asmuo, visi jų maži gestai yra pilni, srūva, liejasi per kraštus viltimi. [...] / Jūs, vaikai, darykite kaip Jėzus. / Neimituokite. *Būkite* vaikai Jėzus. [...] / Vaikystėje pasiekiame Jėzų.“¹¹⁷

Jėzaus Tėvui yra tas atsidavimas pasitikėjimu ir čia suprantame, kad būti kaip vaikams nereiškia infantilizmo, bet atsiduoti Jam, net ir susiduriant su auka, su kančia, su skausmu, su „naivia drąsa“, su užtikrintumu, išreiškiamu 131 Psalmėje, būtent, „kaip vaikas ramus ant motinos kelių“¹¹⁸ iš anksto nežinantis, kas atsitiks, bet pasitikintis, kad su Kristumi gali be baimės eiti į pasaulio kraštą. Toks turėjo būti pasitikėjimas, kurį apaštalai patyrė būdami su Jėzumi. Kun. Giussani pastebi: „Atsidavimo ženklas yra tarsi žmogui kas išdžiovintų visus puikybės šaltinius; nebesipuikuoja, jam tampa nebeįmanoma puikuotis, nes niekas nepriklauso jam, o tada, kai niekas nebėra jo, viskas tampa jo.“¹¹⁹

b. „Aš visa galiu Tame, kuris mane stiprina“¹²⁰

Šis pasitikėjimo atsidavimas nesumenksta dėl išdavystės, į kurią vis įpuolame. „Simonai, ar myli mane?“ Stipresnis nei mūsų nupuolimas yra Jo gailestingumas, jei pažvelgsiu į Jo veidą.

„Neieškoti vingrybių ir siekti tobulybės, bet žiūrėti į Kristaus veidą [...] Ne kokius nors tobulėjimo planus, bet žvelgimą Kristui į akis, žvelgimą žmogui į akis! Labai paprasta, labai lengva... bet be galo nepatogu, labai nepatogu, nes tada nebegali sekti savo paties norais. Laimė reiškia sekti Kitą. Aišku, žvelgti Kristui į akis ir nekurti

¹¹⁶ C. Péguy, *I misteri*, op. cit., p. 388.

¹¹⁷ *Ibidem*, pp. 180-181.

¹¹⁸ „Viešpatie, mano širdis neišdidi / ir mano žvilgsnis neišpuikęs. // Nesiekiu didelių dalykų, / to, kas prašoka mano jėgas. // Priešingai, esu patenkintas ir ramus; / kaip vaikas ramus ant motinos kelių, / taip rami širdis mano krūtiniėje. // Pasitikėk Viešpačiu, Izraeli, / dabar ir amžinai!“ (Ps 131).

¹¹⁹ L. Giussani, *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?], op. cit., p. 282.

¹²⁰ Plg. Fil 4,13.

tobulėjimo planų – tai reiškia žvelgti į Kristų iš tiesų trokštant gėrio, iš tiesų trokštant būti tikrais, iš tiesų trokštant mylėti: „iš tiesų trokštant tavęs, o Viešpatie“.¹²¹

„Viską galiu“, bet ne ta abejingumo viskam prasme, kuris mus skatintų galvoti, kad galime klysti, nes vis tiek būsim priimti atgal (beje, tai būtų trumpalaikė iliuzija, nes būtume įtraukti paties abejingumo viskam), bet iš tikro troškimo Jo, kad mums atleistų Jis.

Tarp mūsų esama dar ir tokio klaidingo supratimo, dėl kurio galime pasakyti, kad esame teisingos upės vagoje, kuri vis tiek mane išneš. Carras sakydavo: „Kokie laimingi esam mes tie, kurie esame susitikę Giussani!“ Išties didelė laimė būti susitikus Giussani, didžiausia laimė, tačiau leisdami nešamiems srovės, be troškimo išties keistis, tarsi sekant iš toli, ilgainiui pavargsime be tos *naivios drąsos*.

Akivaizdžiu būdu man šita rizika pasirodė Limoje 2008-aisiais, kai mirė didis mūsų draugas, Dievo Tarnas Andrea Aziani. Daugelis būsite skaitę apie jį išleistą knygą.¹²² Kadangi Dievas visada parodo mums savo gailėstingumą per konkrečius veidus, konkretų šios draugijos veidą, visus mus, kurie kasdien buvome jo tikro šventumo liudininkais. Šventumo, kuris buvo kupinas gailėstingumo ir ryžtingų pasiūlymų, kuriais Andrea atiduodavo visą save ir elgdavosi su mumis taip, kad jausdavomės beveik jo nešami ant pečių, net ir su visomis mūsų klaidomis. Visada galėjome žvelgti į jį ir išties žvelgdami į jį galėjome vėl atsukti žvilgsnį ten, kur žiūrėjo jis, tai yra, į judėjimą, į Kristų. Tačiau kartais tai buvo pretekstas neprisiimti atsakomybės ir patiems pasidaryti tokiems paprastais, kaip jis, pasitikintiems Kristumi kaip jis. Tokiu būdu jam mirus, o mirė gana staiga, savotiškai dingo ir mūsų pretekstas. Ir likome kiek pasimetę. O kas dabar? Kas mums padės atsistoti suklydus? Į ką žiūrėsime? Tai buvo nemenkas iššūkis, nes turėjome pripažinti, kad turime žengti tikro pasitikėjimo žingsnį, ne gebėjimų prasme, bet paprastai ir nuširdžiai pasitikėti konkrečiais veidais, į kuriuos visada žvelgė Andrea, į charizmą, į Bažnyčią, į Jėzų, tuo tyrumu ir visapusiškumu (kaip pasitiki vaikai), kad ir mes, užuot pavydėję, galėtume pradėti jį patirti.

¹²¹ L. Giussani, *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?], op. cit., pp. 283-284.

¹²² G. Mereghetti - G.C. Peluso, *Andrea Aziani. Febbre di vita* [Andrea Aziani. Gyvenimo karštinė], Itacalibri, Castel Bolognese 2023.

Péguy kalba apie vaikų, o ne išibaiminusių tarnų, laisvą ir nepelnytą mūsų žvilgsnį į Dievą, kuris jam patinka, kuriuo Dievas džiaugiasi. Tai labai gražūs puslapiai, nes juose atsiskleidžia žmogaus tvirtumas, kylantis iš į Kristų dedamos vilties, iš atsidavimu kupino pasitikėjimo, iš nepalaužiamo tikrumo Jo pažado išsipildymu.

„Argi gali patikti būti mylimu vergu? [...] / Kai sykį patirta, ką reiškia būti laisvai mylimam, pataikavimai nė kiek nebedžiugina. [...] // Kaip jų laisvė yra mano laisvės atspindys, / Taip man patinka matyti juos šiek tiek duodančius dovanai, / Tarsi būtų kaip atspindys mano dovanai duodamos malonės. [...] // Man patiktų, kad tam tikra prasme jie melstųsi ne tik laisvai, bet tarsi dovanai. / Man patiktų, kad pultų ant kelių ne tik laisvai, bet tarsi dovanai. [...] / Man patiktų, kad mylėtų, galiausiai sako Dievas, ne tik laisvai, bet tarsi dovanai.“¹²³

Tai džiaugsmas pasitikėti, viltis Jame, o ne gauti pagal mūsų turimą įvaizdį to, ko prašome. Tai šv. Pranciškaus džiaugsmas, matantis viską be perstojo plūstant iš *pilnatvės*, kuri yra Dievas. Būti norimiems ir mylimiems yra nepalaujamas atradimas, kuris mūsų atsidavimą į per gyvenimą mus nešančias Dievo rankas padaro laisvą ir nevaržomą.

c. Iš pasitikėjimo – šventė, iš šventės – misija

Ženkime žingsnį tolyn. Būti taip mylimais, norimais, kuriems atleista, yra *šventė*, išties jau žvelgiant į Jėzaus veidą prasideda šventė. „Ši šventė ir paženkina kiekvieną tavo pabudimą, kiekvieną rytą, kaskart, kai ištari „O, Dieve!“, kaskart, kai tu į jį pažvelgi ir ištari „O, Dieve, atleisk man!“, tai – šventė, tada būna šventė. Pasitikėjimas – tai tokia dvasios būseną, kuri bet kokią tavo poziciją paverčia švente [tai sūnaus palaidūno šventė]. Jei tu pasitiki, tai nepaisant bet kokio tavo silpnumo atsiranda gebėjimas nugalėti kartu su Juo, kuris yra tavo stiprybė, atsiranda gebėjimas pasiekti pergalę, o tai yra tų septynių ar aštuonių mokinių draša, kurie pirmieji ėmė jį sekti. Jų buvo septyni ar aštuoni ir jie jau suvokė (ir tai sau nuolat primindavo) galį nugalėti pasaulį, suvokė, jog yra naujoji žydų tauta: ta tauta, kuri nugalės pasaulį, nes yra su Juo.“¹²⁴

¹²³ C. Péguy, *I misteri*, op. cit., pp. 322, 327.

¹²⁴ L. Giussani, *Si può vivere così?* [Ar galima taip gyventi?], op. cit., pp. 285-286.

Manau, kad tai buvo Anaso įkvėpimo šaltinis, kurį jis išreiškė dainoje *La festa sta per cominciare* [Tuoį prasidės šventė]: šventė yra būti ant Dievo jūros kranto, tai yra, nebep būti savo pačių šeimininkais, o atsiduoti Jam, pasitikėti Juo ir Jo planu. „Tuoį prasidės šventė, / mano drauge, bėk ir nesustok. / Tai blogio pabaigos šventė / ant Dievo jūros kranto. [...] / Ir žingsnis po žingsnio link jūros / viskas daug paprasčiau ir tuo prasidės. / Nejaūčiu jokio skausmo, kuris būtų mano, / kenčiu iš meilės ir džiaugiuos kaip Dievas.“¹²⁵ Nebėra mano skausmo, mano aukos: yra Jėzaus auka ir Jėzaus skausmas manyje. Todėl tai šventė, nes buvome išlaisvinti. Tai tėvo šventė dėl sūnaus palaidūno sugrįžimo.

Tuomet šventė yra *misija*, nes ji atneša naują, šventišką buvimą pasaulyje. Išsipildžiusi žmonija, gyvenanti aplinkybėmis atiduodant viską, kad Jis būtų atpažintas, kad mus gyvus padaranti viltis galėtų atgaivinti ir žmonių viltį. Ar atsimenate tą Metų pradžios dienos dalį? „Iš tikėjimo – misija.“¹²⁶

Radau vieną 1999 m. tekstą, gruodžio mėnesio *Tracce* priedą, pavadinimu „Jubiliejus ir gyvenimas“, kuris, man regis, gali būti naudingas suprasti tą misiją, į kurią viltis mus ragina leisti. Kun. Giussani sakė: „Gvatemaloje 1983 m. kovo mėnesį per pastoracinį vizitą Jonas Paulius II sakė, kad Kristus yra naujasis naujojo pasaulio ginklas. Tačiau ši viltis nesiremia mano ištekliais ar to projektuojamo „aš“, kuris yra visuomenė, vadovai, žmogaus sukurti dalykai, ištekliai; šis naujas gyvenimas, ši viltis remiasi šia Esatimi. Juk tikėjimas – tai Esaties atpažinimas, o atpažinti Esatį tūkstančius kartų per dieną atkuria sielą, kad ir kokioje padėtyje atsidurtume, net ir mirtyje, ir taip suteikia žmogui gebėjimą atsiverti kitiems tyrai, t. y. dovanai. Dėl šios priežasties Kristus, žmogaus Atpirkėjas, nėra tik būsimajam gyvenimui, bet ir tam būsimajam gyvenimui, kuris yra šiandien, tam būsimajam gyvenimui, kuris yra šią valandą, kuris yra po valandos, toje draugijoje, kurioje esu, toje draugijoje, kurioje būsiu; todėl ši viltis neturi krantų, ji apima visą pasaulį. Savo prigimtimi ši viltis yra sociali, dėl jos prigimties nėra tokios žmogiškosios problemos, poreikio ar situacijos, kuri jos nepaveiktų ir kuria ji nesidomėtų. Šv. Pau-

¹²⁵ «La festa sta per cominciare» [Tuoį prasidės šventė], Antonio Anastasio muzika ir žodžiai.

¹²⁶ „Iš tikėjimo – misija“, F. Cassese, D. Prosperì, „Tikėjimas – proto išsipildymas“, <https://backend.clonline.org/storage/gia2023-lit.pdf>.

liaus ištarta didžioji krikščioniškojo gyvenimo formulė yra: „In spe contra spem“. Dėl to krikščionis yra žmogus, išskirtinai įsipareigojęs veikti žmones ir dalykus bet kokiose sąlygose, net ir politinėse, nes ši Esatis išjudino mūsų didžiosios, baisios, siaubingos būklės, mūsų didžiosios bejėgiškumo pelkės vandenį, ši Esatis įžengė ir viską išjudino, o tos bangos siekia tolimiausius krantus, kitaip tariant, apima pasaulį iki pat žemės pakraščiu. Štai kodėl nebėra nieko, kas mano konkrečiai akimirkai būtų svetima. Tad savo konkrečią akimirką gyvenu su meilės, kuri krikščioniškai vadinama „auka“, pastanga visam pasauliui. Ši auka mane pravirkdo iš sielvarto dėl mano menkumo ir atveria mane vilties džiaugsmui būtent dėl to, kad ji nesikliauja manimi, bet eina per mane, naudojasi manimi. Todėl, nors esu toks menkas, kad galiu duoti labai nedaug, duodu tą nedaug.¹²⁷ Viltis, randanti atliepą Kristuje, skatina mus trokšti, kad viskas būtų pripildyta Jo buvimo, kad atnaujintų pasaulio viltį.

Kalbant apie tai noriu paskutinį kartą pacituoti 1961 m. tekstą. Kun. Giussani kalba apie „darbštumą, kuris neapsiriboja tam tikru laiku ir nesusijęs tik su tam tikrais darbais, bet kiekvieną akimirką investuoja ir kilnios užduoties naudingumu įvertina net trumpiausią gestą. Darbštumas, kuris suvokia didingumą akivaizdžioje paprasčiausio gyvenimo banalybėje.“¹²⁸ Tai sakė jau 1961 m.! Ir nekalbama apie didingų dalykų darymą, bet kad visa būtų daroma atsiduodant Jam, kuris „didingu“ padaro kiekvieną gestą, kai aukoju save už visą pasaulį. Todėl būkime visuomenėje, kasdienėse aplinkybėse, suvokdami, kad tai, kas pripildė mūsų gyvenimą, yra skirta visiems.

Misija gyva ir yra įgyvendinama priklausyme, mūsų vienybėje, kuri mus palaiko, kai į kasdienių aplinkybių konkretumą įnešame iš tikėjimo gimstantį naują žvilgsnį į tikrovę. Gyventi atsinešant šios vienybės suvokimą, kuris nėra vien vidinis suvokimas, į kasdienio „gyvenimo banalybę“. Būti konkretaus gyvenimo vietoje, būti originaliąja prasme: ne apsiginklavus prakalba ar projektu, bet gebant vertinti ir laisvai siūlyti naują ir sąmoningą gyvenimo būdą, kuris patiriamas kiekvienoje detalėje, kuris mus įtraukia visiškai, iki pat kaulų smegenų.

¹²⁷ L. Giussani, «Il Giubileo e la vita» [Jubiliejus ir gyvenimas], *Tracce*, n. 11/1999, p. XII.

¹²⁸ L. Giussani, *Porta la speranza*, op. cit., pp. 161-162.

Prisimenate pirmųjų krikščionių apibūdinimą, pateiktą *Laiške Diognetui*?¹²⁹ Kitas pasaulis šiame pasaulyje: krikščionys yra pasaulyje kaip visi, rengiasi kaip visi, bet jie yra kito pasaulio pradžia pasaulyje. Noriu perskaityti jums tokį tarsi šiandienos laišką Diognetui. Tai draugo brazilo liudijimas, kuris apibūdina su savo draugais iš judėjimo išgyvenamą draugiją: „Jaučiu savyje ir draugų, kurie išgyvena tikėjimą su manimi, grupėje kai kuriuos labai akivaizdžius bruožus. Mano draugams visos aplinkybės, kiekviena iš jų, turi prasmę ir dėl to šie žmonės yra dėkingi už viską, kas įvyksta, taip pat už kančias. Jų žvilgsnis atidus ir pilnas švelnumo kitam, nes kitas yra Kristaus buvimo ženklas. Jie kantrūs, dėl nieko nesiskundžia ir nepyksta, nes rezultatas nekyla iš jų gebėjimų, bet iš Kristaus ir viskas prisideda prie santykio su Juo. Moka atleisti, nes suvokia savo nuodėmę ir gautą atleidimą už kiekvieną klaidą. Jie turi viltį, nes žino, kad Jis ateis ir viskas į tai susiveda. Jie nelieka nepastebėti darbo aplinkoje, nes liudija žmogiškesnio gyvenimo formą, jų Kristaus liudijimas yra jų gyvenimo forma.“

Vienoje *Quasi*Tischreden kun. Giussani sako: „Kas tiki Jėzumi yra apimtas Kristaus slėpinio jėgos, įvestas į Jo asmenybę ir taip tampa vienu kūnu, tiesiogine žodžio prasme, o šis kūnas plečiasi, jam lemta plėstis, būti vaisingam.“¹³⁰ Tai skaitant man padarė didelį įspūdį, nes sakydamas kiekvieną dalyką visada pateikia priežastį. O priežastis, girdėjote, yra Kristaus buvimo suvokimas, Jo atleidimo, nes Jis yra visų dalykų prasmė. O tie, kurie gyvena tikėjimu ir turi viltį, suvokia esantys viena. Kun. Giussani tęsia: „Santykis tarp Kristaus ir draugijos, kurioje yra, daro šią draugiją vaisinga: šiai draugijai lemta paimti pasaulį, užvaldyti pasaulį.“¹³¹

Pamenate Metų pradžios dieną, kai Davide kalbėjo apie monsinjoro Paolo Martinelli, Pietų Arabijos apaštališkojo vikaro, žodžius, kai jis sakė, kad būti misionieriais reiškia būti siunčiamiems,¹³² gyventi draugija tikrovėje *suvokiant, kad esame siunčiami*.

¹²⁹ „Laiškas Diognetui“. D. Alekna, V. Ališauskas (sud.) *Bažnyčios Tėvai: nuo Apaštališkųjų Tėvų iki Nikėjos Susirinkimo: antologija*, Aidai, Vilnius 2003, p. 135-145.

¹³⁰ L. Giussani, *Una presenza che cambia* [Perkeičianti esatis], BUR, Milano 2004, p. 368.

¹³¹ *Ten pat*.

¹³² Plg. „Iš tikėjimo – misija“, D. Prosperi, F. Cassese, „Tikėjimas – proto išsipildymas“, op. cit., p. 14.

Kun. Giussani apie tai kalba taip: „Kai buvome keturi jaunuoliai Berchet licėjuje, šis įsitikinimas buvo daug aiškesnis nei visiems žmonėms dabar: buvome sukurti paimti pasaulį. Išties vos po dvejų metų pirmieji baigiantys mokyklą pasiprašė būti siunčiami į misiją. Ir po tų dvejų metų į misiją išvykome: vienintelis apgalvotos misionieriškos tikrovės atvejis, kurį palaikė jaunuoliai, ekonomiškai ir žmogiškuoju būdu. Vienintelis atvejis istorijoje, nors niekas to nesako. [...] Šiai draugijai su Kristumi lemta būti vaisingai, tai yra, įžengti į visą pasaulį. Pamažu jai plečiantis, vis aiškiau pasirodo, kad ji žmonių visuomenėje formuoja tautą: tai kitokia tauta; jaučianti, suvokianti, vertinanti, mylinti, sprendžianti ir įgyvendinanti kitokiu būdu.“¹³³

Kitame tekste pabrėžiama, kad pasitikėjimas tuo, kurį sutikome, padaro Jį kiekvieno veiksmo supratimo, vertinimo ir idealo kriteriumi. Čia užfiksuota nauja gyvenimo ir pasaulio samprata: „Taigi pagrindinis klausimas yra žmogaus samprata: ką reiškia radikalus pokytis, kurį Kristus įnešė į žmogaus suvokimą, įvaizdį, jausmą? Kokį pokytį atnešė į sąmonės sąvoką, į širdies sąvoką, į tautos sąvoką, į atsakingo už tautos gyvenimą, tautos vadovo ir vedlio sąvoką? Jei iškeliami šie dalykai, tuomet žmogus pradeda trokšti, kad visuomenė būtų tokia, tuomet kovoja visuomenėje. [...] Svarbiausias dalykas išlieka tikėjimas, bet apgalvotas tikėjimas, sutelktas susiduriant su tuo, kas vyksta, su laiku ir erdve, su viskuo, kas ten vyksta. Tuomet žmogus iš ten semiasi naujų įvaizdžių ateities santykiams su moterimi, su vaikais, su vyru, su kitais gyventojais ar su bet kokiais vykstančiais politiniais rinkimais. Viltis kyla iš augančio suvokimo apie tikėjime glūdinčią žinią (mūsų stiprybė buvo tik tai, tik tai!).“¹³⁴

Apgalvotas tikėjimas: turime vieni kitiems padėti vertinti, ne tam, kad parengtume kitiems oponuojančią kalbą, bet kad labiau atstume savo patirties originalumą ir taip galėtume ją pasiūlyti kitiems, remdamiesi daugeliu priežasčių. Koks atokvėpis man, bet manau, kad ir jums visiems, skaityti pastaruosius *Tracce* numerius apie dirbtinį intelektą, apie šiltus santykius ir apie gyvenimo pabaigą! Žvelgti į realų aptariamų klausimų kompleksškumą, stengiantis vertinti tu-

¹³³ L. Giussani, *Una presenza che cambia* [Perkeičianti esatis], op. cit., p. 368.

¹³⁴ L. Giussani, *Vivendo nella carne* [Gyvenant kūniškai], BUR, Milano 1998, pp. 273-274.

rint prieš akis Esatį, dėl kurios viltis tampa įmanoma, parodo, kad kiekvienas gyvenimas yra vertingas ir mylimas. Galvoju apie liudijimą tų žmonių, kurie gyvena lydėdami esančius ekstremaliausiose gyvenimo situacijose. Daro įspūdį ir jaudina matyti, koks kitoks ir žmogiškesnis žvilgsnis kyla iš šios vilties. Galvoju apie misijos liudijimus. Pamenate, ką sako šv. Petras pirmajame savo laiške:

„Kas gi jums pakenks, jei stropiai darysite gera? Bet jeigu jums ir tektų kentėti už tiesą, jūs palaiminti! *Jų gąsdinimo neišsigąskite ir nesutrikite.* Verčiau šventai sergėkite savo širdyse Viešpatį Kristų, visuomet pasirenę įtikinamai atsakyti kiekvienam klausiančiam apie jumyse gyvenančią viltį. Bet tai darykite švelniai ir atsargiai, turėdami gryną sąžinę, kad šmeižiantys jūsų gerą elgesį Kristuje liktų sugėdinti dėl to, už ką jus šmeižia. Pagaliau, jei tokia būtų Dievo valia, verčiau kentėti už gerus darbus negu už piktus.“¹³⁵

„Švelniai ir atsargiai“ kyla iš tikrumo, ne bendro pobūdžio tikrumo, bet patikrinto iki pat vertinimo net iš pažiūros banaliausių aplinkybių, radikaliai sekant Kristumi, kuris yra visa ko prasmė ir horizontas.

Galutinis galimas liudijimo ir misijos horizontas yra ir *kankinystė*. Peru, Andų kalnų viduryje turėjau galimybę ne kartą aplankyti Ocopa pranciškonų konventą, esantį 3 400 metrų aukštyje. Toje ypatingai nuošalioje vietoje viduryje labai aukštų kalnų, nuo kurių srūva upės, vėliau sudarančios Amazonės upę, yra biblioteka su 40 tūkstančių tomų. Nes ten tris amžius buvo ugdomi broliai, kurie vėliau keliavo į misijas leisdami ir į tas amazonės džiungles. Ypatinga yra viena salė, kur broliai saugo beveik 90-ies kankinių atminimą, išvykusių iš Ocopos ir nusileidusių valtimis per upes į džiungles ir niekuomet negrįžusių. Ir visgi jų dėka Peru Amazonė yra krikščioniška. Jie ėjo po du ir galbūt rasdavo vietinę bendruomenę, kuri juos priimdavo arba užmušdavo sarakano strėlyte. Tuomet vykdavo kiti. Ispanai niekuomet nebuvo nusileidę į džiungles, o šie keliaudavo į nuotykių be ginklų, tikri vien Kristumi, kuriuo sekti buvo pašauktas kiekvienas, nes tai Kristus reikėjo ir tiems vyrams ir moterims, gyvenusiems ir gyvenantiems Amazonėje. Mane sujaudino matyti tą salę ir sužinoti, kad vykdami į šiaurę didžiomis Mantaro, Ukajalio, Hu-

¹³⁵ 1Pt 3,13-17.

aljagos ir Maranjono upėmis, sutekančiomis į Amazonę, jie susitiko su jėzuitais, kurie leidosi nuo Kolumbijos Kordiljerų. Kokių vaisių iškart davė jų auka? Atrodė, kad nieko, tačiau jie pasėjo sėklą. Išties galbūt tik paruošė dirvą, kaip rašė didis jėzuitas Matteo Ricci, kalbėdamas apie savo misiją į Kiniją. Paskaitysiu jums ištrauką iš vieno jo laiško, kuris yra kažkas nuostabaus. Jis sako: „O apie tai, kad man [jis iš Markės regiono, tad rašydavo šiek tiek tarmiškai] sako, kad ten norėtų kokių žinių iš Kinijos apie kokius didžius atsivertimus, nežino, kad aš ir visi kiti, kurie čia esam, nesvajojam apie jokią kitą dalyką dieną naktį, kaip tik tai [kad įvyktų didelių atsivertimų]; ir dėl to čia esam, palikę savo tėvynę ir brangius draugus ir jau esam apsirėdę ir apsiavę Kinijos drabužiais, o namuose nekalbam, nevalgom ir negeriam, nei gyvenam kitaip, kaip tik pagal Kinijos papročius. Bet negi Dievas nenori, kad matytųsi daugiau mūsų tokių sunkių darbų vaisių, [...] tad laikas, kurį praleidžiam Kinijoje nėra derliaus nuėmimo, nei sėjos, bet tankių miškų atvėrimas ir kova su žvėrimis ir nuodingomis gyvatėmis, kurios juose tūno. Viešpaties malone ateis kiti, kurie užrašys atsivertimus ir krikščionių užsidegimą.“¹³⁶ Koks užtikrintumas atsilipti į užduotį, paaukojant viską, viską, išskyrus džiaugsmą atiduoti gyvenimą tam, kad žmonės pažintų Kristų!

Ar jūs suprantate? Yra dar kitas laiškas, cituojamas toje pačioje knygoje, kuriame pasakojama apie tai, kad nusikaltėliai buvo užpuolę jų namus, sužeidė Ricci ir jo konfratrus, viską pavogė. Policija tuos vagis suėmė ir norėjo jiems skirti mirties bausmę. Tuomet Matteo Ricci ir kiti ten buvę jėzuitai ėjo į teismą ginti tų žmonių ir sakyti: „Mums nesvarbu, nežudykite jų.“ Ir galiausiai jiems mirties bausmės neskyrė. Tuomet visi ėjo klauptis priešais juos sakydami: „Niekada nematėm, kad kas nors šitokią neteisybę patyręs, kaip jūs patyrėt, darytų gerą tam, iš ko tą neteisybę patyrė. Kas yra krikščionybė?“

Galbūt mes nesame pašaukti eiti kaip jie (bet kas žino? Aš nebūčiau įsivaizdavęs, kad reikės išvykti), bet tikrai esame pašaukti būti misionieriais savo vienybe, kurioje gyvena kitas žmogiškumas, kitas pasaulis šiame pasaulyje.

¹³⁶ A. Sergianni, *Cristo fra i cinesi, la figura di padre Matteo Ricci* [Kristus tarp Kinijos gyventojų, tėvo Matteo Ricci asmuo], La Conchiglia di Santiago, San Miniato (Pisa) 2023, p. 57.

Šv. Paulius rašo romiečiams: „Dėl Dievo gailestingumo raginu jus, broliai, aukoti savo kūnus kaip gyvą, šventą, Dievui patinkančią auką, kaip dvasinį garbinimą. Ir nemėgdžiokite šio pasaulio, bet pasikeiskite, atnaujindami savo mąstymą, kad galėtumėte suvokti Dievo valią kas gera, tinkama ir tobula. [...] Juk kaip viename kūne turime daug narių ir visi nariai atlieka ne tą patį uždavinį, taip ir mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje, o pavieniui vieni kitų nariai.“¹³⁷

Gyventi misija, būti ten yra visada įmanoma organiškoje Bažnyčios, mūsų draugijos vienybėje. Norėčiau jums papasakoti kai ką apie savo brangų draugą kun. Paolo Bargigia, kurį pažįstu visą gyvenimą, nuo tada, kai būdami 16-os judėjimo mokinių gretose dar nė neįsivaizdavome stosiantys į seminariją (buvome to paties amžiaus ir visuomet būdavome drauge, kaip trys muškietininkai, kartu su Andrea Bellandi, dabartiniu Salerno arkivyskupu; ir kaip trijuose muškietininkuose buvo ir ketvirtas, kun. Paolo Milloschi, kuris pašaukimą į kunigystę pajuto keletu metų vėliau ir prie mūsų prisijungė).

Kun. Paolo Bargigia prisijungė prie manęs misijoje Peru 2008 m. (aš buvau ten nuo 2001 m.). Atvyko praėjus trimis dienoms nuo Andrea Aziani mirties. Ir po labai gražių ir išties intensyvių metų 2014 m. sužinojo, kad serga SLA (šoninė amiotrofinė sklerozė). Per tris jo ligos metus mačiau, kaip kasdien menko jo savarankiškumas, tačiau jis niekuomet neprarado džiaugsmo. Tam tikru metu, buvo 2016 m. kovas, turėjo grįžti į Italiją, kur vėliau rugpjūtį grįžau ir aš, ir kartu buvome Florencijos parapijoje paskutinius jo gyvenimo metus, kuriuos jis praleido jau nebejudėdamas, tik vežimėlyje, tačiau visuomet džiaugsmingu žvilgsniu, su užsidegimu žvelgdamas į viską ir visus ir su tikrumu, kaip jis sakė, kad jo liga yra „pašaukimas pašaukime“, kad tai buvo būdas, kuriuo Jėzus prašė jo būti *labiau kunigu* ir *labiau misionieriumi*. Išties mūsų namai buvo tapę tarsi uostu, kur kasdien įvykdavo stebuklingi susitikimai. Kartais būdavo tokia moteriškė, kuri gamindavo maistą mūsų namuose, ji eidavo atidaryti durų, įeidavo daug žmonių, kurių kai kuriuos ji būdavo mačiusi per televiziją,

¹³⁷ Rom 12,1-2.4-5.

ir ji sakydavo: „Man atrodo, kad dalyvaučiau *Porta a porta* laidoje [garsis Italijos vėlyvo vakaro politinių pokalbių laida – *vert. past.*]!“ . Visą pasaulį galėdavai pajusti tuose dvejuose kambariuose. „Geriausia dar ateis“, dažnai kartodavo. Buvo šimtai žmonių – tikraja ta žodžio prasme šimtai – kurie ateidavo pamainomis palaikyti jam draugijos. Ir kiekvienas jų ateidavo iš tiesų ne jam padėti, bet pats gauti pagalbos iš tos vilties, kurią matė jame. Po poros mėnesių nuo jo grįžimo į Italiją – aš vis dar buvau Peru – su Andrea Bellandi nuvyko pas popiežių Pranciškų. Ir kai atsiveikindamas su juo intensyvaus susitikimo pabaigoje Paolo paprašė jo pasimelsti, kad galėtų kiekvieną dieną priimti Dievo valią, Popiežius jam atsakė: „Ne, aš nesimelsiu, kad tu kasdien galėtum priimti Dievo valią. Aš melsiuosi, kad tu būtum laimingas kasdien priimdamas Dievo valią.“ Šiuos žodžius Paolo visuomet laikė širdyje ir gyveno jais iki paskutinės dienos. Misionierius savo kambario kampe. Ir manau, kad mes visi matėme tokias laimingas daugelio mūsų draugų akis, kurie ligoje ir mirtyje buvo vilties liudytojai visiems. Taip per savo matomą viltį, savo vienybę, kuri yra gražiausia ir didžiausia šios vilties forma, atsiliepiame į Jėzaus pasiuntinybę, dalyvaujame Jo misijoje už pasaulį.

Nes, kaip sako kun. Giussani knygoje *Dall'utopia alla presenza* [Nuo utopijos iki realaus buvimo], „*Naujovė – tai šio naujos meilės ir naujo žmogiškumo įvykio buvimas, tai šio naujo pasaulio pradžios, kuris esame mes, buvimas.*“¹³⁸

Baigdamas paskaitysiu kitas dvi ištraukas iš tos įsimintinos kalbos studentų vyresniesiems 1976 m.

„*Naujovė yra buvimas kaip suvokimas, kad mes nešiojamės kažką galutinio – galutinį pasaulio, pasaulio ir žmogaus tiesos vertinimą, kuris išreiškiamas mūsų vienybe. Naujovė – tai buvimas kaip suvokimas, kad mūsų vienybė yra pasaulio atgimimo ir išlaisvinimo priemonė.*“ Ir dar: „*Krikščionys buvo kalinami, patyrė kankinystę, turėjo slapstyti tris šimtmečius! Istoriją ir jos laiką nustatome ne mes. Mūsų dalis yra gyventi buvimu: visišku dėkingumu Begalybei, įžengusiai į mūsų gyvenimą ir tuoj pat atsiskleidžiančiai kaip naujas*

¹³⁸ L. Giussani, *Dall'utopia alla presenza (1975-1978)* [Nuo utopijos iki realaus buvimo], BUR, Milano 2006, p. 65.

žmogiškumas, kaip draugystė, kaip bendrystė. „Nebijok, mažoji kaimene, aš nugalėjau pasaulį.“ „Štai pergalė, kuri nugali pasaulį: mūsų tikėjimas.“¹³⁹ Iš jo pražysta mūsų ir pasaulio viltis.

Ačiū.

---

¹³⁹ *Ten pat*, pp. 65, 68.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šv. Mišių liturgija: II Velykų savaitės šeštadienis: Apd 6,1-7; Ps 32 (33); Jn 6,16-21

**JO EMINENCIJOS KARDINOLO KEVIN JOSEPH FARRELL,
PASAULEČIŲ, ŠEIMOS IR GYVYBĖS DIKASTERIJOS PREFEKTO, HOMILIJA**

Brangūs broliai ir seserys,

Velykų laiko džiaugsmo ir jūsų rekolekcijų kontekste džiaugiamės išgyvendami susitikimą su Eucharistijoje esančiu Viešpačiu Jėzumi. Evangelija, kurios klausėmės, mums kalba būtent apie šį susitikimą.

Po duonos padauginimo stebuklo, įvykusio prie Tiberiados ežero, norėdamas atsitraukti nuo minios, norinčios paskelbti jį karaliumi, Jėzus vienas atsitraukia į kalną (plg. Jn 6,15). Atėjus vakarui, ilgai pralaukę apaštalai nutaria vieni keliauti Kafarnaumo link. Iš to miesto keletas iš jų buvo kilę, o ir Jėzus ten buvo apsigyvenęs. Jie negauna nurodymo iš Jėzaus, kaip pasakojama Evangelijoje pagal Morkų (plg. Mk 6,45), jie patys imasi šios iniciatyvos.

Po to kai buvo kartu su Mokytoju ir padėjo jam pamaitinti minias, dabar atsiranda atsiskyrimas: Jėzus „pakyla“ į kalną, o mokiniai „nusileidžia“ prie ežero (plg. Jn Gv 6,16). Būtent šiuo momentu, grįžtant namo, jie susivokia esantys vieni, tamsoje, viduryje Galilėjos „jūros“, kurioje nuo smarkaus vėjo kyla didžiulės bangos.

Mokinių situacijoje galime atpažinti save. „Tiberiados sėkmė“ sukelia entuziazmą, bet nesitęsia amžinai! Tada reikia sugrįžti į „Kafarnaumo normalumą“, ten, kur kiekvienas turi savo namus, kur laukia šeimynykščiai, kur yra gyvenimo saugumas. O kad tą padarytume, reikia vėl įveikti jūrą. Biblinėje tradicijoje jūra dažnai simbolizuoja blogio jėgas, kurias tik Dievas gali suvaldyti, kad išgelbėtų savo tautą.

Taigi ir mums – kaip atskiriems žmonėms ar kaip judėjimui – mūsų daugelyje „sugrįžimų į normalumą“ po dvasinės paguodos, po misionieriškos sėkmės, po intensyviausių džiaugsmo akimirkų, ir mums gali taip nutikti, kad patirsime ne tik vienišumą ir atsiskyrimą nuo Mokytojo, bet ir blogio jėgų pabudimą, kuris, regis, ištrina visus išgyventus malonės momentus. Visgi būtent tokiais momentais įvyksta susitikimas.

Šioje Evangelijoje Jėzaus atėjimas yra teofanija, tai paties Dievo buvimo pasireiškimas. Išties Jėzus pasirodo eidamas vandens paviršiumi, toks veiksmas, kuris Senajame Testamente niekuomet nerandamas priskiriamas žmogui, vien Dievui, kaip sakoma, pavyzdžiui, Jobo knygoje: „Jis vienas (Dievas) padėjo dangaus skliautą į vietą ir žengia jūros bangomis.“ (Job 9,8).

Kai Jėzus apsireiškia savo dievystės pilnatvėje, mokiniai „panoro jį pasiimti į valtį“, sakoma Evangelijoje, o „valtis iškart priartėjo prie kranto“. Jei jūra reiškė pavojų, tai dabar žemė reiškia saugumą. Tą pačią akimirką, kai mokiniai ryžtasi priimti Jėzų, valtis pasiekia krantą: tai reiškia, kad kai Jėzus atpažįstamas savo dievystėje, ir ypač, kai priimamas į savo gyvenimą, jo buvimas gelbsti, iškart „priartėjama prie kranto“, pereinama iš mirties viešpatijos į gyvenimą.

Susitikimas su Jėzumi visada toks. Tai susitikimas, kuris atneša išgelbėjimą, kuris ištraukia gyvenimą iš tamsios desperacijos, blogio, nuodėmės, beprasmybės jėgos. Tai susitikimas, kuris grąžina mus ant „tvirtos žemės“, tai yra prie tikrumo, kad gyvenimas stovi ant tvirto pagrindo, nes kyla iš kuriančio Dievo veiksmo, yra lydimas jo tėviškos ir stebuklingos pagalbos ir yra nukreiptas į gerą likimą. „Grįžimas į Kafarnamą“, kitaip tariant, į kasdienybės normalumą, kuris mums kaip ir apaštalams, kelia riziką pavirsti į krizę, susitikimo su Jėzumi dėka yra perkeičiamas: tai nebėra grįžimas prie egzistencijos be Dievo banalumo, pasklidusios ne itin svarbiuose reikaluose, o naujo misijos etapo pradžia, atverianti naujoms malonėms ir naujiems apreiškimams, kaip toliau pasakojama Evangelijoje.

Brangieji, ši Evangelijos ištrauka sustiprina mūsų viltį. Mūsų gyvenimą apšvietęs ir prasmę jam suteikęs susitikimas su Jėzumi nelieka vien atskiru praeities įvykiu. Ne! Jis įvyksta vis iš naujo. Dabar taip pat! Ir per šias Rekolekcijų dienas! Galbūt kas nors atvyko čia širdyje nešdamasis tamsą ir vienatvę, bet grįš namo su Kristuje iš naujo atrasta bendrystės šviesa ir džiaugsmu. Bažnyčia, tikinčiųjų bendruomenė, yra „žmogiška ir dieviška“ aplinka, kurios norėjo Viešpats, kur šis malonės įvykis visuomet gali įvykti. Ir Bažnyčioje būtent Šventosios Dvasios įkvėptos charizmos yra ta ypatinga vieta, kur susitikimas su Kristumi tampa lengviau prieinamas žmonėms.

Bendrystės ir Išsilaisvinimo charizma taip pat buvo Dievo dovana Bažnyčiai, kad žmonės galėtų savo egzistencijos naktįje susi-

tikti guodžiantį Kristaus buvimą. Jūsų charizma, kaip ir kitų praeityje, turi išvesti iš praeities ir Kristaus mūsų Išganytojo prisikėlimo pamiršimo ir padaryti jį artimą ir patiriamą kiekvienam žmogui.

Visi esate pašaukti šiai didelei užduočiai ir dėl to gavote krikščioniškąjį ugdymą. Į tai jus ragina jūsų charizma. Taigi gyvybiškai svarbu išsaugoti dvasinės draugijos vienybę, kurią tarp jūsų sukūrė Šventoji Dvasia. Evangelijoje aprašoma, kaip mokiniai kartu, kaip vienas kūnas, priima Jėzų į valtį. Šventasis Tėvas tai pat savo paskutiniame jums skirtame laiške, adresuotame Prezidentui, paragino jus rūpintis vienybe. Tai dovana, kurios reikia prašyti maldoje ir įgyvendinti gyvenime, praktikuojant nuolankumą, į antrą planą nustumiant troškimą parodyti save ir savo pažiūras, atsisakant tapatinti charizmą su savo įsitikinimais ar, dar blogiau, su savo asmeniu, nes charizma visada didesnė už vieną idėją, ji visada didesnė už vieną asmenį, ji visada didesnė už vieną kartą ar vieną istorinį laikotarpį, net jos ištakų. Charizma yra didesnė ir už įkūrėją, kuris ją priėmė visos Bažnyčios labui.

Taigi melskime Viešpatį, kad per šias dienas visi patirtumėte naujo susitikimo su prisikėlusiu Kristumi paguodą ir būtumėte taikos nešėjais daugelyje pasauli veikiančių konfliktų ir įtampų. Melskime ir kad Bendrystės ir Išsilaisvinimo brolija visuomet išliktų palaiminta tikėjimo grožio atradimo vieta tūkstančiams žmonių ir kad būtų išsaugota vienybė, leidžianti tęsti Viešpaties jai patikėtą misiją. Viso to prašydami kreipiamės pagalbos į Mariją, Vilties Motiną, Bažnyčios vienybės sergėtoją.

Amen.

PRIEŠ PALAIMINIMĄ

Dauidė Prospera. Eminencija, leiskite Jums širdingai padėkoti. Jau Jūsų buvimas ir jūsų žodžiai praėjusių metų Brolijos rekolekcijose mums buvo didelė paguoda ir aiškus tikrumo ženklas dėl mūsų kelio Bažnyčioje, ir mus palaikė suvokiant atsakomybę, kuriai esame pašaukti statyti bendrus namus. O tai, kad šiais metais sutikote sugrįžti, turint omenyje visus Jūsų įsipareigojimus ir skubius darbus, kurie pasiekia Jus šiuo ypatingu Bažnyčios gyvenimo momentu, mums yra dar vienas vilties palaikymo ženklas ir mūsų kelionės pa-

tvirtinimas, kaip darskart mums priminėte homilijoje pacituodamas Šventojo Tėvo laišką. O iš savo pusės, kaip jau sakėme praėjusiais metais, esame pasiruošę, dar kartą, dar labiau, esame pasiruošę prisidėti prie visų poreikių, kurie Bažnyčiai šiuo metu yra skubūs. Mes esame tik dėl to. Ačiū, Eminencija.

Kardinolas Farrell. Pirmiausia noriu jums visiems padėkoti, kad kantriai klausėtės. Rekolekčių dalis yra ši tą paaukoti. Ir šiandien galiu paliudyti visai Bažnyčiai, kad jūs tikrai labai pasiaukojote klausydami mano italų kalbos!

Perduodu jums Šventojo Tėvo linkėjimus. Dėl daugelio savo darbo pareigų prie Šventojo Sosto aš reguliariai su juo susitinku ir turiu pripažinti, kad kiekvieną kartą mūsų susitikimuose jis manęs paklausia: „Kaip sekasi Bendrystės ir Išsilaisvinimo brolijai?“ Po šios dienos su jumis, galiu grįžti į Romą ir jam pasakyti, kad šiais metais daugiau nei dvidešimt tūkstančių žmonių dalyvavo rekolekcijose Rimini. Tai tikrai didžiulis skaičius! Net didesnis nei daugelio trečia-dienio audiencijų Šventojo Petro aikštėje dalyvaujančiųjų...nežinau, kokia bus jo reakcija, kai jam tą pasakysiu!

Noriu iš širdies jums padėkoti už visą tai, ką darote. Esate vienas iš Judėjimų, iš tų, kuriuos pažįstu, per kurį šiandien visuomenė gali išgirsti dvidešimties tūkstančių žmonių balsą. Jūsų ištis daug! Dėl to labai svarbu, kad visi seka ir toliau sektų kun. Giussani charizma ir kad išgyventų šią charizmą konkrečioje dabartinio pasaulio situacijoje.

Dėkoju jums už viską, ką kasdien darote.

Sekmadienis, balandžio 14 d., rytas

Ludwig van Beethoven

Triplo concerto in do maggiore per pianoforte, violino, violoncello e orchestra, op. 56

Beaux Arts Trio

Gewandhausorchester Leipzig – Kurt Masur Spirto Gentil 31, (Philips) Universal

Viešpaties Angelas

Rytmetinė

■ ASAMBLĖJA

Davide Properi. Na štai, pasiekėme šio mūsų susitikimo pabaigą, kuris neabejotinai buvo labai stiprus mūsų šių metų kelionės momentas. Per visą tai, ko iš mūsų pareikalavo, kaip sakėme nuo pat pradžių, aukos prasme – nes daugeliu atveju atvykimas tikrai buvo nelengvas – galėjome patirti tai, kas yra daugiau nei mes patys. Tai buvo matyti visiems, o vakar tai girdėjome ir kardinolo Farrell žodžiuose. Ir per vakarienę dar kartą pabrėžė, kad buvo labai nustebeęs ir apstulbęs pamatęs čia susirinkusius dvidešimt tūkstančių žmonių ir dar tuos, kurie sekė rekolekcijas iš namų ar kitų vietų. Jis sakė, kad jį labai paveikė tai, kad susirinkome čia dvidešimt tūkstančių Rekolekcijoms tokiu būdu, su tylos momentais, atidžiai klausydamiesi, dalyvaudami taip, kad akivaizdu, jog šis gestas nepriklauso vien nuo to, kas yra sakoma – kad ir kaip tai būtų svarbu, žinoma – bet nuo kiekvieno iš mūsų indėlio.

Tai pirmas dalykas, kuris grįžtant į namus pripildo širdis džiaugsmo ir tikrumo.

Pradėkime šią asamblėją, kun. Giovanni.

Monsinjoras Giovanni Paccosi. Gavome daug klausimų. Kai kurie iš mūsų perskaitė juos visus, atrinkdami dažniausiai pasitaikančius ir reprezentatyviausius.

„Kalbant apie troškimą, gal galėtum giliau panagrinėti skirtumą tarp buvimo „svajone“ ar „ženklų“? Maži kasdieniai troškimai tikrai yra pagalba atpažinti vienintelį mus apibūrinantį giluminį troškimą? Man atrodo, kad šie dalykai prieštarauja vienas kitam.“

Paccosi. Man ateina į galvą vienas labai gražus puslapis iš kun. Giussani pokalbio su vidurinių mokyklų mokiniais. Tame pokalbyje dalyvavau ir aš su didele grupe Judėjimo mokinių iš Florencijos dešimtajame dešimtmetyje. Pokalbis buvo išspausdintas pavadinimu «Oltre il muro dei sogni» [Už svajonių sienos] knygoje *Realtà e giovinezza. La sfida*. [Tikrovė ir jaunystė. Iššūkis].¹⁴⁰ Giussani lygina svajonę ir tikrą troškimą, vedantį link laukimo. Išskiria troškimą kaip didesnio išsipildymo laukimą žodžiu „idealas“. Neskaitysiu kun. Giussani žodžių, bet kviečiu jus iš naujo juos perskaityti, nes manau, kad tai labai padėtų.

Pirmosios mano parengtos paskaitos tekste, kur citavau trumpą ištrauką iš Dantės, lyginau tai, kaip Dantė ir Petrarka supranta troškimą. Vakar būtų buvę per ilgai jums apie tai kalbėti, bet šįryt noriu kai ką pasakyti, nes man atrodo, kad padėtų suprasti, kaip krikščioniška viltis persimainė į vien į žmogaus gebėjimus sudėtą viltį.

Enciklikoje *Spe salvi* Benediktas XVI kalba apie viltį dėl pažangos, kurioje visi galime atpažinti save, nes dėl jos laukiame naujo mobiliojo telefono modelio, naujausios kartos terminalo, tarsi tai turėti būtų daugiausia, ko galime trokšti. Tarp kitko, pavyzdžiui, man šypsena kelia kaip automobilių reklama ypatingai akcentuoja tai, kad jie yra prijungti prie tinklo. Viskas gerai, bet automobilis pirmiausia turi turėti gerą variklį, gerai važiuoti, naudoti nedaug kuro! O šiandien pažanga matuojama tuo, kad yra prijungtas prie tinklo! Benediktas XVI kalba apie pažangą, kuri, jei skirta gėriui, tampa pagalba visiems. Tačiau po to pasako labai gražų dalyką: „sumuojamoji pažanga galima tik materialinėje srityje“, techninėje ir mokslinėje, dėl kurios kiekvienas pradeda nuo ten, ką buvo pasiekęs pirmesnis už jį. Tai sakė jau ir viduramžių žmonės: „Mes esam nykštukai ant milžinų pečių, todėl matome toliau“.¹⁴¹ Tačiau

¹⁴⁰ L. Giussani, *Realtà e giovinezza...*, op. cit., pp. 57-70.

¹⁴¹ Plg. Bernardo di Chartres (XII a.) in Giovanni di Salisbury, *Metalogicon*, III, 4.

asmens, asmens laisvės pažanga taip nevyksta: „Tačiau moralinės sąmonės ir moralinių sprendimų srityje toks sumuojamumas neįmanomas vien dėl to, kad žmogaus laisvė visada yra nauja bei vis iš naujo turi priimti sprendimus“¹⁴², tai yra, kiekvienas turi visada pradėti vėl nuo pradžių.

Iliuzija sudėti viltį į tai, ką pagamina mūsų rankos, kas išties yra svajonės, prasideda jau Viduramžių pabaigoje. Knygoje *Kodėl Bažnyčia* Giussani lygina Dantę ir Petrarką, kad padėtų suprasti, kaip keičiasi būdas suvokti santykį su Dievu būtent troškimo klausimu. Kai dar buvau Peru ir dėščiau universitete, bandžiau lyginti kai kuriuos tekstus. Pavyzdžiui, po ištraukos apie „paprastutę sielą“, kurią skaičiau jums vakar, *Convivio* sako: „Aukščiausias kiekvieno daikto troškimas, iš pradžių prigimties duotas, yra grįžti į savo pradžią“¹⁴³, tai yra, mes esame sukurti troškime grįžti pas Dievą, nes Jis mus sukūrė, mus sukūrė Sau. Ir kaip piligrimas – šis pavyzdys labai gražus – einantis niekad iki tol nežygiuotu keliu, kiekvieną iš toli matomą namą matydamas tikisi, kad tai piligrimų nakvynės namas – albergas; o kai iki jo ateina ir supranta, kad taip nėra, tuomet žiūri į kitą namą ir tikisi, kad tas yra albergas. Ir taip nuo namo prie namo išties pasiekia albergą. Taip ir mūsų siela: vos tik įžengia į naują ir niekad iki tol neišbandytą gyvenimo kelią, kelia akis į viršų ir nori pasiekti savo aukščiausiąjį gėrį, tai yra Dievą. Bet mano, kad kiekvienas matomas dalykas yra tas gėris, kurio ji ieško. O kadangi jos pirminis pažinimas yra netobulas – nes neturi patirties ir nebuvo išugdyta – maži gėriai jai atrodo didžiuliai ir ima jų trokšti. Taip matome vaikus be galo trokstančius obuolio. Vėliau, trokstančius paukštuko. O dar vėliau, trokstančius gražaus drabužio. O vėliau arklio – šiandien sakytume motociklo ar mašinos. O vėliau – moters. Tuomet nedidelio turto. O tada didesnio. Ir dar didesnio. Ir visa tai dėl to, kad nė viename iš šių dalykų neranda to, ko ieško. Ir mano, kad ras eidamas toliau. Nes galima matyti – sako Dantė – kad kiekvienas mūsų trokštamas dalykas yra priekyje kito. Ir vartoja piramidės įvaizdį, kuriame tarpiniai gėriai veda į pamatą, tai yra Dievą. Pirmasis mažiausiasis gėris yra tarsi piramidės viršutinis taškas, o kadangi jis prieš pat mus, mes

¹⁴² Benediktas XVI, Enciklika *Spe salvi*, nr. 24.

¹⁴³ Dante Alighieri, *Convivio*, IV, XII.

viso kitko nematome. Tuomet pereiname prie didesnio, prie dar didesnio, prie dar didesnio ir prie dar didesnio, kol suvokiame, kad galutinis trokštamas dalykas yra Dievas, kuris yra visų kitų trokštamų dalykų pamatas. Taigi kai nuo viršutinio taško einama link pamato, kiekvienas trokštamas dalykas atrodo vis didesnis. Tai dėl šios priežasties einant per gyvenimą troškimai yra vis didesni, vienas po kito. Kaip tai gražu!

Kaip ir Dantė, kun. Giussani sako, kad troškimų nereikia sumažinti, nereikia slėpti. Reikia suvokti, kad jie yra ženklai, nurodantys į vienintelį didį gerį, dėl kurio mes esame sukurti, tai yra Dievą. Ir čia yra didingumas. Man tai atėjo į galvą klausiant Anas dainos – niekada nebuvo anksčiau to pastebėjęs: apaštalai valtyje žvejojo, bet nieko nebuvo pagavę, o ant kranto – Jėzus. Ir Jėzus yra tai, kas pripildo jų širdis. Jų viltis yra ten, ant kranto, Jis. Taip ir mes esame jūros viduryje, bet mūsų viltis yra ši Esatis priešais mūsų akis: tai nepanaikina kelio, kurį reikia nueiti, bet tai yra šventė, nes tai mūsų patirtyje. Tarp kitko, pats būdas, kaip dainavome, buvo šventė. Tai buvo Esaties atpažinimo tarp mūsų šventė.

Dantė vis dar suvokia troškimą krikščioniškuoju būdu, kaip ženklą. O Petrarka jau yra „išsiskaidymo“ proceso pradžioje, pakeitusio Vakarų istorijos kryptį. Jis troškimą suvokia kaip kažką, kas jį atitolina nuo Dievo. Petrarka išgyvena „disociaciją“ meilėje Laurai, jaučia ją kaip kažką, kas visiškai jį įkalina, kaip radikalią alternatyvą tiesos, Dievo ieškojimui. Laura jam parodo atstumą tarp tiesos, kurią teoriškai pripažįsta, ir aistros, kuri jį traukia tolyn nuo jos.

Yra vienas sonetas, kurį pakartosiu savais žodžiais: jei meilė nėra tai, ką jaučiu, tai kas tai yra? Bet jei tai meilė, jei ta meilė geras dalykas, kodėl poveikis yra blogas, mirtinas? O jei tai blogas dalykas, kaltybė, kodėl meilės kančios tokios saldžios? Jei aš degu šiuo noru, kodėl tuomet paskui tenka verkti ir skųstis? O jei tai man blogis, kodėl tuomet skundžiuosi ją prarasdamas? „O gyvoji mirtie, o žavusis blogi, / kaip gali tiek daug manyje, jei aš to neleidžiu?“ Žavusis blogis! Kaip gali blogis būti žavus? Būtent čia ir yra apgaulė, tai yra galvoti, kad mano planas yra didesnis nei gėrio ir blogio objektyvumas. Ir toliau sako: jei aš seku blogiu, kodėl paskui skundžiuosi? Jei jaučiuosi kaip menkoje valtelėje viduryje jūros, iš visų pusių blaškomas vėjų ir jos nevaldau; jei kiekvienas žinojimas pasirodo esąs

klaidingas, aš nebežinau, ko noriu. Ir drebu vasaros vidury – pagalvokite, koks neįtikėtinas dalykas: drebu vasarą – ir degu žiemą.¹⁴⁴

Visiškas prieštaravimas tarp to, ką jis mano, kad užpildo jo širdies troškimą, ir to, kas išties jį užpildo. Tam tikru metu Petrarka pasako neįtikėtiną dalyką: aš godus tiesos, bet kadangi sunku ją rasti ir aš negebu gerai jos ieškoti, dažnai, pasitikėdamas pats savimi, kad nesuklysciau, prisirišu prie abejonės, padėdamas ją į tiesos vietą. Tačiau pastebiu, kad taip pamažėle, tapau akademiškas (tai yra, intelektualas) ir po daugelio kitų prisijungiau ir aš prie tos kuklios minios tų, kurie nieko nežino, nes nieko užtikrinto neturi ir viskuo abejoja. Abejoju viskuo – sako – išskyrus tuos dalykus, kuriais žinau, kad būtų šventvagiška abejoti.¹⁴⁵

Petrarka trokštų netrokšti, kad nesijaustų įkalintas klaidos. Jame pirmą kartą vakarų kultūroje matosi atstumas tarp „dvasinio“ gėrio, aukštesnio, tačiau tolimo, ir „žemiškų“ gėrybių, kurios dirbtinės, tačiau patrauklesnės.

Štai, man atrodo, kad mes dažnai taip išgyvename santykį su tikėjimu, tad neabejoju Dievu, nes, šiek tiek moralistiškai, negalima abejoti Dievu. Iš tiesų, abejoji ir Juo, jei sumenkini jį iki abstraktaus, nuo tavo gyvenimo atsieto įvaizdžio.

Mario Luzi vienoje konferencijoje Florencijoje sakė: „Vienas iš aspektų, dėl kurių Dantė yra išskirtinis, [...] yra būtent šis: kad pavyzdinis personažas, kuris *Komedijoje* vadinasi Dantė, yra paremtas konkrečiu žmogumi, kuris gyvenime, egzistencijoje, istorijoje yra vardu Dantė. Galėtume sakyti, kad kūryba ir išpažintis sutampa tiesiog nuostabiai“. Tai „stebuklingas personažo ir autoriaus sutapimas“.¹⁴⁶

¹⁴⁴ «S'amor non è, che dunque è quel ch'io sento? / Ma s'egli è amor, perdio, che cosa et quale? / Se bona, onde l'effecto aspro mortale? / Se ria, onde sí dolce ogni tormento? // S'a mia voglia ardo, onde 'l pianto e lamento? / S'a mal mio grado, il lamentar che vale? / O viva morte, o dilectoso male, / come puoi tanto in me, s'io no 'l consento? // Et s'io 'l consento, a gran torto mi doglio. / Fra sí contrari vènti in frate barca/ mi trovo in alto mar senza governo, // sí lieve di saver, d'error sí carca / ch'i' medesmo non so quel ch'io mi voglio, / et tremo a mezza state, ardendo il verno» (Petrarca, *Sonetto CXXXII*).

¹⁴⁵ «[Sono] della verità avidissimo; e perché trovarla è difficile, e nel cercarla io son poco destro, soventi volte non fidandomi di me stesso fuggo l'errore, e m'apprendo al dubbio tenendolo in luogo del vero. Così a poco a poco son divenuto accademico, e dopo tanti e tanti altri ultimo giunsi della più umile schiera nulla sapendo, nulla tenendo siccome certo, e dubitando di tutto, da quelle cose in fuori delle quali so che il dubitare è sacrilegio» (Petrarca, *Seniles*, V, 6).

¹⁴⁶ M. Luzi, *Cantami qualcosa pari alla vita* [Pagiedok man ką nors tolygų gyvenimui], Nuova

O Petrarka pradeda perkelti literatūrą į svajonių pasaulį, kuris tikrovėje neegzistuoja ir tai daro remdamasis tokiu mąstymu: kadangi tikrovėje dėl nieko nesu tikras, bent jau susikursiu idealų pasaulį, kur dalykai vyksta taip, kaip man patiktų, kad jie vyktų. O Luzi komentavo: „Reikia pripažinti, kad Europos literatūra [galėtume sakyti, pasaulinė] remiasi daug labiau Petrarka nei bet kuriuo kitu autoriumi.“¹⁴⁷ Dantė pasekėjų neturėjo, iki Elioto, Ungaretti ir paties Luzi. Jiems taip pat, kaip ir Dantei, literatūra nėra būdas pabėgti nuo tikrovės į svajonių pasaulį, bet atrasti tikrovės prasmę, tad eiti iki pat galo, iki troškimo kelio pabaigos.

Yra toks Ungaretti eilėraštis, kurį man atmintinai liepė išmokti Dado Peluso, kur sakoma: „Poezija [man] – tai pasaulis, žmonija, mūsų gyvenimas, pražydes žodyje, skaidrus svaiginančio kvapsnio stebuklas. Kai šioje savo tyloje randu išieškotą žodį, jis mano gyvenime yra tarsi bedugnė“¹⁴⁸, kas man reiškia: noriu suprasti tikrovės prasmę ir kiekvienas žodis, kurį pasakau, nėra garsas vėjyje, bet išreiškia troškimą pasiekti esmę, tiesą, gėrį, link kurio mane šaukia kiekvienas troškimas.

Taigi, mes turime tą malonę būti šioje pozicijoje, nes mūsų inkaras užmestas į Amžinybės krantą, nes Amžinybė atėjo į mūsų tarpą. Todėl nebereikia svajoti, pakanka būti tikrovėje laukiant išsipildymo, kurį Kitas mums gali duoti.

Prosperi. Noriu pabrėžti tai, ką tik ką pasakė kun. Giovanni. Nes mes esame vaikai, kultūriškai vaikai amžius trukusios istorijos, kuri iš pašaknų pakeitė mentalitetą ir žmogaus santykį su tikrove. Tad gerai suprantame, kodėl mums taip reikia ugdymo. Bendruomenės mokykloje kun. Giussani klausia: kas yra ženklas? „Ženklas yra tikrovė, kurios prasmė glūdi kitoje tikrovėje, jis yra patiriama tikrovė, kuri įgyja savo prasmę, vesdama kitos tikrovės link.“¹⁴⁹ Todėl santykis su ženklų yra svarbus, taip pat prisirišimas prie ženklo kaip ženklo, kad apimtume visumą, tai reiškia, visą tikrovę, įskaitant tą, kurios nesimato. Žavu tai, kad būtent santykyje su tikrove kaip ženklų išryškėja

---

Compagnia Editrice, Forlì 1996, pp. 52-53.

¹⁴⁷ *Ten pat*, p. 54-55.

¹⁴⁸ G. Ungaretti, *Commiato*, Locvizza, 2 ottobre 1916.

¹⁴⁹ L. Giussani, *Religinis jausmas*, op. cit., p. 155.

visa žmogaus esmė. Žmogus iš tiesų įsitraukia ne tik prisirišdamas prie daiktų dėl emocijų, kurias jie mums sukelia; žmogus visiškai įsitraukia į ženklą aiškinimą, t. y., kelionę, į kurią leidžiasi, kad eitų ženklą nurodyta kryptimi. Štai kodėl ženklas tampa toks svarbus, toks kelionės palydovas, toks lemtingas žmogaus gyvenimui; jis neišsibaigia pats savaime, bet tampa man duotu keliu, kad tai, kas kitu atveju liktų neįminta paslaptimi, galėtų man atsiskleisti.

Ženklas tampa svajone, kai jame nebelieka santykio su tuo, kas jį padaro ženklu, kas nustato jo vertę. Kodėl galime sakyti, kad jis sumenksta iki svajonės? Nes nėra įgyvendinamas; nes neišvengiamai nuvilia, nes tikrovė yra daugiau nei tai, ką matome.

„Kaip turėti vilties situacijose, kai blogis ir skausmas dėl neišvengiamų aplinkybių, regis, ima viršų? Kaip išlikti stipriam viltimi, kai blogio padariniai turi ilgalaikių pasekmių? Ir dar: „viltis nenuvilia“: kaip tai įmanoma skausmo, mirties, šių tragiškų gyvenimo aplinkybių, karo, visos šios raketų bangos, darančios padėtį pasaulyje dar labiau dramatišką, akivaizdoje?“

Gyvenime viskas nukreipia į kitą ir kartu niekas iki galo nepatenkina išsipildymo troškimo. Kuo daugiau tai patiriu, tuo labiau liūdesys ar atvykimo uosto ilgesys ima dominuoti prieš džiaugsmą. Tai savotiškai graudi viltis. Ką iš tikrųjų reiškia džiaugtis?“

Prosperi. Tiesa, kad kartais atrodo, jog blogis ir skausmas ima viršų, ypač kai esame į juos panirę ir nesimato išeities, tai yra, kai nepasiteisina viltys, į kurias buvome sudėję visus savo žmogiškus lūkesčius, kai visa tai, į ką įprastai remiamės, regis, dūžta. Kodėl blogis ir skausmas? Išties tai dvi susijusios, bet skirtingos dimensijos, nes yra patiriamas blogis, neteisybė, susijusi su skausmo patirtimi, beprasmybe, bet yra ir blogis, kurį mes padarome, blogis, kuris mus slegia. Taigi kaip sakėme pirmąjį vakarą, jei yra tam tikra prasme tragiškas mūsų laikų aspektas, tai jis yra būtent negebėjimas pažvelgti ir priimti savo nuodėmingumo. Didžiausia mūsų epochos blogybė yra ne tiek fizinių ligų skausmas. Tiesą sakant, kad ir kokios sunkios, kad ir kaip mus įtraukia į nenusakomus vargus, kiek daug turime liudijimų, net herojiškų, apie žmones, kurie susiduria su fizinės ligos

skausmu! Tikrasis šiandienos blogis visų pirma yra gyvenimo blogis. Juk fiziniėje kančioje, net ir sunkiausio išbandymo skausme, iškart pajuntamas poreikis būti išgelbėtam, poreikis, kad kitas ateitų ir mane išgelbėtų, poreikis, kad kas nors priimtų mano auką.

Bet kai prarandama ši viltis, kai mumyse ima dominuoti jausmas, kad dalykai nebegali pasikeisti – kad pažadėtoji laimė prarasta jau visiems laikams ir kelio atgal nebėra – kai galiausiai susigūžiame, nes jaučiamės klystantys, nes galvojame, kad niekas išties negali ateiti manęs išgelbėti, kaip įmanoma džiaugtis? Mes išmokome, kad džiaugsmas – taip visada mums sakydavo kun. Giussani – yra jausmas, kuris kyla tada, kai esi įsitvirtinęs tame, kas lieka, kai visa kita praeina. Kai visa kita praeina. Matome praeinančius dalykus, matome praeinančius save pačius, nes senstame, atsiranda skausmų, atsiranda sunkumų, nenumatytų dalykų, kurie ne visada yra teigiami, dėl kurių kartais pakliūvame į bėdą, tad gyvenimas, buvęs pilnas pažadų, staiga pasirodo einantis nesėkmių, pralaimėjimo ir žlugimo link.

Kai visa tai nutinka, pirmiausia esame gundomi nukreipti žvilgsnį nuo to, kas yra. Kad ir koks trapus, tai draugijos To, kuris tave myli ir tau sako „Esu su tavim, vis dar ir visuomet esu su tavimi. Vis dar gali pradėti iš naujo, tavo likimas geras“, ženklas. O mes sukoncentruojame žvilgsnį į skeptišką klausimą: „Kaip gali baigtis gerai?“ Mums atrodo visiška tragedija, nes nieko nebeturime savo rankose, žlugo visos mūsų susikurtos viltys, kad mėginsime vis tiek eiti pirmyn. Tačiau kai visos viltys žlunga, būtent tuo metu gali kilti tikroji viltis, tuo atveju ir tada, jei mumyse yra gyva vilties versmė – tikėjimas. Kai tikėjimas yra kaip vilties versmė, tuomet viltis iškyla, viltis prisikelia. Ne kaip ore pakibęs įvaizdis „Viskas bus gerai!“, toks užrašas – visi juk prisimename – būdavo užrašytas ant langų karantino metu. Kodėl viskas turėtų būti gerai? Ar tai optimizmas, savęs padrašinimas, viltis? Ne, viltis yra kas kita: tam tikra prasme tai būtent priešinga optimizmui. Optimizmas yra tuomet, kai pasitikėjimą sudedame į ateitį, kuri vis dar priklauso nuo mūsų: „Bus sunku, bet mums pavyks“; arba į fatalizmą, nesusijusį su mums kylančiais iššūkiais. Bet nėra laukimo to Tu, kuris gali išgelbėti mano gyvenimą, dovanodamas man gėrį, kurį jaučiuosi praradęs. O viltis reiškia pasitikėjimą tuo, kas tau duota dabar, nes gali pasikliauti, kad Tas, kuris

tau tai duoda, paslaptinai išpildys pažadą pagal matą, kuris nepriklauso nuo tavęs, duodamas tau daug daugiau, nei turėjai. Nes toks yra pažadas, įvykdomas pagal kitokį matą: šimteriopai nei tai, ką manei praradęs!

Pamenu, kai mirė mano tėtis. Buvau mažas, man buvo šešeri. Mes buvome du broliai, mano mama buvo kilusi iš už Milano. Ji buvo gimusi ir augusi Pavijos apylinkėse už Po upės. Mano tėvas buvo toskanietis ir Milane mes praktiškai nieko nepažinojome. Bet aš niekada nebuvau pajutęs gyvenimo kaip neigiamo, dabar žvelgdamas atgal galiu tai pasakyti. Daug sužeidimų tempiausi per visą gyvenimą, bet niekuomet nejaučiau savo egzistencijos kaip neigiamo dalyko, nes turėjau savo motiną, kuriai tikrovė yra teigiama, o tai, kas daro tikrovę teigiama, yra tikėjimas. Po mano tėvo mirties ji turėjo eiti dirbti. Rado darbą mokykloje, tai buvo pirmoji mokykla, įkurta judėjimo suaugusiųjų Milane, pavadinimu la Zolla. To dėka mes sutikome judėjimą. Šiandien tikrai nebūčiau čia, be tokios įvykių sekos. Ar galiu pasakyti, kad mano tėvo mirtis buvo geras dalykas? Ne, aš vis dar nešiojuosi tą žaizdą. Kaip dainavome pradžioje, net Dievas kentėjo. Bet galiu pasakyti, kad tai buvo dėl džiaugsmo, dėl gavimo šimteriopai, dėl kažko, ko negalėjau nė įsivaizduoti.

Mūsų prašoma priimti šias lažybas. Tai nėra aklas statymas, tai statymas už tai, kas mums duota. Statyk už tai, kas tau duota.

Paccosi. Noriu pridurti vieną dalyką, nes antrame klausime, man regis, yra šiek tiek apgaulės: „Kuo daugiau tai patiriu [kad viskas nukreipia į kitą], tuo labiau liūdesys ar atvykimo uosto ilgesys ima dominuoti prieš džiaugsmą. Tai savotiškai gaudi viltis.“ Aš apsukčiau šį sakinį ir sakytčiau, kad tai savotiškas graudulys, pilnas vilties, džiaugsmingas. Nes kaip galima nematyti, kad yra ribotumų, kad dalykai yra trapūs? Tačiau tai, kad tame yra pažadas, kaip sakėme mūsų kelionės pradžioje, išpaustas mūsų būties matricoje, tai pripildo džiaugsmo, džiaugsmo, nes pažadas yra.

Pagalvokite apie Abraomą, mūsų tikėjimo tėvą. Savaiame suprantama, kad kai lipo į kalną su Izaoku nebuvo patenkintas, bet buvo pilnas vilties. „Turime malkų, peilį, ugnies deginamajai aukai, o kur auka?“, jo klausia sūnus. Abraomas atsako: „Dievas parūpins“, nes jau nieko savo nebeturi. Ir kaip jį turėjo pripildyti džiaugsmo supra-

timas, kad Dievas nenorėjo tos aukos, kurią daugelis tų laikų kultūroje, deja, praktikavo.

Todėl ir mūsų gyvenime yra gaudumo, bet jis džiaugsmingas, nes yra Esatis, kaip sakė Davide. Papasakosiu vieną įvykį, kuris man yra labai įstrigęs nuo tada, kai nutiko. Parapijoje, į kurią nuvykau būdamas jaunas kunigas – man buvo 30 metų – buvo viena pora, jie atrodė kaip jauni sužadėtiniai, nors jiems buvo apie keturiasdešimt metų. Jie visada vaikščiodavo kartu, kartu važinėdavo dviračiais. Ir vieną dieną važiuojantį dviračiu vyrą partrenkė mašina ir jis mirė. Tai buvo baisi tragedija, tikrai. Po keleto mėnesių žmona atėjo pas mane ir sako: „Klausykit, kunige Giovanni, yra vienas dalykas, kurį noriu pasakyti ir niekam negaliu pasakyti, galbūt jūs suprasit.“ Ir sako man: „Iš tiesų aš dėkoju Dievui, kad paėmė mano vyrą. Suprantat, ką noriu pasakyti, jūs žinot, kad meilė jam man buvo viskas. Bet kol buvo mano vyras, aš jam patikėdavau visas atsakomybes savo gyvenime, jis viskuo rūpinosi. Aš už nieką neprišėmiau atsakomybės, gyvenau svajonių pasaulyje. O nuo tada, kai jis mirė, aš turiu prisiimti atsakomybę už save, už savo šeimą, už dalykus, ir suprantu, kad tai subrandino mane kaip asmenį.“ Ir pridūrė: „Tik jums tą sakau, gerai.“ Būtent taip ir yra. Žinoma, negalima apibendrinti, visgi, kad suprastume, kad galima taip gyventi, pakanka pažvelgti į veidus tų, kurie tikėjime išgyvena skausmingas situacijas. Išgyvendami jas tikėjime, tampa vilties ženklų visiems.

Taigi, jei esame tame gaudulyje, galbūt turėtume savęs paklausti: prie ko aš išties prisirišęs?

„Ką reiškia ugdytis vilčiai?“

Paccosi. Visų šių trijų dienų siekis ir buvo duoti nuorodų, kaip reikia ugdytis vilčiai, sekant kun. Giussani. Pirmąjį vakarą matėme, kad pradžia yra rimtai priimti mus sudarantį troškimą, tą „nenumaldomą siekį realizuoti save“, save pačius, sako kun. Giussani tame tekste, kuris per šias dienas pasidarė populiarus, nors jau seniai yra išspausdintas knygoje *Porta la speranza* [Nešk viltį]. Bet mes taip lengvai išsisukame nuo to mus sudarančio troškimo sutapatindami

jį, kaip sakydavo kun. Giussani, su „audringiausiais instinktais“, leidamiesi į „patogių išvedžiojimų banalumą“ arba per stoicizmą.

Vakar ryto paskaita mums parodė, kad mūsų gyvenime įvyko stipresnis susitikimas su Tuo, kuris yra malonė, padaranti įmanomą viltį nebe žmogišku, tokiu trapiu, būdu, bet statant ją ant uolos, prisitvirtinus prie Jo buvimo inkaro. Taigi ugdytis vilčiai reiškia žiūrėti į Kristų. Nėra kito kelio augti viltyje.

Per popietės paskaitą klausėme, kaip viltis tampa gyvenimo auginiu, tai yra, tuo pasitikėjimu, kuriuo žmogus viską išgyvena. Per neturto perėjimą. Tačiau neturtas ne kaip atsisakymas, bet kaip atradimas, kad dalykai yra ženklas, kad viskas yra ženklas ir todėl yra šventas. Tam tikru metu, kai vakar aiškinau, kaip žmonijos istorijoje idėja apie *šventumą* atsirado būtent iš troškimo matyti kiekvieną materialų dalyką, net ir mažiausią, kaip santykį su Slėpiniu, sakiau ir pakartosiu: pagalvokite, ką reiškia žiūrėti į kiekvieną dalyką, kiekvieną žmogų, atpažįstant jį kaip *šventą*, tai yra kaip tarpininką santykiyje su Kristumi. Tai viską keičia! Tuomet taip, žmogus gali gyventi tuo pasitikėjimu, kuris yra atsidavimas, tuo visko kaip dovanos suvokimu, pakibęs ant begalinės malonės iš Dievo, kuris mums ją dovanoja šią akimirką, ir nebesant vergu, bet laisvu.

Taigi atsakymas į šį klausimą – ką reiškia ugdytis vilčiai? – yra išgyventi mūsų priklausymą Kristui šioje mus pasiekusioje istorijoje. Pažadas yra galėti gyventi tuo pasitikėjimu, kuris kiekvieną aplinkybę padaro lengvą, tačiau kuris, kaip baigdami sakėme vakar, įkvepia mums troškimą visiems apie tai pasakyti: šventė tampa misija.

„Mums buvo sakyta neapleisti nė vieno tikrovės aspekto (darbo, emocinių ryšių, draugų) ir tuo pat metu būti neturtingiems. Bet tad koks yra teisingas santykis, kurį turėtume turėti su dalykais? Kokią vietą užima darbas, emociniai ryšiai, draugai ir taip toliau?“

Prosperi. Pratešiu nuo to, ką tik ką pasakė kun. Giovanni. Tikrasis neturto iššūkis bent man yra kovoti su nenumaldoma pagunda savintis save patį. Nes dalykų savinimasis, prisirišimas prie dalykų pats savaime, noras kaupti gėrybes, yra iš esmės atspindys noro valdyti patį save, kontroliuoti patį save. Problema nėra vien materia-

lūs dalykai, jie yra tik vienas aspektas, bet man tai nėra labiausiai įkalinantis aspektas. Labiau mus supančiojantis aspektas yra mūsų planai, jausmas apie tai, kas teisinga ar klaidinga, tai yra būdas, kuriuo pašaliname Dievą iš savo gyvenimo, iš mūsų realaus, konkretaus gyvenimo, dovanodami jam daugų daugiausia keletą religinio įkvėpimo momentų.

Tuomet galima suprasti, koks yra – kitas labai dažnai pasitaikęs klausimas – ryšys tarp pasitikėjimo ir aukos, kuris kun. Giovanni paskaitoje buvo susijęs su ugdymosi vilčiai tema. Nes gyventi neturtu savęs pačių savinimosi atžvilgiu reikia pasitikėti kitu savime, sudėti pasitikėjimą į kitą. Žinoma, Kitu iš didžiosios raidės, tačiau per tai, kad jis tampa mano gyvenimo palydovu, realiu buvimu, o ne mintimi, nes vieni mes neįveiksime šios autonomijos pagundos.

Žinoma, tai reiškia, kad reikia aukos. Tačiau gerai žinome, kad tai yra auka ne tiek dėl to, kad iš mūsų reikalaujama ko nors atsakyti, bet dėl to, kad matome iš to naudą, kaip sakėme vakar: kad viskas būtų pripažinta šventa, kadangi yra santykiyje su Kristumi. Tą naudą matome išgyvendinančią ar jau įgyvendintą drauguose tarp mūsų, kurie gyvena trokštamą gyvenimo lygį, kurie gyvena dėl idealo, dėl kurių galime suprasti, kad idealas yra konkretus dalykas. Iš ko galime suprasti, kad tai konkretus dalykas? Kas yra toji nauda? Kas yra tas mums pažadėtas šimteriopas atlygis, kurį mums pažada Jėzus? Laisvė, laisvė! Galima tikrai mylėti – neapleidžiant nė vieno tikrovės aspekto, kaip buvo sakoma klausime – vyrą, žmoną, vaikus, darbą, savo mėgstamus dalykus, dalykus, kuriuos labiausiai jaučiame kaip savus. Laisvai. Deja, dažnai pajuntame, kad ir emociniai ryšiai, svarbiausios draugystės pakitus aplinkybėms tampa narvu, tai yra, atitraukia, uždaro, nebeleidžia matyti platybės, kuri dovanota per istoriją, į kurią tave įtraukė Kitas. Tuo tarpu preferencija, tikroji preferencijos vertė yra ta, kad ji atveria tave visumai, išmoko mylėti viską, per konkretų dalyką susipažinti su viskuo taip, kaip pats negalėtum. Priešingu atveju preferencija būtų neteisybė, neteisybė kitų atžvilgiu, bet visų pirma neteisybė tau pačiam, nes pamažu įkalintų.

„Norėčiau paprašyti pagilinti mintį apie priklausymą vienybei su tais, kuriuose atpažinti Kristaus buvimą. Ką reiškia egzistenciškai priklausyti „vienybei su jais“, o ne jiems? Paskaitos pabaigoje sakei, kad

„mūsų vienybė yra gražiausia ir didžiausia šios vilties forma“. Kodėl yra gražiausia ir didžiausia? Pasakei šitą po to, kai papasakojai apie kun. Paolo Bargigia, kun. Bellandi ir kun. Paolo Milloschi. Kaip tavo patirtyje atsiskleidė, kad vienybė tarp jūsų buvo didžiausia ir gražiausia krikščioniškosios vilties forma?“

Paccosi. Pradėsiu nuo šio paskutinio dalyko, kuris labiau tiesiogiai su manimi susijęs. Turėjau ypatingą malonę: net pašaukimą, kuris buvo labai asmenišką, iškart išgyvenau kartu su savo brangiaisiais draugais. Tikrai pašaukimas buvo visiškai asmenišką. Aš net nieko apie jį nebuvau sakęs draugams. Kai pirmą kartą nuėjau susitikti su kun. Pierfrancesco, nes jam buvau paminėjęs kažką apie tai, kad norėjau ištirti savo pašaukimą, radau ten Bargigia – kuris tuo metu dar nebuvo kun. Paolo – ir jo paklausiau: „O tu čia ką veiki?“. O jis: „O tu čia ką veiki?“. Kai Paolo, Andrea ir aš susitikome kun. Giussani, po vidurinės mokyklos, mums buvo 19 metų, neilgai prieš stojant į seminariją, mums pasakė labai atvirai: „Seminarijoje nedarykite CL dalykų. Sekite tuo, kas jums bus pasiūlyta“ dar ir dėl to, kad buvo ramus, kad tai buvo išties graži, intensyvi aplinka. Seminarijos rektorius buvo kun. Gualtiero Bassetti, o Florencijos vyskupas buvo kardinolas Giovanni Benelli, abu išskirtinės asmenybės. Kun. Giussani mums pasakė: „Jūs sekite tuo, kas bus jums pasiūlyta. Gyvenkite tarpusavio vienybėje ir kaip atramą turėkite šiuos žmones“. Ir net pasakė vardus: Cristiana Maraviglia, kuri tuo metu dirbo su Judėjimo moksleiviais Florencijoje, Lele Tiscar, kuris buvo atsakingas už universiteto studentus, ir kun. Silvano Seghi, judėjimo atsakingąjį. Mes taip ir darėme, kaip jis buvo mums sakęs. Ir išgyvenome labai intensyvią judėjimo patirtį, nors nedalyvavome jokiam judėjimo renginyje. Likimo ironija, kad judėjimo būstinė buvo būtent seminarijos viduje. Prisimenu, kad vieną dieną žiūrėjau pro langą, o gatvėje buvo universiteto studentai – visi mano draugai, su kuriais kartu buvome buvę Judėjimo moksleiviais – jie išėjo iš būstinės veikti daugybės dalykų. O mes buvome seminarijos viduje. Aš net šiek tiek susijaudinau pagalvojęs, kaip būtų buvę gerai būti ten su jais, bet ne gailėdamasis, o galvodamas, kad būti seminarijoje buvo būdas, kuriuo mes statėme tą patį dalyką. Taip tarp mūsų augo

suvokimas, kad mūsų vienybės tikslas yra priminti vienas kitam paklusnumą, paklusti Kristui šioje istorijoje.

Vieną kartą, kai jau daug laiko buvome kunigais, turėjom Florencijos kunigų stovyklą. Buvo atvažiuavęs ir kun. Ciccio Ventorino, kuris tuo metu rūpinosi Florencijos ir Toskanos bendruomene. Stovyklos pabaigoje jis sako: „Jūs nesuvokiate, bet išgyvenate ypatingą dorybę – paklusnumo dorybę. Jūs visada pasirenę paklusti vieni kitiems.“ Man šitas dalykas paliko įspūdį. Bet po to pagalvojau ir tariau sau: tai tikrai tiesa, mes paklūstame vieni kitiems. Kodėl? Ne todėl paklūstame kažkuriam, nes jis yra viršininkas. Paklūstame tam, ką jis liudija, taigi paklūstame Jėzui. Bet kad paklustume Jėzui mums reikia šitos konkrečios draugijos, kuri yra tarsi brolijos grupė: neturi jokios pretenzijos būti alternatyva judėjimo ir Bažnyčios autoriteto objektyvumui, bet reikalinga tarpusavio pagalbai sekti tuo, ką šiuo metu Viešpats paskiria vesti šią istoriją.

Todėl, nepaisant visų sunkumo momentų, niekuo pasaulyje nekeisčiau mūsų vienybės. Kai kun. Giussani kalba apie autoritetingumą ir autoritetą, paaiškina, kad autoritetingumas yra ši kasdienė draugija, dėl kurios šalia esantis mums primena idealą. Yra kažkas, kas mums tai primena ypatingu būdu, todėl seku juo. Bet aš juo seku todėl, kad noriu sekti vienybę, autoriteto objektyvumą. Autoritetingumą ir autoritetą laikyti alternatyviomis nėra prasmės, nes Kristus yra šioje vienybėje.

Draugystė tarp mūsų kunigų man visada buvo pagalba sekti Kristų ir dabar taip yra, nors dabar drauge nebeišgyvename kasdienos, kaip buvo daugeliu momentų praeityje, bet vertė išlieka tokia pati, nes galime pasimatyti kartą per metus, galbūt važiuojame kartu į stovyklą ir tos dienos yra tokios pat intensyvios kaip tuomet, kai visą laiką būdavome kartu, nes horizontas yra tas pats. Ir tai, ką išgyvename savo vienybėje, išgyvename ir vienybėje su mums duotais žmonėmis.

Žinau, kad šiomis valandomis įvairūs mano draugai gauna žinutes iš pusės Italijos: „O, supažindink mus su kun. Giovanni, norime pakviesti jį į stovyklą“. Neatvažiuosiu! Neatvažiuosiu, nes objektyviai negaliu. Man reikia rūpintis vyskupija ir negaliu jos apleisti. Bet tai, ką noriu pasakyti, yra kad charizma gyva ir skleidžiasi kaskart naujai ir visiškai mūsų vienybėje: todėl, sekdami ja pagal konkre-

čia mūsų draugijos organišką vienybę jau turime viską, ko reikia, kad pilnai ir visada nustebinančiai ją patirtume. Bet kuriuo atveju, negaliu važiuoti į visas judėjimo stovyklas, nors sakęs mokymus rekolekcijose tapau „madingu“ ir sukeliu smalsumą! Gerokai rizikavo mane kviesdami.

Prosperi. Gerai išėjo!

Paccosi. Kurianti yra būtent mūsų tarpusavio vienybė, tad padėkime vieni kitiems įžiūrėti, sekti tai, ką popiežius mums sakė paskutiniame laiške, tame kelyje, kuriuo šiuo metu einame. Šia prasme susitikimas po popiežiaus laiško, man regis, turi esminių žodžių mūsų išgyvenamoms istorinėms aplinkybėms. Sekti nereiškia vaikytis momentinės mados. Tai, kas mums teikia viltį yra vienybė, priklausymas šiai vienybei, šiam didžios istorijos faktui, dėl kurio vakar kardinolas Farrell liko apstulbęs. Ir mes tai pat, pilni emocijų. Tai didi istorija, į kurią Viešpats mus įtraukė.

„Nesuprantu ryšio tarp vienybės ir vilties. Galite padėti?“

Prosperi. Išties tai man brangus dalykas: apžvelgti vienybėje visą mūsų šimet nueitą kelią, nuo praėjusių metų rekolekcijų iki metų pradžios dienos, popiežiaus laiško ir galiausiai šių rekolekcijų turinio. Santykio tarp vienybės ir vilties negalima suprasti, jei nepradedame nuo tikėjimo. Ypač norėčiau giliau pažvelgti į santykį tarp vienybės ir trajektorijos, tikėjimo-vilties dinamikos, be kurios nė vienas iš mūsų sakomų dalykų neturėtų prasmės. Mano patikslinimas susijęs su labai dažnai per šiuos mėnesius pasitaikiusi klausimu ir kurį tu, kun. Giovanni, priminei per vieną paskaitą pasakydamas, kad vienybė yra dovana. Tai tiesa, visi tai matome, visi žinome, kad mūsų jėgoms tai neįmanoma. Tad kodėl popiežius įspėjo mus rūpintis vienybe, ką reiškia tas rūpestis vienybe ir ką turi bendro su tikėjimu ir viltimi? Norėčiau pradėti paskaitydama nedidelę ištrauką iš Šv. Pauliaus laiško efeziečiams: „Tai jis paskyrė vienus apaštalais, kitus pranašais, evangelistais, ganytojais ir mokytojais, idant aprūpintų šventuosius tarnystės darbui, Kristaus Kūno ugdymui, kol visi pasieksime tikė-

jimo vienybę ir Dievo Sūnaus pažinimą, tapsime tikrais vyrais pagal Kristaus pilnatvės amžiaus saiką, kad nebebūtume maži vaikai, siūbuojami ir nešiojami bet kokio mokymo vėjelio, žmonių apgaulės, jų gudrumo, vedančio į klystkelius. Kalbėdami tiesą su meile, aukime visais atžvilgiais tame, kuris yra galva, Kristuje.“ Atkreipkite dėmesį į tai, kaip Šv. Paulius tęsia: „Iš jo visos kūnas, suderintas ir stipriai sujungtas įvairiais ryšiais [tai vienybės apibūdinimas], savaip veikiant kiekvienai daliai, auga ir save patį stato meilėje.“¹⁵⁰

Taigi tai apibendrina visą mūsų šiemet nueitą kelią, nes tik brandus tikėjimas gali išties rūpintis mūsų tarpusavio vienybe, dėl kurios visos kūnas auga suderintas ir stipriai sujungtas įvairiais ryšiais, padedant kiekvienai daliai. Tačiau Šv. Paulius priduria, kad negana pasakyti „tikėjimas“, kad jis būtų brandus. Išties tikėjimo branda priešpastatoma nebrandžiam tikėjimui, kaip bet kokio mokymo siūbuojami vaikai dėl žmonių apgaulės. Ir išties mes gerai matome, kaip kasdien susiduriame su tuo, ką Giussani vadino „valdžia“. Valdžia veikia visais laikais ir galbūt šiandien tam tikrais aspektais labiau nei anksčiau, nes daro tai subtiliai, tyliai, pasirodydama patraukliu būdu. Velnias neskaldo antausių, bet tampa patrauklus, dosniai pasiūlydamas gėrybių, tačiau tai daro už ištikimybę jo valdžiai ir jo dogmoms, kol mums jo būdas matyti dalykus tampa savu.

Manau, kad šiandien šis yra greičiausiai labiausiai visais lygiais degantis dalykas, Bažnyčiai taip pat, todėl ir mums. Norėčiau perskaityti jums vieną laišką, į kurį atkreipė mano dėmesį, parašytą kun. Giussani Bendrystės ir Išsilaisvinimo grupėms 1979 m., kai brolija dar nebuvo pripažinta, iškart po pirmosios audiencijos su Jonu Pauliumi II. „Brangiausieji draugai, kaip turbūt jau sužinojote, turėjau didžiulę dovaną galėti pasikalbėti su popiežiumi, ilgai, apie mūsų gyvenimą ir apie tai, kuo norėtume būti šioje mūsų mylimoje Bažnyčioje ir šioje mūsų mylimoje žemėje. Būdamas prieš jį klausiau savęs: Kokią priežastį mano gyvenimas suteikia popiežiui, kad jis man visą tai leistų? Priežastis yra jūsų gyvenimas, visų jūsų gyvenimas, mano draugai ir bendrakeiviai, visas jūsų tikėjimas, jūsų darbštus įsipareigojimas, jūsų dosnumas, jūsų gebėjimas aukotis. Tai yra tikroji

¹⁵⁰ Ef 4,11-16.

priežastis, kodėl mane priėmė. Ir mane pripildė nuostaba, pats susigėdau, pasijutau dėkingas popiežiui ir jums.

Norėčiau glaudžiai nusakyti žinią, kuri ataidi ir jo susirūpinime, ir jo nusiteikime: 1. Jėzus Kristus yra viso žmogaus tiesa, o tikėjimas yra viso gyvenimo ir jo sunkaus darbo forma. „Šiais metais sakėme: tikėjimas, kuriuo formuojamas gyvenimas. „2. Taigi nėra vienoje pusėje tikėjimo, o kitoje – interesų, gyvenimo išpareigojimų, darbo. Ne. Tikėjimas yra to kriterijaus, pagal kurį sprendžiame visas egzistencines problemas, šaltinis ir būtent tikėjime turi būti mūsų elgesio aplinkoje, kuri yra tarsi dirva, kurioje vystosi visos problemos, šaknys.“ Per šiuos mėnesius kėlėme santykio tarp tikėjimo ir buvimo aplinkoje klausimus. „3. Ypač reikalinga, kad tikėjimas pasireikštų kaip kultūra. Išties kultūra nustato tautos tapatybę, išreiškdamą jos istoriją. Mūsų tikėjimas neturi turėti „nepilnavertiškumo kompleksų“ dominuojančios kultūros akivaizdoje.“

Todėl turime apmąstyti, kokią poziciją užimame dominuojančios kultūros, kurią Giussani dažnai vadindavo „valdžia“, atžvilgiu. Mūsų bandymai su *Tracce* – vakar tai priminė ir kun. Giovanni – kultūrinų centrų veikla ir Meetingas yra keletas pavyzdžių, kaip išreikšti tikėjimą kaip kultūrą ir dėl to juos verta palaikyti. Giussani tęsia: „Visada sakėme, kad norėdami patikrinti ir subrandinti tikėjimą [štai!], turime įsitraukti tokiu įvykiu, kuriame tikėjimas gyvuoja taip, kad ir mums patiems kiltų noras, šviesa ir drąsa sekti.“ Ir baigia: „Mano draugai, pasaulyje, kur tikėjimas yra toks prarastas, o neteisybės tiek daug, nusikratykime savo inercijos, sulaužykime savo egoizmą ir palikime savo miesčioniškumą.“¹⁵¹

Tad kas yra brandus tikėjimas? Ką tik tai girdėjome kun. Giussani žodžiuose: tai įsitraukęs „tokiu įvykiu, kuriame gyvena“ tikėjimas. Taigi apibendrinant, pergalojant visą nueitą kelią, galėtume pasakyti taip: brandus tikėjimas yra giliai draugystėje su Kristumi išsiskynęs tikėjimas. Toji draugystė atveria mus viskam, mus atveria tiesai, tiesos pažinimui ir taip pat netiesos pažinimui, to, kas yra apgaulė, leisdama mums nebūti blaškomiems bet kokio mokymo vėjo. Rašiau tai ir savo žinutėje mūsų moksleiviams: Jėzaus draugystei, iš kurios kyla draugystė tarp mūsų, būdingi du pamatiniai veiksniai.

¹⁵¹ L. Giussani, «Serviamo Cristo in questo grande uomo» [Tarnaukime Kristui šiame didžiame žmoguje], *Litterae Communionis CL*, n. 2/1979, pp. 2-3.

Pirmasis – dalijimasis Jo pažinimu: „Aš jums viską pasakiau“. Mes išties nieko nežinotume apie šį neišmatuojamą Slėpinį, jei jis nebūtų mums apreikštas, jei šiandien nebūtų mums apreikiamas. Kas mums jį apreikią? Jo buvimas. Šiuo pažinimu Jis dovanoja mums ir visišką pasitikėjimą. „Viską jums pasakiau“, kaip draugas neturi paslapčių nuo draugo. Žinome, kad bibline kalba pažinimas yra santykis.

Kristus mums dovanoja Tėvo pažinimą, tai reiškia, įveda mus į bendrystę tarp Tėvo ir Sūnaus. Nors, žinoma, trokštama, ji neprieinama mūsų pastangomis, o tampa įmanoma tik Jo iniciatyva. Tai yra tikroji draugystė. Ir, antra, *idem velle, idem nolle*, tai reiškia, trokšti tų pačių dalykų, kurių verta trokšti, ir netrokšti tų, kurių neverta trokšti. Tai yra draugystė: dalyvavimas Jo valioje. Ir būtent čia pasireiškia mūsų laisvė ir čia išryškėja visas mūsų trapumas. Bet čia taip pat, susidūrus su mūsų laisvės prisijungti prie Dievo plano mūsų gyvenime trapumu, čia taip pat Kristus ėmėsi iniciatyvos mūsų atžvilgiu ir toliau jos imasi šiandien, kaip ėmėsi tądien, išspręsdamas klausimą alyvmedžių sode: „Tebūna ne mano [Jis, visiškai susitapatinęs su mūsų žmogiškumu], bet tavo valia“, ¹⁵² liudydamas visišką savo valios sutapimą su Tėvo valia.

Tad sekant Kristumi naujas mums siūlomas gyvenimas yra draugystės su Juo betarpiškumas, pasiekiantis mus konkrečiai per mūsų bendrystę šioje istorijoje. Ir būtent todėl per visą šį laiką taip pabrėžėme centrinę bendrystės vietą, ne vien kaip šalutinį subjektyvios tikėjimo patirties palaikymą, bet būtent kaip esminį paties tikėjimo turinį, kad jis būtų brandus.

„Man didelį įspūdį padarė akrobato įvaizdis, kuris būdamas žemyn galva geba suvokti tikrovę kaip priklausomą nuo Dievo, kuris dabar ją kuria. Man kyla klausimas, kaip galima „treniruotis“ visuomet išlaikyti tokią perspektyvą.“

Prosperi. Man tai atrodo ir labai graži viso šio kelio išvada. Labiausiai mane sužavėjęs dalykas – turėsime progų pasigilinti į visas

¹⁵² Plg. Mt 26,42; Mk 14,36; Lk 22,42.

mums pasiūlyto turinio detales – buvo pamatyti, kas yra viltis tame, kuris mus vedė per šių dienų meditacijas. Viltis yra kelionės dorybė. Tai nėra pabaigos taškas, nereiškia įsivaizduoti, kaip bus įvykdytas pažadas, o matyti žmogų einantį, užtikrintą, pakelta galva, nors ir patiriantį įvairius gyvenimo vargus ir sunkumus. Kai eini, yra du variantai: arba keliauji kur papuola, arba seki.

Taigi kaip treniruotis išlaikyti šią perspektyvą, kurioje tikrovė atpažįstama kaip priklausoma nuo Dievo? Šis suvokimas subręsta per paklusnumo, sekimo patirtį, kuri nėra vien drausminantis reikalavimas. Didįjį Ketvirtadienį Evangelija pagal Joną mums priminė: „Kaip mane Tėvas mylėjo, taip ir aš jus mylėjau. Pasilikite mano meilėje! Jei laikysitės mano įsakymų, pasiliksime mano meilėje, kaip aš kad vykduo savo Tėvo įsakymus ir pasilieku jo meilėje. Aš jums tai kalbėjau, kad jumyse būtų manasis džiaugsmas ir kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų.“¹⁵³

Štai, paskutinė popiežiaus laiško dalis apie paklusnumą – kuri, kiek mačiau susitikdamas su bendruomenėmis, nebuvo iki galo suprata, galbūt sumažinta iki moralistinio aspekto – supažindina mus su sąlyga, kad gautume Evangelijoje pagal Joną pažadėtą džiaugsmą. Evangelijoje tęsiama: „Tai mano įsakymas [įsakymas!], kad vienas kitą mylėtumėte, kaip aš jus mylėjau. Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti. Jūs būsite mano draugai [draugystė su Kristumi], jei darysite, ką jums įsakau. Jau nebevadinu jūsų tarnais, nes tarnas nežino, ką veikia jo šeimininkas. Jus aš draugais vadinu, nes jums viską paskelbiau, ką esu iš savo Tėvo girdėjęs.“¹⁵⁴

Taip suprasime, ką iš tiesų reiškia sekti ir paklusti: jei Jėzus su mumis pasidalija viskuo, ką girdi iš Tėvo, kad leistų mums pažinti neišmatuojama Būties slėpinį, čia yra skirtumas tarp tarno ir draugo paklusnumo. „Jus aš draugais vadinu.“ Kas mus vadina draugais? Dievo sūnus!

Čia yra gilus skirtumas tarp tarno paklusnumo ir sūnaus paklusnumo, nes tarnas nežino šeimininko tikslo, paklūsta, nes turi paklusti, kad nebūtų nubaustas, kad nebūtų atleistas, nes jam apsimoka, bet tai, kas yra šeimininko, nėra jo. O sūnus yra ir paveldėtojas, todėl, ką tėvas pasako, tam tikru būdu jau yra jo, nors dar

¹⁵³ Jn 15,9-11.

¹⁵⁴ Jn 15,12-15.

ir nėra iki galo turima, priklauso jam, nors ir nėra dar visiškai jo. Tuomet sūnaus paklusnumas pateisinamas, kad jis perimtų vertę, kitaip tariant, reikšmę to, ką tėvas jam perduoda.

Dėl to sakome, kad paklusti reiškia įeiti į tėvo gyvenimą, susivienyti visu savimi su giliomis priežastimis, kurios jaudina tėvą. Tačiau sūnus yra laisvas prieš tėvą tik tuomet, kai suvokia esąs mylimas. Būtent tai sukuria mumyse laisvę, galiausiai mano asmenį kuriantį santykį, kaip sūnaus ir tėvo. Tokiu būdu paklusnume autoritetui Bažnyčioje, kaip ir autoritetui mūsų draugystėje, įgyvendinama ši gili tikra laisvė. Nes laisvė iki galo įvykdoma santykiyje su autoritetu, kitaip žmogus stengsis įtikti autoritetui, bet išties emociškai bus kažkur kitur, nes juo netiki. Arba atsisako savęs paties ir pasyviai seka išties neįsitraukdamas savo asmeniu, o to rezultatas yra tai, kad jis neauga, kad jo tikėjimas nebirsta, lieka vis vaikiškas, paaugliškas, pilnas tik savo rūpesčių, bet išties niekuomet nepriiimdamas atsakomybės už kūrimą kaip suaugęs; nes mes nekuriame savęs patys. Tokia laisvė įmanoma išgyvenant sūnaus paklusnumą kelyje, kuriame tai, kas pažadėta, jau yra mūsų, tai – įpėdinystė.

Būtent tas tikrumas mums leidžia sekti džiugiai ir užtikrintai, net ir tuomet, kai galbūt iškart nematome visos trajektorijos arba kai kurie dalykai yra varginantys. Darkart kartoju, šio paklusnumo tikslas yra vienas: tapti didžiais, tapti – kaip sakėme Metų pradžios dieną prisimindami Giussani žodžius – savo ruožtu tėvais ir motinomis. Ir čia matome, kaip dažnai mumyse kyla prieštaravimų: „Taip, bet aš nesugebėsiu, esu niekingas, nieko nemoku, esu pilnas abejonių, nesutinku, tu su manim blogai pasielgei, aš viską darau netinkamai“. Drašos, mano drauge, drašos! Ne tu kuri tikrovę, ne aš kuriu tikrovę, ne aš visa kuriu. Nė savęs nekuriu, tokio, koks esu sukurtas. Esu koks esu. Tikrovė jau sukurta Kito!

Taigi nebėra pasiteisinimo. Parkritai? Kelkis! Vargsti? Mes taip pat! Neįstengi pakelti žvilgsnio nuo žemės? Pažiūrėk priešais save, eina Tas, kuris tave pamilo amžina meile ir šventas yra jo vardas! Ateik su mumis, einame mirti su Juo!¹⁵⁵ Nes senasis žmogus turi mirti, mūsų puikybė turi mirti, mūsų savęs pakankamumas turi

¹⁵⁵ Plg.: „Eikime ir mes numirti su juo!“ (Jn 11,16).

mirti, mūsų nekantrumas turi mirti, jei norime to naujo gyvenimo, kurį mums gali dovanoti tik Kristus.

* * *

Dabar turiu jums svarbią žinią. Tai žinia, kurią visiškai neseniai paskelbė Milano vyskupija.

Ketvirtadienį, gegužės 9 d., 17 val., Šv. Ambraziejaus bazilikoje Milano arkivyskupas monsinjoras Mario Delpini vadovaus pirmajai Dievo tarno Luigi Giussani beatifikacijos ir kanonizacijos bylos Liudijimų etapo Viešajai sesijai. Su didžiuliu džiaugsmu priimame šią taip trokštą žinią. Tai itin svarbus mūsų brangaus kun. Giussani beatifikacijos proceso žingsnis.

Pirmąjį proceso etapą, vadinamąjį Dokumentų etapą, pradėta 2012 m., sudarė teigiamai pasibaigęs teologinis tyrimas ir platus bei sudėtingas istorinis tyrimas, kuris jau yra labai daug pažengęs.

Dabar, kai bus pabaigtas Liudijimų etapas, prasidėsiantis gegužės 9 d., surinkti dokumentai bus išsiųsti į Šventųjų skelbimo dikasteriją, į Vatikaną, kur bus patikrintas Milano vyskupijoje atliktas darbas ir tęsis kiti nustatyti etapai iki ilgainiui Šventojo Tėvo sprendimo paskelbti Dievo tarną kun. Giussani Garbinguoju.

Kaip šįryt sakė monsinjoras Ennio Apeciti, vyskupijos Šventųjų bylų tarnybos vadovas, pasibaigus Liudijimų etapui „atidus vieno Dievo suteikto stebuklo užtariant Dievo tarnui tyrimas leis pontifikui paskelbti monsinjorą Luigi Giussani palaimintuoju, o kito stebuklo, įvykusio po beatifikacijos, paskelbti jį Bažnyčios šventuoju.“

Kaip paaiškino vyskupija, datą ir vietą – gegužės 9 d., Šv. Ambraziejaus bazilika – Pirmajai Liudijimų etapo viešajai sesijai arkivyskupas pasirinko dėl priežasčių, susijusių su pačiu kun. Giussani. „Žengimo į Dangų iškilmė, kuri bus būtent gegužės 9 d.“ dar paaiškina monsinjoras Apeciti, „dvasininkui buvo ypatingai brangi, o Šv. Ambraziejaus bazilika pasirodė tinkamiausia vieta išreikšti ambrozietiškojo dvasininko ryšį su jo „aukščiausiu globėju“. Be to, tai, kad Bazilika yra labai netoli Katalikiškojo Švč. Širdies universiteto, primins vietą, kurioje daugelį metų Dievo tarnas ugdė jaunuolius, perteikdamas jiems savo aistringą meilę Bažnyčiai.“

Esame be galo dėkingi arkivyskupui Delpini, monsinjorui Apiciti, postulatoriui profesoriui Chiarai Minelli ir visiems su byla susijusiems žmonėms, kad galėjo prasidėti šis naujas etapas. Žinoma, esame labai dėkingi ir popiežiui Pranciškui už ne kartą ir viešai parodytą dėmesį ir pagarbą kun. Giussani ir už šiuo laikotarpiu judėjimo einamą kelią.

Jau nuo dabar atiduodame į Bažnyčios rankas širdyse nešiojamą nesulaikomą troškimą neilgai trukus pamatyti kun. Giussani tarp Viešpaties palaimintųjų ir šventųjų. Sau prisiimame užduotį dar labiau melstis už šią bylą, už tuos, kurie dirba ir dirbs prie jos šiame proceso etape ir dar veržlesnėmis intencijomis prašyti Dievo tarno Luigi Giussani užtarimo.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šv. Mišių liturgija: Apd 3,13-15.17-19, Ps 4; 1Jn 2,1-5; Lk 24,35-48

JO EKSCLENCIJOS MONSINJORO FILIPPO SANTORO

TARANTO ARKIVYSKUPO EMERITO

IR SPECIALIOJO ĮGALIO TINIO MEMORES DOMINI HOMILIJA

Buvau paruošęs homiliją trečiajam Velykų sekmadieniui, tačiau po ką tik išgirstos žinios atsiveria visiškai nauja perspektyva. Džiaugsmas, kurį jautė apaštalai matydami prisikėlusį Viešpatį Jėzų buvo ir mūsų džiaugsmas priimant žinią apie Liudijimų etapo pradžia, kuris yra svarbus žingsnis link Dievo tarno kun. Luigi Giussani beatifikacijos ir kanonizacijos. Šis toks didelis džiaugsmas kyla iš to, kad Bažnyčia pripažįsta, jog šis jos sūnus gyveno kasdienį gyvenimą Viešpaties artumoje, Jo meilės paliestas, paliestas išikūnijusio Žodžio, visatos ir istorijos centro, patirties, prisikėlusio ir gyvenančio tarp mūsų Viešpaties. Bažnyčia pripažįsta ir tai, kaip jis perdavė visa tai pirmiesiems savo mokiniams Berchet mokykloje, o vėliau kiekvienam iš mūsų.

Pradėdama beatifikacijos ir kanonizacijos procesą Bažnyčia turi omenyje konkretų žmogų. Tačiau tam žmogui suteikiama malonė išplinta ir visam jo įkvėptam darbui, todėl esame apšviesti šio neįtikėtino džiaugsmo. Be aiškių ženklų, kuriuos Bažnyčia mums davė 1982 m. patvirtindama Broliją, o 1988 m. *Memores Domini*, dabar mums duodamas dar vienas ženklas, kuris ragina mus atiduoti visą gyvenimą Viešpačiui, sekant tuo keliu ir ta mokymo forma, kurie buvo mums duoti.

Šiandienos Evangelija padeda mums suprasti mūsų džiaugsmo priežastis. Matome apaštalus iš pradžių virpančius iš išgąščio, nes manėsi matą dvasią. Virpantys iš išgąščio priešais gyvenimą ir net prieš paties Viešpaties apsireiškimą. O Jėzus padaro tris dalykus: pirmiausia parodo rankas ir kojas ir sako: „Pasižiūrėkite į mano rankas ir kojas“. Tai pirmas jo pavartojamas veiksmožodis: „Pasižiūrėkite“. Mes visi esame kviečiami pasižiūrėti į tai, kas mums nutiko, į Jo buvimo ženklus. „Pasižiūrėkite į mano rankas ir kojas. Juk tai aš pats!“ Tuomet yra kitas veiksmožodis: „Palieskite mane.“ Per susitikimą su charizma, su kun. Giussani, su per jį Šventosios Dvasios veikimu at-

siradusią charizmą, mes buvome paliesti Slėpinio, mūsų gyvenimas nebėra toks pat. Į mus pasižiūrėjo, bet pasižiūrėjo taip, kaip mama žiūri į vaiką, pasižiūrėjo taip, kaip tėtis žiūri į vaiką, pasižiūrėjo su di-dele meile, pasižiūrėjo taip, kaip į mus žiūri Jėzus. Mus palietė kon-kreti patirtis, balsas, susitikimas, santykis, o vėliau vienybės ženklas, kurį tas susitikimas mums perteikė. Savo patirtyje esu sutikęs dau-gelį žmonių Brazilijoje, bet ir Italijoje, kurie man sakė: „Mes nepaži-nojome kun. Giussani, bet per tą jūsų perteikiamą liudijimą, jis tarsi būtų čia tarp mūsų“. Tai yra buvimas, tai yra charizmos vaisingumas. „Jiems iš džiaugsmo vis dar netikint [nors džiaugsmas tryško] ir ste-bintis, Jėzus paklausė: „Ar neturite čia ko nors valgyti?“ Jie padavė jam gabalą keptos žuvies. Jis paėmė ir valgė jų akyse.“ Štai dar vienas veiksmazodis: „Valgė“. Dalyvavome šioje bendrystėje, šioje vakarie-nėje, šiame gyvenime. Pasižiūrėti, paliesti, valgyti. Mes maitinomės Esatimi, kurios kulminacijos taškas yra Eucharistijoje.

Mūsų Velykos buvo įvykęs susitikimas: gyvenimas nebebuvo toks pat. Pasižiūrėti, paliesti, maitintis. Tarp prisikėlusio Jėzaus susiti-kimo su apaštalais ir mūsų susitikimo su kun. Giussani yra tęstinu-mas. O dabar, išgirdęs žinią, sakau: dabar neturime melstis, kad byla būtų pradėta, bet turime melsti Tėvą, kun. Giussani užtarimu, kad mūsų patirtis būtų vis tikresnė, kad galėtume ir mes išgyventi tai, ką išgyveno jis, ir gyventi tuo iki galo konkrečiose gyvenimo aplinky-bėse, valgyme ir gėrime, šeimoje, visiškame gyvenimo dovanojime Viešpačiui. Turime prašyti kun. Giussani užtarti mus, mūsų patirtį, užduotį, kurią mums davė popiežius tarnauti ir sergėti vienybę, kad ji mus ragintų eiti iki žemės pakraščiu. Kai esame pakviečiami, kaip buvo pakartota šįryt, vykti į misiją – kaip atsitiko ir man – tai yra didžiausia malonė, kuri gali įvykti gyvenime. Todėl reikia melsti Viešpaties už Dievo tarną kun. Giussani, kad būtų šalia šiame mūsų kelyje dabartiniu metu.

Per kun. Giussani šis slėpiningas kūnas susiformavo Bažnyčioje, Bažnyčios bendrystėje. O per monsinjoro Giovanni Paccosi liudijimą ir mes prie jo prisilietėme ir iš naujo patyrėme, čia, šiame susitikime, nes Velykos yra dabar, Velykos yra mūsų šiandienoje, šioje mūsų kelio-nėje. Kardinolas Farrell buvo šokiruotas pamatęs dvidešimt tūkstančių žmonių ir tai pakartėjo vakar vakare per vakarienę, jam įspūdį padarė pobūdis, tylą, susikaupimas, vienybė. Šis iš daugelio žmonių, iš dauge-

lio ,aš‘ sudarytas kūnas, ne anoniminė masė, o sudarytas iš kiekvieno iš mūsų, yra vientisas, tai viena širdis ir viena siela.

Mane labai sujaudino, kai monsinjoras Giovanni kalbėjo apie savo gyvenimą, savo pašaukimą, savo istoriją, savo misiją, savo vyskupystę ir užduotį Lotynų Amerikoje, kai prisiminė Andrea Aziani ir kun. Paolo Bargigia kaip ženklus to, kas įvyksta daugeliu mūsų istorijos momentų. Ir tuomet pasakojo didingą pranciškonų misinierių istoriją, kurie leisdavosi valtimis nuo Ocopos, nuo Peru Andų kalnų Amazonės upėmis, nes atpažino, kad Jėzus prisikėlė, kad Jį skelbtų. Kol jis tai pasakojo, jautėme, kad tai vyksta dabar, vyksta kiekvienam iš mūsų. Ir būtent tai yra didžiausias Velykų vaisius. Kunigui Giussani Velykų kulminacija buvo Petro pasakytame ,taip‘ prie Tiberiados ežero, kur buvo įvykęs jų pirmasis susitikimas. Jėzus pasižiūri į Petras ir sako jam: „Simonai, ar myli mane?“ Tai yra Velykų kulminacija, tas klausimas, kurį Jis užduoda kiekvienam iš mūsų: „matėte visus šiuos gražius ir didingus dalykus. Bet ar myli mane?“ O mes iš Dvasios vedamo kun. Giussani išmokome atsakyti kaip jis: „Taip, žinai, kad tave myliu.“ Tai sužadina viltį ir taip nešame viltį į pasaulį.

IŠSIŪSTOS TELEGRAMOS

Jo šventenybė popiežius Pranciškus

Šventenybe,

apie 21 000 žmonių susirinkusių gyvai Italijoje ir nuotoliu prisijungusios bendruomenės užsienyje iš 21 pasaulio valstybės, apie 3 tūkstančiai žmonių prisijungę iš savo namų, nes negali keliauti, šiomis dienomis atliko Bendrystės ir išsilaisvinimo brolijos rekolekcijas.

Rekolekcijų pavadinimas – „Tai, kas mane stebina, sako Dievas, yra viltis“ (C. Péguy) ir jas vedė JE mons. Giovanni Paccosi, San Miniato vyskupas. Šventenybe, tai buvo proga visiems mums iš naujo suprasti, kaip mums reikia atpažinti Kristų savo gyvenime. Atpažinti ir pripažinti, kad galime viltis tik dėl to, kad Jis yra.

Monsinjoras Paccosi įvedė mus į šį atpažinimo kelią ir gyvai parodė, kad tik Bažnyčios glėbyje, kun. Giussani charizmos sukurtoje draugijos formoje, į kurią esame panardinti, išliekame prisirišę prie objektyvaus prisikėlusio Kristaus buvimo. Jo Eminencijos kardinolo Farrell buvimas buvo aiškus pastiprinimo ženklas mūsų tikėjimo kelionei priklausant vienai Bažnyčiai, dėl kurios gyvename ir be kurios neegzistuotume. Kristus naudojasi mūsų viltimi, kad visiems parodytų Savo veidą, o mes galime būti tik „šios vilties tarnai“. Šioje kelionėje norime, kad mus lydėtų Marija, būdami tikri, kad, kaip primindavo kun. Giussani, „be Dievo Motinos negalėtume būti tikri dėl ateities, nes ateities tikrumas mums kyla iš Kristaus“.

Dėkingi už Jūsų mums atsiųstą palaiminimą ir trokšdami kasdien būti Kristaus pagauti, visi toliau už Jus meldžiamės.

Davide Prospero

J.E. kardinolas Matteo Zuppi

Italijos vyskupų konferencijos pirmininkas

Jūsų Eminencija,

apie 21 000 žmonių susirinkusių gyvai Italijoje ir nuotoliu prisijungusios bendruomenės užsienyje iš 21 pasaulio valstybės, apie 3

tūkstančiai žmonių prisijungę iš savo namų, nes negali keliauti, šiomis dienomis atliko Bendrystės ir išsilaisvinimo brolijos rekolekcijas.

Rekolekcijų pavadinimas – „Tai, kas mane stebina, sako Dievas, yra viltis“ (C. Péguy) ir jas vedė JE mons. Giovanni Paccosi, San Miniato vyskupas.

Monsinjoras Paccosi įvedė mus į šį atpažinimo kelią ir gyvai parodė, kad tik Bažnyčios glėbyje, kun. Giussani charizmos sukurtoje draugijos formoje, į kurią esame panardinti, galime patirti tikrą viltį. Norime tarnauti Bažnyčiai lydimi Dievo motinos ir būdami tikri, kad, kaip primindavo kun. Giussani, „be Dievo Motinos negalėtume būti tikri dėl ateities, nes ateities tikrumas mums kyla iš Kristaus“.

Dėkodamas už Jūsų artumą ir prašydamas Jūsų palaiminimo, siunčiu nuoširdžius sveikinimus.

Davide Prosperi

*J.E. monsinjoras Nicolò Anselmi,
Rimini vyskupas*

Ekscelencija,

naujai dėkodamas už visada mums rodomą tėvystę ir gyvą pasveikinimą, rašau pranešti, kad Bendrystės ir Išsilaisvinimo brolijos rekolekcijose, kurių pavadinimas „Tai, kas mane stebina, sako Dievas, yra viltis“ (C. Péguy), dalyvavo apie 21 000 žmonių susirinkusių gyvai Italijoje, nuotoliu prisijungusios bendruomenės užsienyje iš 21 pasaulio valstybės, apie 3 tūkstančiai žmonių prisijungę iš savo namų, nes negali keliauti.

Monsinjero Paccosi, San Miniato vyskupo, mokymai mums padėjo atpažinti, kad trokštame vilties ir esame tikri, kad tik Kristus atliepia ir padaro šį troškimą tikru. Šioje atpažinimo kelionėje norime, kad mus lydėtų Dievo Motina, būdami tikri, kad, kaip primindavo kun. Giussani, „be Dievo Motinos negalėtume būti tikri dėl ateities, nes ateities tikrumas mums kyla iš Kristaus“. Prašydamas Jūsų palaiminimo mūsų brolijos kelionei, nuoširdžiai Jus sveikinu.

Davide Prosperi

MENAS MŪSŲ DRAUGIJOJE

Parengė Sandro Chierici

PASAKOJIMAI APIE ŠV. PRANCIŠKŲ AUKŠTUTINĖJE ASYŽIAUS BAZILIKOJE

Pasakojimai apie Pranciškų, freskose pavaizduoti Giotto ir jo moki-
nių Asyžiaus aukštutinėje bazilikoje mums rodo šventąjį kaip pasi-
keitusį žmogų, kurį susitikimas su Kristumi padarė džiaugsmingą ir
kupiną pilnatvės, iki galo esantį istorijos dalimi, veikiančią konkrečia-
me laike ir erdvėje, sujaudintą suvokimo apie save patį ir savo likimą.
Šventumas parodomas kaip žmogui įmanoma patirtis bet kokiomis
aplinkybėmis.

1. Paprasto žmogaus pagarbinimas
2. Vargšui dovanojamas apsiaustas
3. Rūmų su ginklais vizija
4. San Damiano Nukryžiuotasis kalba šv. Pranciškui
5. Gėrybių atsisakymas
6. Inocento III sapnas
7. Regulos parvirtinimas
8. Pranciškus ugnies vežime
9. Dangiškų sostų vizija
10. Velnių išvijimas iš Arezzo
11. Išbandymas ugnimi prieš Sultoną
12. Pranciškaus ekstazė
13. Greccio prakartėlė
14. Šaltinio stebuklas
15. Pamokslas paukščiams
16. Celano riterio mirtis
17. Pamokslas priešais Honorijų III
18. Apsireiškimas Arles kapituloje
19. Pranciškus gauna stigmas
20. Pranciškaus mirtis
21. Stigmų tikrumo nustatymas

22. Šv. Klaros atsisveikinimas
23. Pranciškaus apsireiškimas Grigaliui IX
24. Jono iš Ylerdos išgydymas
25. Iš numirusių prikeltosios moters išpažintis
26. Atgailaujjančio eretiko išlaisvinimas

Turiny

POPIEŽIAUS PRANCIŠKAUS IŠSIŪSTAS PRANEŠIMAS 3

Penktadienis, balandžio 12 d., vakaras

IŽANGINIS SVEIKINIMAS 4

ĮVADAS – *Nenumaldomas siekis realizuoti save, įgimtas laimės troškimas* 10

ŠV. MIŠIOS – T. MAURO-GIUSEPPE LEPORI HOMILIJA 22

Šeštadienis, balandžio 13 d., rytas

PIRMOJI MEDITACIJA – *Nuo troškimo iki krikščioniškosios vilties* 25

Šeštadienis, balandžio 13 d., popietė

ANTROJI MEDITACIJA – *Neturtėlio džiaugsmas* 49

ŠV. MIŠIOS – JO EMINENCIJOS KARDINOLO

KEVIN JOSEPH FARRELL HOMILIJA 70

Sekmadienis, balandžio 14 d., rytas

ASAMBLĖJA 74

ŠV. MIŠIOS – JO EKSCLENCIJOS MONSINJORO FILIPPO SANTORO HOMILIJA 96

IŠSIŪSTOS TELEGRAMOS 99

MENAS MŪSŲ DRAUGIJOJE 101

